

INFORMACJA NA TEMAT SYTUACJI SEKTORA BANKOWEGO

Opracowanie:
Departament Bankowości
Komercyjnej i Specjalistycznej
Zespół Analiz Sektora Bankowego

Warszawa, czerwiec 2020 r.

Spis treści

1.	Najważniejsze informacje.....	3
2.	Struktura sektora bankowego	4
3.	Koncentracja sektora bankowego.....	6
4.	Wyniki sektora bankowego	7
4.1	Inwestycje w infrastrukturę IT.....	9
5.	Rentowność sektora bankowego	11
5.1.	Determinanty rentowności banków	12
5.1.1.	Pomoc publiczna dla instytucji finansowych w Unii Europejskiej.....	13
5.1.2.	Regulacje a efektywność polskiego sektora bankowego	15
5.1.3.	Stabilność ROE	20
5.1.4.	Cykl finansowy i inne determinanty rentowności kapitału	22
5.1.5.	Różnica w sposobie wyznaczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem w Polsce i krajach Unii Europejskiej	24
6.	Bilans	28
6.1.	Należności od sektora niefinansowego	31
6.1.1.	Przedsiębiorstwa.....	32
6.1.2.	Gospodarstwa domowe.....	38
6.1.2.1.	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	41
6.1.2.2.	Kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych.....	50
6.2.	Zobowiązania	58
6.3.	Depozyty sektora niefinansowego.....	59
6.3.1.	Oprocentowanie depozytów.....	60
7.	Adekwatność kapitałowa	61
8.	Płynność	63
9.	Finansowanie w ramach transakcji z podmiotami powiązanymi	65
10.	Sytuacja banków notowanych na GPW	66
11.	Zobowiązania pozabilansowe	67

1. Najważniejsze informacje

Niniejsza Informacja na temat sektora bankowego dotyczy rozwoju sytuacji ekonomiczno-finansowej banków i oddziałów instytucji kredytowych w 2019 r. Wydarzenia mające miejsce po dacie sprawozdawczej nie zostały uwzględnione w raporcie. W 2019 r.:

- Wynik netto sektora bankowego wyniósł 14 225,9 mln zł i był wyższy od wyniku osiągniętego w 2018 r. o 9,0% tj. o 1 179,7 mln zł.
- Efektywność sektora, wyrażona wskaźnikiem ROE, wzrosła o 0,4 p.p. w stosunku do końca 2018 r., do 6,9%. Utrzymujący się w sektorze bankowym w 2019 r. poziom rentowności poniżej 7% wynikał m.in. ze wzrostu obciążenia wyniku netto zawiązanymi rezerwami m.in. z tytułu ryzyka prawnego związanego z kredytami hipotecznymi w CHF oraz zwrotem części pobranych prowizji od spłacanych przed terminami umownymi kredytów konsumenckich.
- Należności netto od sektora niefinansowego¹ wzrosły w skali roku o 51,2 mld zł (4,8%).
- Jakość należności sektora niefinansowego poprawiła się: udział należności z fazy 3 / z utratą wartości w należnościach ogółem zmniejszył się z 6,8% na koniec 2018 r. do 6,6% na koniec 2019 r., przy czym poprawa wystąpiła zarówno w przypadku należności od przedsiębiorstw jak i od gospodarstw domowych.
- Depozyty sektora niefinansowego wzrosły w skali roku o 111,6 mld zł (9,6%), co przełożyło się na obniżenie w tym okresie wskaźnika kredyty / depozyty o 3,6 p.p.
- Adekwatność kapitałowa sektora bankowego na koniec 2019 r. (zmiana r/r):
 - Fundusze własne: 210,8 mld zł (+7,2 mld zł, +3,5%), w tym kapitał Tier I: 188,1 mld zł (+4,9 mld zł, +2,7%)
 - Łączna kwota ekspozycji na ryzyko: 1 102,3 mld zł (+33,1 mld zł, +3,1%), w tym kwota ekspozycji z tyt. ryzyka kredytowego: 1 002,2 mld zł (+32,5 mld zł, +3,4%)
 - TCR: 19,12% (+7,8 p.b.), T1: 17,07% (-6,8 p.b.)
 - Dwa banki komercyjne i cztery banki spółdzielcze nie spełniały wymogów regulacyjnych w zakresie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych (ich udział w aktywach sektora bankowego – 1,1%)
 - Cztery banki komercyjne i siedemnaście banków spółdzielczych nie spełniało minimum regulacyjnego powiększonego o połączony bufor (udział w aktywach sektora bankowego – 5,5%). Niedobór kapitału wynosił łącznie 3,2 mld zł. Pozostałe banki miały nadwyżkę kapitału ponad minimum regulacyjne powiększone o połączony bufor w wysokości 52,8 mld zł.
- W 2019 r. polski sektor bankowy charakteryzował się bardzo dobrą pozycją płynnościową. Na koniec 2019 r. wszystkie banki spełniały obowiązującą je normę wskaźnika LCR, a jego średnia wartość w sektorze banków komercyjnych wyniosła 156%.

¹ Portfel A i portfel B z uwzględnieniem papierów dłużnych, wg wartości bilansowej.

2. Struktura sektora bankowego

Na koniec 2019 r. działalność prowadziło 600 podmiotów sektora bankowego.

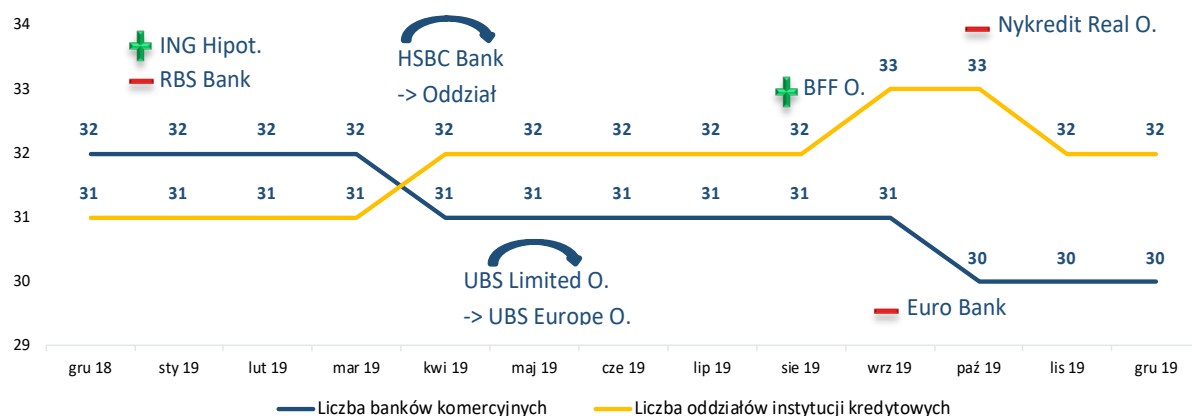
Tabela 1 Liczba podmiotów sektora bankowego

Liczba podmiotów sektora bankowego	2019 12	2018 12	Zmiana
Banki komercyjne	30	32	-2
Oddziały instytucji kredytowych	32	31	+1
Banki spółdzielcze	538	549	-11

W ostatnim roku struktura sektora bankowego nie ulegała większym zmianom. Należy jednak wspomnieć o kilku przekształceniach, które miały miejsce w 2019 r.:

- przejęcie Euro Banku przez Bank Millennium,
- rozpoczęcie działalności operacyjnej przez ING Hipoteczny,
- przekształcenie HSBC Bank Polska w HSBC France Oddział w Polsce,
- przekształcenie RBS Bank Polska w spółkę niebankową,
- rozpoczęcie działalności przez BFF Oddział w Polsce,
- zakończenie działalności przez Nykredit Real Oddział w Polsce,
- przekształcenie UBS Limited Oddział w Polsce w UBS Europe Oddział w Polsce.

Wykres 1 Zmiana struktury sektora bankowego

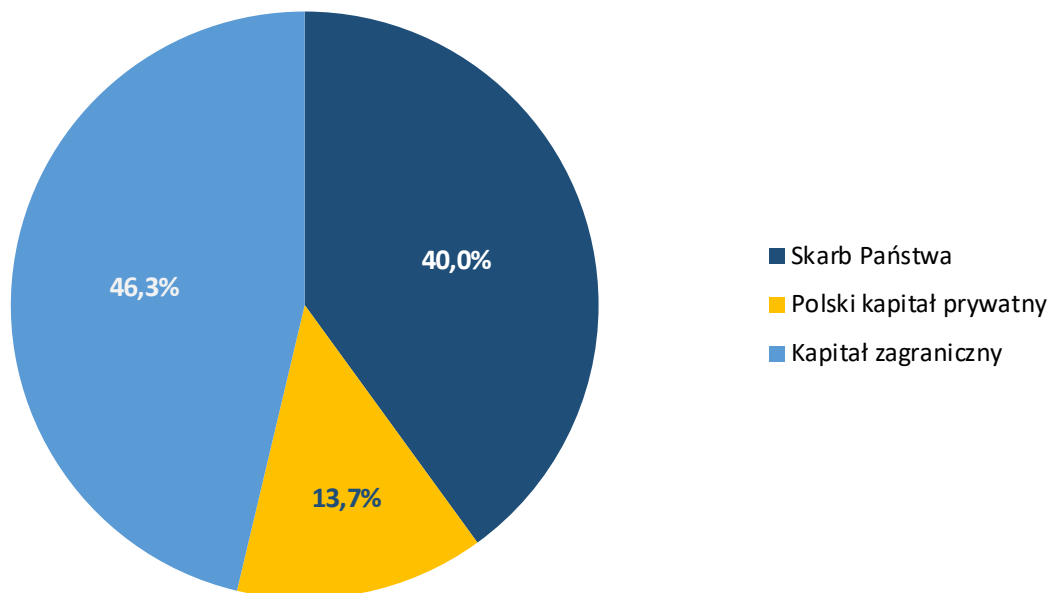

Zmiany te nie wpłynęły istotnie na rozkład pochodzenia kapitału.

Od ponad 2 lat struktura sektora bankowego pod względem pochodzenia kapitału jest niezmienna.

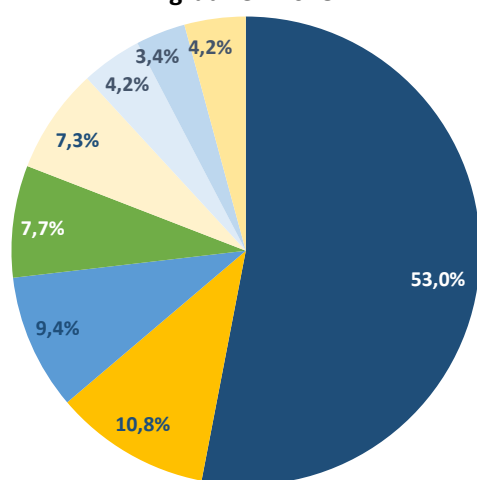
Polski kapitał kontroluje ponad połowę aktywów sektora, z czego Skarb Państwa odpowiada za ok. 40%, a inwestorzy prywatni za ok. 14%.

Wykres 2 Pochodzenie kapitału (udział w aktywach) – grudzień 2019 r.

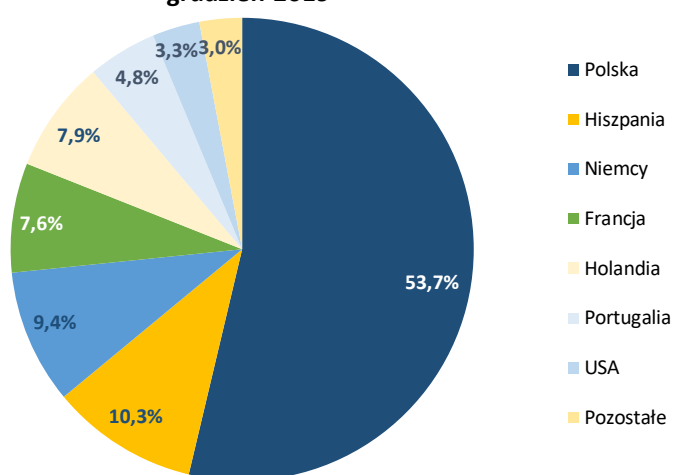

Wśród inwestorów zagranicznych od lat najważniejszą rolę pełni kapitał hiszpański, niemiecki, francuski oraz holenderski. Rozkład inwestorów z poszczególnych krajów nie ulega istotnym zmianom. W 2019 r. nieznacznie wzrósł udział inwestorów z Portugalii (+0,6 p.p.) i Holandii (+0,6 p.p.).

**Wykres 3 Kraj pochodzenia kapitału
grudzień 2018**

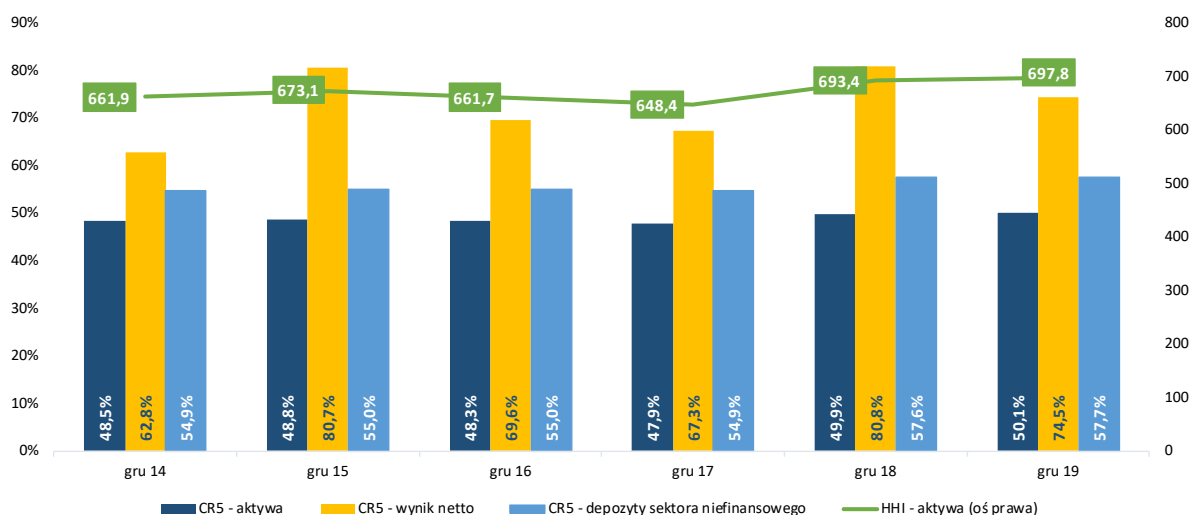
grudzień 2019

3. Koncentracja sektora bankowego

W ostatnich latach nieznacznie wzrosła koncentracja aktywów, niemniej nadal polski sektor bankowy jest konkurencyjny, o czym świadczy wysokość wskaźnika HHI na poziomie 697,8. W ostatnich dwóch latach wzrosła koncentracja wyniku netto, na co wpływ miał wzrost udziału banków ze stratą w wyniku netto sektora. Udział depozytów sektora niefinansowego pięciu największych banków od lat utrzymuje się na stabilnym poziomie 55-58%.

Wykres 4 Wskaźniki koncentracji

HHI – wskaźnik Herfindahla-Hirschmana (suma kwadratów udziałów banków w aktywach sektora bankowego) jest miarą koncentracji rynku. Wskaźnik ten uwzględnia nie tylko liczbę podmiotów, ale również ich względną wielkość.

CR5 - wskaźniki określające udział 5 banków o najwyższej sumie bilansowej, o najwyższym wyniku netto lub z największą kwotą depozytów sektora niefinansowego w sektorze bankowym.

4. Wyniki sektora bankowego

Tabela 2 Wybrane pozycje z rachunku zysków i strat

Wyszczególnienie	gru 14	gru 15	gru 16	gru 17	gru 18	gru 19	Zmiana r/r
	(mln zł)						2019/2018
Całkowite przychody operacyjne	58 743,6	57 115,2	61 771,8	64 013,9	64 565,1	70 563,6	9,3%
wynik z tytułu odsetek	37 157,3	35 377,1	38 024,1	42 618,9	44 820,3	49 171,1	9,7%
wynik z tytułu prowizji	13 788,7	13 316,7	12 591,8	13 764,3	12 306,1	13 337,7	8,4%
przychody z tytułu dywidend	1 168,8	1 362,7	1 308,3	1 168,5	1 505,7	2 129,5	41,4%
wyniki z pozostałych pozycji	6 628,7	7 058,6	9 847,7	6 462,2	5 933,0	5 925,3	-0,1%
Koszty działania i amortyzacja	27 198,2	30 665,1	31 662,8	33 061,4	33 460,8	34 790,8	4,0%
koszty pracownicze	15 040,6	15 207,6	15 727,2	16 643,2	16 991,0	17 743,1	4,4%
koszty ogólnego zarządu	12 157,6	15 457,5	15 935,5	16 418,2	16 469,8	17 047,7	3,5%
amortyzacja	2 726,8	2 854,3	2 912,6	2 948,8	2 905,1	4 434,8	52,7%
Rezerwy	715,0	1 046,8	1 133,5	728,4	628,9	2 181,7	246,9%
Odpisy	8 071,9	8 423,4	7 977,9	8 860,3	9 430,5	9 284,3	-1,6%
WYNIK FINANSOWY NETTO	15 877,0	11 189,2	13 897,7	13 686,6	13 046,2	14 225,9	9,0%
banki komercyjne	14 932,2	12 056,0	12 982,6	12 652,3	12 215,5	13 623,9	11,5%
banki spółdzielcze	761,0	-1 184,0	580,4	629,0	638,0	637,6	-0,1%
oddziały instytucji kredytowych	183,7	317,2	334,6	405,3	192,8	-35,6	-118,4%

Wynik finansowy netto zrealizowany w 2019 r. wyniósł 14 225,9 mln zł i był wyższy niż w 2018 r. o 9,0% tj. o 1 179,7 mln zł. W podziale na subsektory, wyższe wyniki odnotowały banki komercyjne (wzrost r/r o 11,5%, tj. o 1 408,4 mln zł). Natomiast zarówno banki spółdzielcze, jak i oddziały instytucji kredytowych odnotowały zmniejszenie wyników w porównaniu z rokiem poprzednim, odpowiednio o -0,1%, tj. o -0,4 mln zł w bankach spółdzielczych i o -118,4%, tj. o 228,3 mln zł w oddziałach instytucji kredytowych.

Wzrost wyniku finansowego w 2019 r. wywołany był zwiększeniem całkowitych przychodów operacyjnych (9,3% r/r, tj. o 5 998,5 mln zł), w tym – z najwyższą dynamiką wzrostu - przychodów z tytułu dywidend (41,4%, tj. o 623,8 mln zł) oraz – z najwyższym wartościowym przyrostem - przychodów odsetkowych (9,7%, tj. o 4 350,8 mln zł). Po stronie kosztowej znaczący wzrost nastąpił w pozycji rezerwy (wzrost o 246,9% r/r, tj. o 1 552,9 mln zł).

Wykres 5 Wynik finansowy netto sektora bankowego (w mld zł)

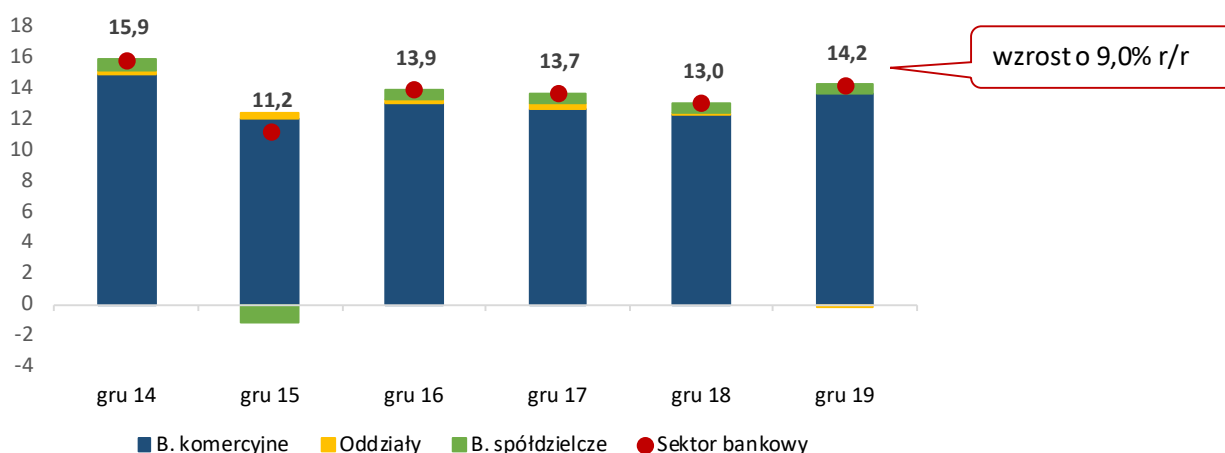
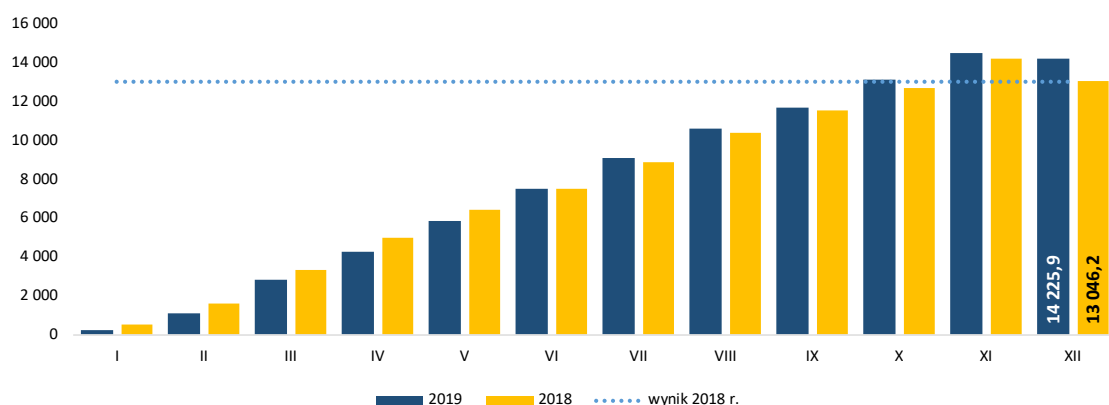

Tabela 3 Wybrane pozycje kosztów

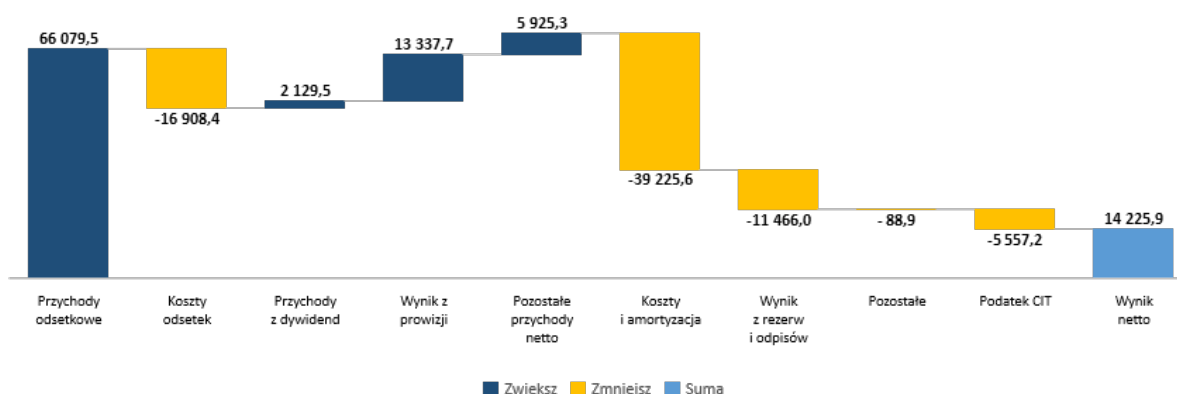
Wybrane pozycje kosztów	gru 14	gru 15	gru 16	gru 17	gru 18	gru 19	Zmiana r/r
	(mln zł)						2019/2018
Koszty pracownicze	15 040,6	15 207,6	15 727,2	16 643,2	16 991,0	17 743,1	4,4%
BGF	1 164,8	4 243,3	2 396,7	2 102,9	2 116,1	2 737,8	29,4%
Podatek bankowy	-	-	3 198,0	3 630,7	3 616,9	4 025,0	11,3%
Pozostałe koszty ogólnego zarządu	2 481,0	2 837,9	5 462,1	5 942,6	2 241,4	2 599,8	16,0%
Koszty IT	1 625,1	1 704,7	1 782,5	1 981,4	1 977,9	2 269,5	14,7%
Usługi obce - inne tytuły	2 081,9	2 008,6	1 903,2	1 952,4	1 962,2	2 017,6	2,8%
Marketing	1 210,5	1 173,0	1 032,2	1 058,2	1 249,7	1 289,6	3,2%
Czynsze	2 848,5	2 758,4	2 639,6	2 625,6	2 459,8	1 257,6	-48,9%
Usługi obce - tyt. z Prawa Bankowego	745,7	731,6	719,4	755,1	834,2	820,3	-1,7%

Największy udział w kosztach banków mają koszty pracownicze, które w 2019 r. wzrosły o 4,4% (tj. o 752,0 mln zł). Najwyższą dynamikę odnotowano w przypadku opłat ponoszonych na BFG (wzrost o 29,4 % r/r, tj. o 621,7 mln zł). Koszty zmniejszyły się natomiast w kategorii czynszów – o 48,9% r/r tj. o 1 202,1 mln zł.

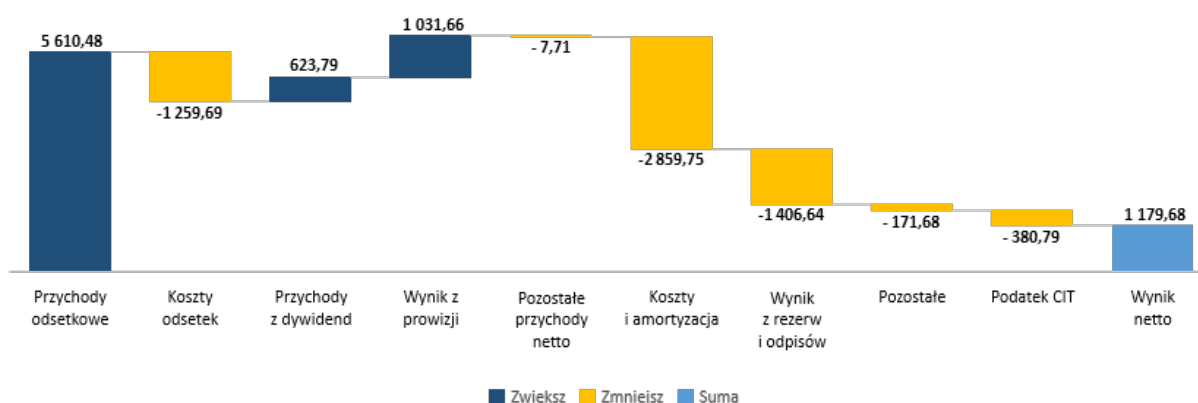
Wykres 6 Sektor bankowy - wynik finansowy netto na koniec okresu (w mln zł)

Wykres 7 Sektor bankowy – składowe wyniku finansowego (w mln zł); grudzień 2019 r.

Wykres 8 Sektor bankowy – zmiana wyniku r/r (w mln zł); grudzień 2019 r.

4.1 Inwestycje w infrastrukturę IT

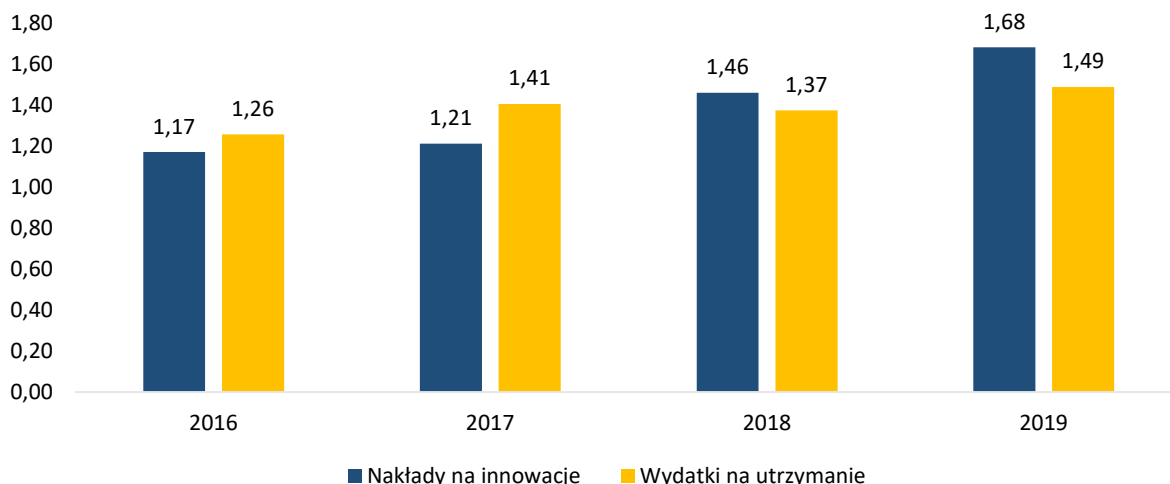
W ostatnich latach zaobserwowano istotny wzrost liczby osób korzystających na co dzień z elektronicznych kanałów dostępu, co obliuguje banki do zwiększenia nakładów na infrastrukturę IT. Rozwój technologii oraz stała presja na ograniczanie kosztów (w tym kosztów pracowniczych oraz kosztów związanych z wynajmowaniem powierzchni komercyjnych) spowodowały konieczność udostępnienia klientom coraz łatwiejszego i bardziej intuicyjnego dostępu do bankowości przez całą dobę. Tę kwestię powszechnie wskazuje się jako kluczową w uzyskaniu przewagi komparatywnej nad konkurentami.

Głównym celem wdrożenia innowacji w bankach jest chęć redukcji kosztów. Na kolejnym miejscu banki wskazują wykorzystanie nowych technologii dla zwiększania przychodów oraz poprawy tzw. client experience. Preferencje i oczekiwania nowej generacji konsumentów (tzw. Klient 4.0), mają szczególne znaczenie w nowej gospodarce cyfrowej, a tym samym client experience staje się jednym z kluczowych elementów konkurencji na rynku.

UKNF, przy współpracy z Narodowym Bankiem Polskim oraz największymi bankami komercyjnymi, przeprowadził pod koniec 2019 r. badanie zmian zachodzących w tym obszarze w sektorze bankowym w ostatnich latach.

Badanie wykazało, że w ostatnich latach banki znacząco zwiększyły wydatki na IT. Na koniec 2018 r. i 2019 r. zmiana r/r wynosiła odpowiednio 8,2% i 11,9%. Dla porównania, całkowite koszty ogólnego zarządu wzrosły w analogicznych okresach o 0,3% i 3,5%.

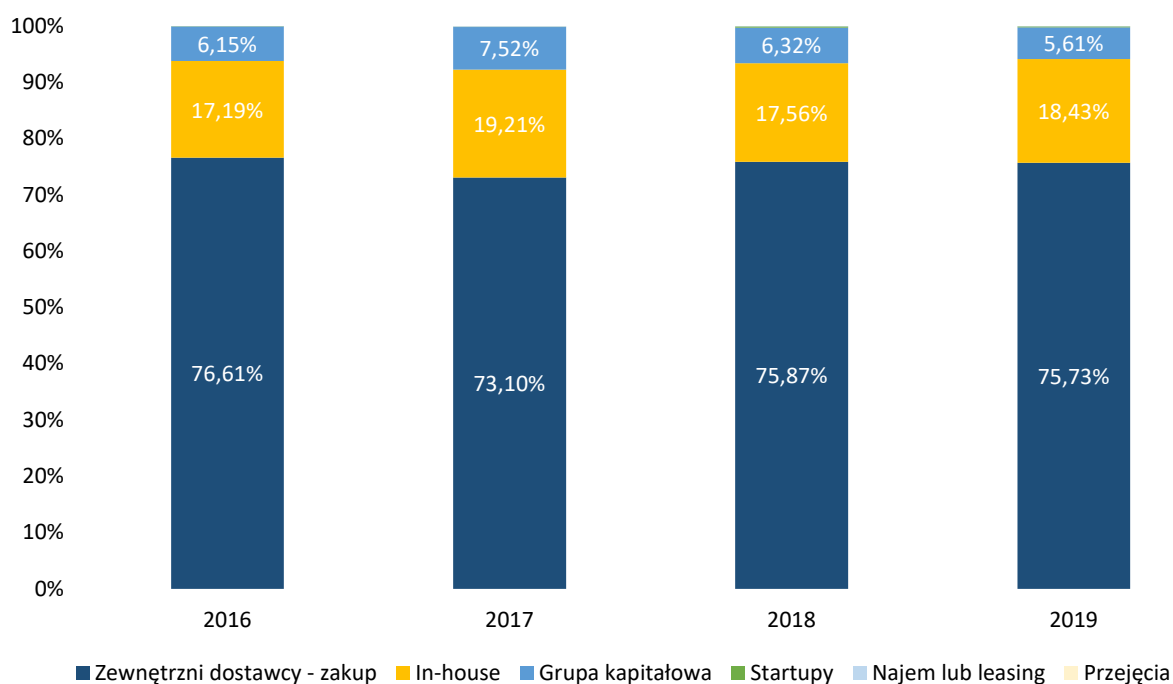
Wykres 9 Nakłady na rozwój IT oraz utrzymanie infrastruktury (w mld zł)

Uwagę zwraca wzrost stosunku nakładów na rozwój IT do wydatków na utrzymanie istniejącej infrastruktury. W 2016 r. średnia relacja nakładów na innowacje do nakładów na utrzymanie infrastruktury IT w badanych bankach wyniosła 93%. Nakłady na IT rosły relatywnie szybciej od nakładów na utrzymanie infrastruktury – w 2018 r. relacja ta wyniosła 106%, a w 2019 r. około 113%.

W strukturze nakładów na rozwój systemów IT i innowacje ICT ze względu na sposób pozyskania rozwiązania innowacyjnego dominuje zakup produktów lub usług zewnętrznych spoza grupy kapitałowej. Kolejnym kanałem wykorzystywanym przez banki w tym zakresie jest wykorzystanie zasobów własnych (in-house). Współpraca z firmami startupowymi oraz przejęcia podmiotów dostarczających innowacyjne rozwiązania mają marginalny udział.

Wykres 10 Struktura kosztowa nakładów na innowacje

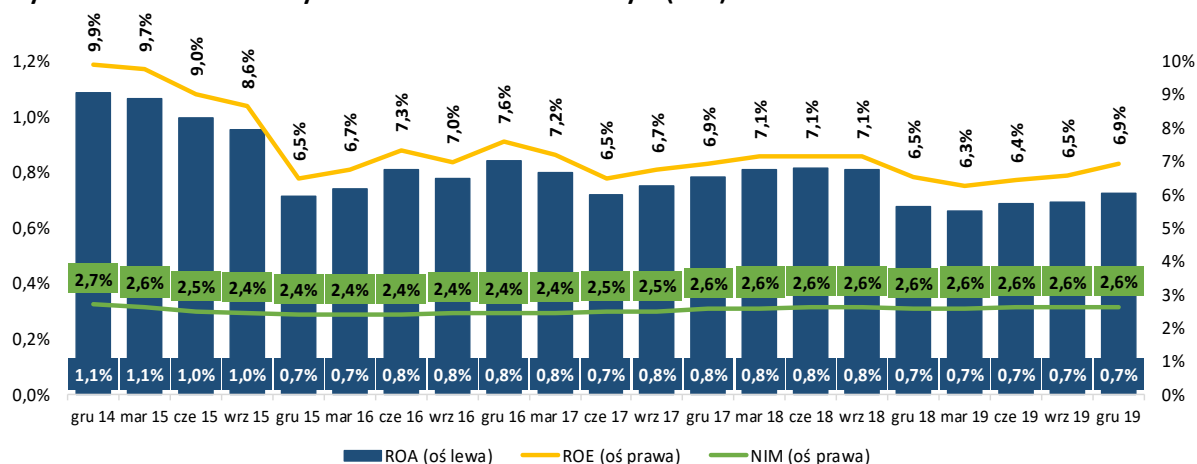

Przedstawiciele banków podkreślają, że ograniczenia w tym zakresie wynikają z kwestii regulacyjnych – przejście podmiotu innowacyjnego przez bank może skutkować obciążeniem tego podmiotu wieloma wymogami regulacyjnymi (np. z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy – AML). Jednocześnie mając na uwadze fakt, że wiele firm innowacyjnych oferuje swoje usługi przy wykorzystaniu chmury publicznej, współpraca banków z takimi firmami wymaga zachowania odpowiednich wymogów wskazywanych przez organ nadzoru w kwestii outsourcingu usług chmurowych, mających na celu zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa. Komunikatem z 23 stycznia 2020 r., dotyczącym przetwarzania przez podmioty nadzorowane informacji w chmurze obliczeniowej publicznej lub hybrydowej, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego zaktualizował swoje podejście w tym zakresie.

5. Rentowność sektora bankowego

Efektywność sektora – wyrażona wskaźnikiem ROE – wzrosła o 0,4 p.p. w stosunku do końca 2018 r. Utrzymujący się w sektorze bankowym w 2019 r. poziom rentowności poniżej 7% wynikał z jednej strony m.in. z obciążenia wyniku netto zawiązanymi rezerwami z tytułu ryzyka prawnego związanego z kredytami hipotecznymi w CHF oraz zwrotem części pobranych prowizji od spłacanych przed terminami umownymi kredytów konsumenckich, a z drugiej strony zwiększeniem kapitałów. Poziom obciążenia przychodów operacyjnych kosztami w 2019 r. kształtował się na podobnym poziomie (57,0%) jak w 2018 r. (57,1%). Wzrosło natomiast obciążenie przychodów rezerwami i odpisami o około 0,8 p.p. r/r.

Wykres 11 Wskaźniki efektywności* w sektorze bankowym (w %)

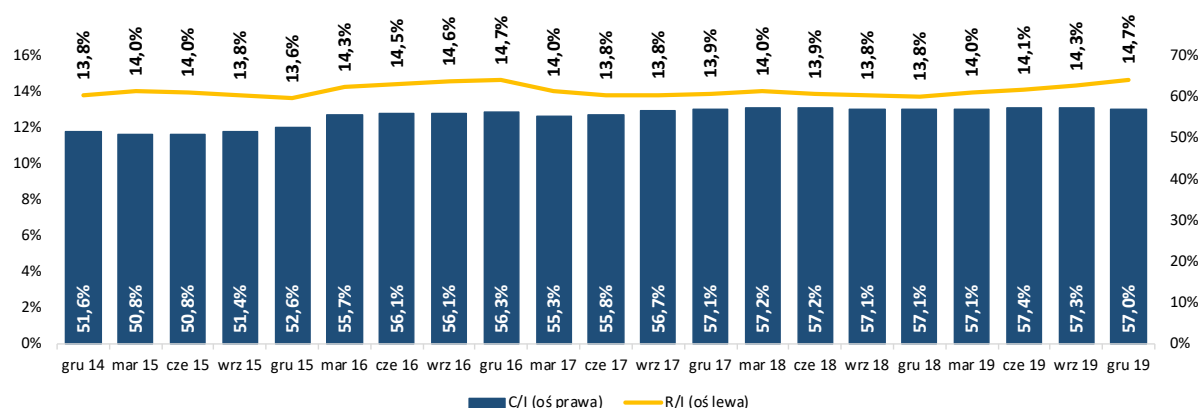

*/ Wskaźniki ROA i ROE - relacja sumy wyniku finansowego z 12 kolejnych miesięcy do odpowiednio: średnich aktywów i średniego kapitału w tym samym okresie.

Wskaźnik ROE odnosi się do agregatu sektora banków komercyjnych i spółdzielczych (bez oddziałów instytucji kredytowych), wskaźnik ROA do całego sektora bankowego.

Wskaźnik NIM – marża odsetkowa - relacja wyniku odsetkowego z 12 kolejnych miesięcy do średnich aktywów odsetkowych w tym samym okresie.

Wykres 12 Wskaźniki obciążenia przychodów operacyjnych sektora bankowego kosztami (C/I) oraz rezerwami i odpisami (R/I) (w %)**

**/ Wskaźnik C/I – relacja kosztów (koszty działania+amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych) do przychodów (całkowite przychody operacyjne netto) - średnia krocząca z 12 miesięcy.

Wskaźnik R/I – relacja odpisów i rezerw (rezerwy+utrata wartości lub odwrócenie utraty wartości) do przychodów (całkowite przychody operacyjne netto) - średnia krocząca z 12 miesięcy.

Na przeciętny poziom rentowności sektora bankowego w 2019 r. wpływ miały również straty niektórych banków komercyjnych. Największą rentownością kapitału charakteryzowały się przede wszystkim duże, uniwersalne banki.

5.1. Determinanty rentowności banków

Oceniając rentowność sektora bankowego konieczne jest odniesienie się do następujących kwestii:

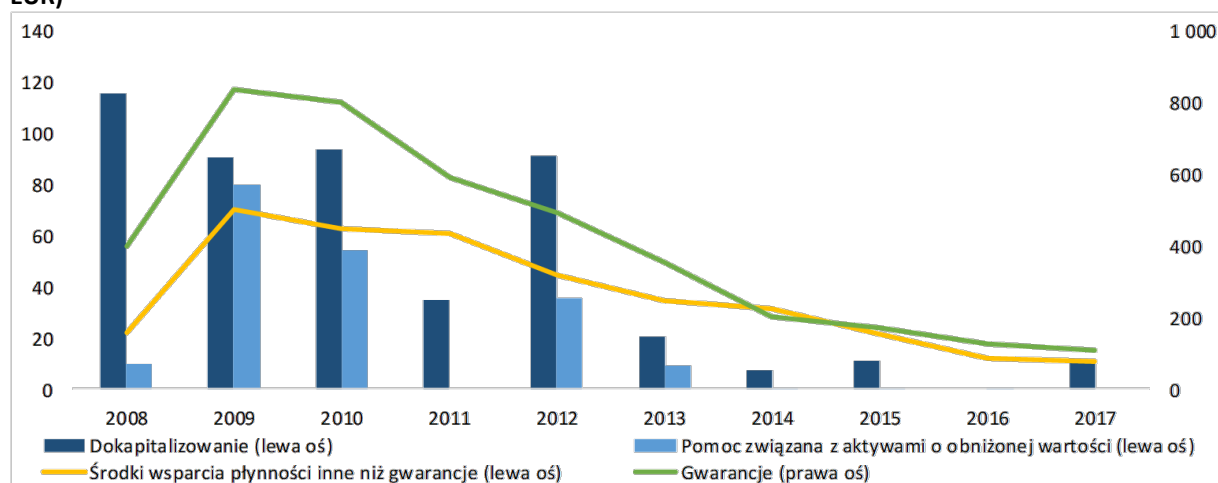
- pomocy finansowej udzielonej przez sektor publiczny bankom w krajach Unii Europejskiej od 2008 r.;
- wprowadzonych po kryzysie finansowym zmian regulacyjnych mających na celu wzmocnienie bezpieczeństwa sektora bankowego;
- różnic w sposobie wyznaczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem w Polsce i krajach Unii Europejskiej;
- stabilności wskaźników efektywności w długim terminie.

Na podstawie pogłębionej analizy determinant rentowności sektora bankowego w Polsce w latach 1996–2018, jako główne czynniki warunkujące poziom zwrotu z kapitału wskazano cykl gospodarczy, rentowność poszczególnych banków z poprzedniego okresu, rozwój akcji kredytowej, wielkość banków i ich pozycję kapitałową oraz koszty zewnętrzne.

5.1.1. Pomoc publiczna dla instytucji finansowych w Unii Europejskiej

Według danych Europejskiego Banku Centralnego wartość ROE dla sektora bankowego w Polsce w 2018 r. osiągnęła poziom 7,01%, ok. 1,1 p.p. poniżej średniej dla krajów Unii Europejskiej. Porównując rentowności polskiego sektora z pozostałymi krajami UE, należy zwrócić uwagę na znaczne kwoty pomocy publicznej udzielonej bankom w tych krajach począwszy od 2008 r. (wykres 13). Łączna kwota faktycznie wykorzystana na dokapitalizowanie banków w UE w latach 2008–2017 wyniosła 475,9 mld EUR, a pomoc związana z aktywami o obniżonej wartości² 189,2 mld EUR. Ponadto państwo udzielało bankom gwarancji i innych środków wsparcia płynności.

Wykres 13 Pomoc udzielona instytucjom finansowym w UE ze środków publicznych w latach 2008–2017 (mld EUR)

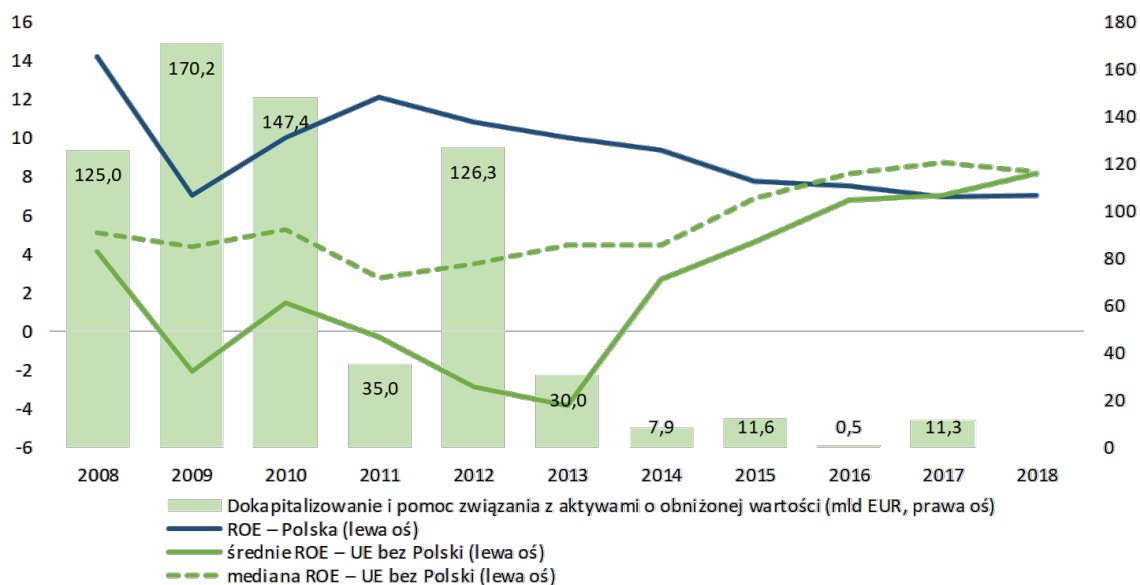
Źródło: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/#crisis

Wsparcie finansowe udzielone sektorowi bankowemu przez państwo działa na wskaźnik rentowności kapitału w dwóch przeciwstawnych kierunkach – dokapitalizowanie zwiększa wartość mianownika ROE w sposób bezpośredni, z drugiej strony zwiększa też wynik, czyli licznik wskaźnika, ponieważ bank nie musi wyprzedawać dobrych aktywów lub, w dalszej perspektywie, może rozwijać dochodową działalność. Pomoc publiczna udzielana była bankom o wysokim ujemnym ROE, w wielu przypadkach ochroniła je przed upadkiem i pomogła w odbudowaniu rentowności.

Na wykresie 14 przedstawiono wartości ROE dla Polski i wartość średnią w krajach UE z pominięciem Polski na tle kwot dokapitalizowania i pomocy związanej z aktywami o obniżonej wartości dla sektora bankowego w UE.

² Np. zakup aktywów, ubezpieczenie aktywów, swap aktywów.

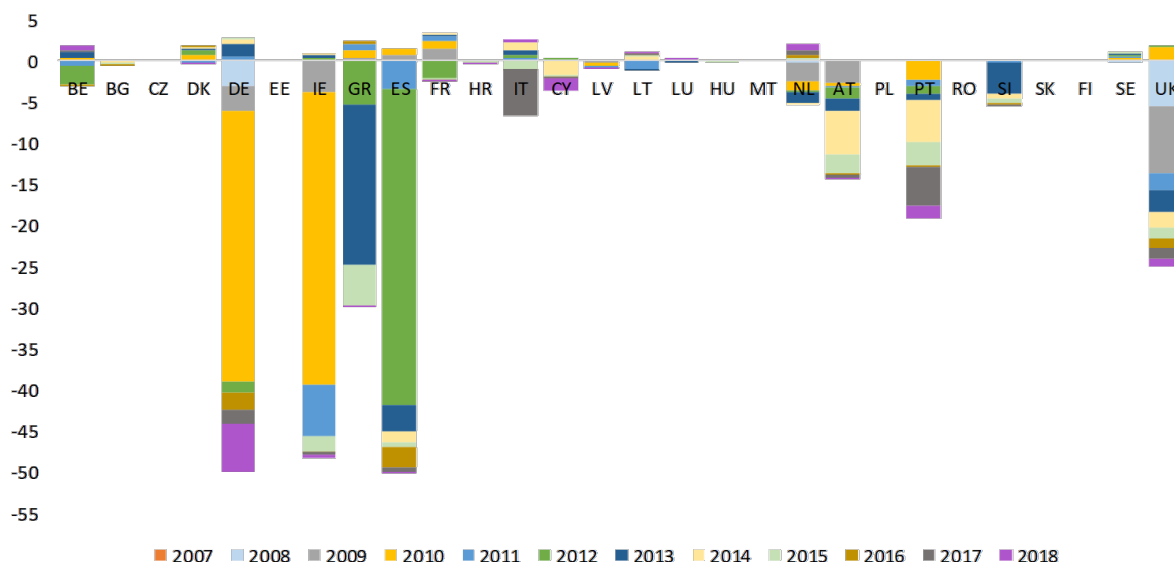
Wykres 14 ROE dla Polski i UE w latach 2008–2017 (w %) oraz pomoc publiczna udzielona instytucjom finansowym w krajach UE w latach 2008–2017 (mld EUR)

Źródło: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/#crisis oraz ECB Statistical Data Warehouse.

Największe koszty interwencji państwowej w sektor bankowy odnotowano w Hiszpanii, Irlandii, Niemczech, Grecji, Wielkiej Brytanii, a także w Portugalii i Austrii (łącznie 94% kosztów pomocy w całej UE). Poniesione koszty przedstawiono na wykresie 15.

Wykres 15 Koszt pomocy publicznej udzielonej instytucjom finansowym w krajach UE w latach 2007–2018 (mld EUR)

Źródło: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit/supplementary-tables-financial-crisis>

Koszty dla sektora finansów publicznych oznaczają, że podatnicy krajów UE udzielili finansowego wsparcia instytucjom finansowym. Problemy tych instytucji wynikały m.in. z podejmowania zbyt wysokiego ryzyka i zbyt optymistycznej jego oceny. Polski sektor bankowy nie wymagał interwencji państwa, a zatem finanse publiczne nie zostały obciążone dodatkowymi kosztami. Pomoc publiczna, która została udzielona sektorowi bankowemu w UE tylko w nieznacznym stopniu została spłacona.

W wielu krajach europejskich wprowadzono podatek bankowy od wielkości bilansowych. Wśród celów tej formy kontrybucji wymienia się cel fiskalny i poprawę stabilności finansowej państwa oraz zebranie funduszy mających pokryć poniesione w przeszłości lub ewentualne przyszłe wydatki na naprawę sektora finansowego. Podatek bankowy został wprowadzony w krajach, w których instytucje finansowe otrzymały pomoc od państwa (Austria, Belgia, Cypr, Francja, Holandia, Łotwa, Niemcy, Portugalia, Słowenia, Szwecja i Wielka Brytania), ale także w krajach, w których nie doszło do udzielenia pomocy publicznej na restrukturyzację sektora bankowego podczas kryzysu finansowego (Finlandia, Polska, Rumunia, Słowacja i Węgry). W większości krajów podatek bankowy odprowadzany jest bezpośrednio do budżetu państwa. Wyjątkami są Niemcy i Szwecja, w których to krajach podatek zasila specjalne fundusze restrukturyzacyjne / na uporządkowaną likwidację banków.

5.1.2. Regulacje a efektywność polskiego sektora bankowego

Efektywność polskiego sektora bankowego mierzona poziomem zwrotu z kapitału została przedstawiona na wykresie 16. Zgodnie z danymi sprawozdawczymi, w latach 2014–2015 rentowność sektora bankowego mierzona za pomocą współczynnika ROE (definiowanego jako wynik netto sektora w ostatnich 12 miesiącach podzielony przez średni poziom kapitału w ostatnich 12 miesiącach) zmniejszyła się z około 10% do około 7%. Od 2016 r. rentowność sektora utrzymuje się na względnie stałym poziomie około 7%. Obniżenie wartości współczynnika ROE nastąpiło przed wprowadzeniem podatku bankowego (luty 2016).

Po wejściu w życie pakietu CRR/CRD IV europejskie banki zobowiązane zostały do spełnienia zwiększonych wymogów regulacyjnych (zielona strzałka na wykresie 16), co pośrednio prowadziło do zwiększania kapitału, na podstawie którego wyznaczana jest rentowność. Zmiany sprowadzały się do zdefiniowania kapitału regulacyjnego, który został zawężony do kapitału rzeczywiście zdolnego do absorbowania strat. Obowiązkowy poziom kapitału najwyższej jakości (kapitał podstawowy Tier I, *Common Equity Tier I*,) określono na 4,5% aktywów ważonych ryzykiem. Wymagany poziom współczynnika kapitału Tier I to 6%,

a łącznego współczynnika kapitałowego (*Total Capital Ratio*) to 8%.³ Ponadto banki zostały zobowiązane do pokrywania kapitałem najwyższej jakości dodatkowych buforów⁴:

- zabezpieczającego – w wysokości 2,5% (wprowadzanego stopniowo od 01.01.2016 do 01.01.2019, w którym osiągnął wartość docelową);
- antycyklicznego – w wysokości od 0 do 2,5%;
- ryzyka systemowego – w wysokości od 1 do 5% wartości aktywów ważonych ryzykiem.

Ponadto wprowadzono dodatkowe bufory kapitałowe dla instytucji systemowo ważnych:

- dla globalnych instytucji o znaczeniu systemowym (*global systemically important institutions*, G-SIIs) – w wysokości od 1,0% do 3,5%;
- dla innych instytucji o znaczeniu systemowym (*other systemically important institutions*, O-SIIs) – w wysokości od 0,0% do 2,0%.

Wskutek powyższego banki komercyjne w Polsce zostały zobowiązane do utrzymywania⁵:

- łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) na poziomie: 8% + add-on + wymóg połączanego bufora;
- współczynnika kapitału Tier I (T1) na poziomie: 6% + 75%*add-on + wymóg połączanego bufora;
- współczynnika kapitału podstawowego Tier I (CET1) na poziomie: 4,5% + 56%*add-on + wymóg połączanego bufora;
- dodatkowo, banki których podmioty dominujące są instytucjami identyfikowanymi jako globalne instytucje o znaczeniu systemowym, są zobowiązane do przestrzegania wymogu w zakresie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowalnych (wymóg TLAC) na poziomie 18% aktywów ważonych ryzykiem, przy czym zgodnie z art. 494 Rozporządzenia CRR, do dnia 31 grudnia 2021 r. obowiązuje okres przejściowy, w którym wymóg ten wynosi 16% aktywów ważonych ryzykiem⁶.

Wymóg połączanego bufora obowiązujący w polskim sektorze bankowym od początku 2019 r. stanowił na koniec 2019 r. sumę buforów, tj.:

- bufora zabezpieczającego w wysokości 2,5%;

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012.

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE.

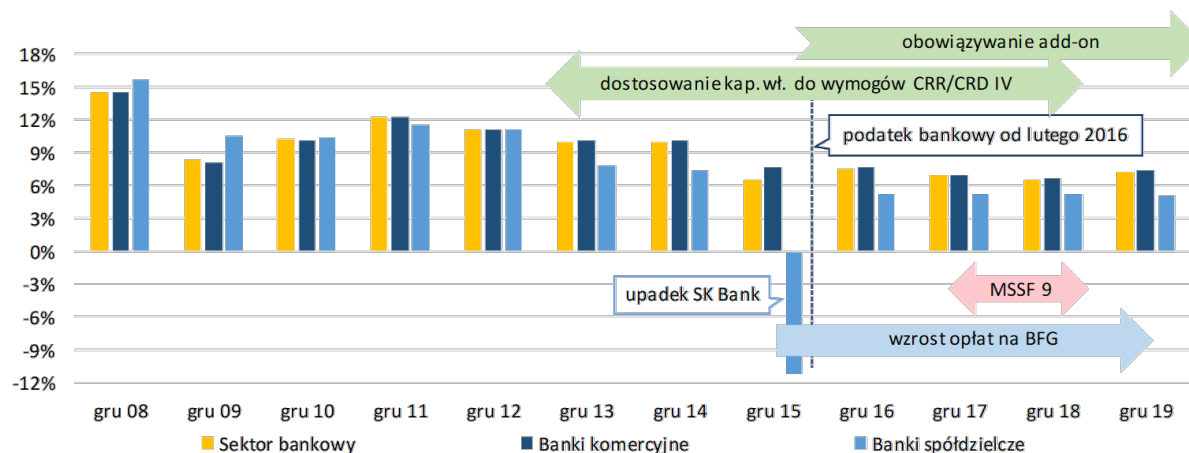
⁵ Począwszy od 2018 r. banki powinny utrzymywać minimalne wartości współczynników kapitałowych na poziomie regulacyjnym Filara I wynikające z art. 92 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. U. UE z 2013, nr 176, str. 1, z późn. zm. dalej: Rozporządzenie CRR) i Filara II (*add-on*) wynikające z art. 138 ust. 1 pkt. 2a ustawy Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1876) oraz wymóg połączanego bufora określony w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (tekst jedn. Dz. U. z 2017, poz. 1934).

⁶ Zgodnie z art. 97 ust. 1 oraz art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz.U. 2016 poz. 996).

- bufora antycyklicznego wynoszącego 0%;
- bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym – określanego w drodze indywidualnej decyzji KNF na podstawie jednolitej metodyki;
- bufora ryzyka systemowego w wysokości 3% na ekspozycje zlokalizowane na terytorium Polski;
- specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego (poziom tego bufora jest jednak niewielki).

Jednocześnie oprócz wymuszonego regulacjami stopniowego podwyższania kapitałów wpływającego na obniżanie ROE, w styczniu 2018 r. wdrożony został nowy standard rachunkowości (MSSF 9), którego wprowadzenie skutkowało skokowym obniżeniem kapitału dla banków stosujących MSSF (bilans otwarcia na dzień 1 stycznia 2018 r.). Dodatkowo w związku z ryzykiem, jakie pojawiło się po uwolnieniu kursu CHF/EUR⁷ przez Szwajcarski Bank Narodowy w styczniu 2015 r., w bankach posiadających portfele kredytowe w CHF, KNF oszacowała indywidualne ryzyko wynikające z tych portfeli niepokryte w ramach Filara I, nakładając na najbardziej zaangażowane banki *add-on*⁸. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSF została zarówno zwiększona waga ryzyka na te portfele (do 150%)⁹, jak i rozszerzono metodykę wyznaczania dodatkowego wymogu kapitałowego o domiar uzupełniający z tytułu ryzyka prawnego i koncentracji.

Wykres 16 Poziom ROE w podziale na subsektory

Zakładając hipotetyczną sytuację nr 1 – brak portfeli walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych w bankach komercyjnych – banki nie byłyby zobowiązane do utrzymywania dodatkowego kapitału w ramach Filara II oraz mogłyby stosować niższą

⁷ 6 września 2011 r. Szwajcarski Bank Narodowy postanowił częściowo usztywnić kurs wymiany euro za franka szwajcarskiego, zaznaczając, że maksymalny kurs wymiany tych walut nie może być niższy niż 1,2. 15 stycznia 2015 r. postanowienie to zostało unieważnione, z uwagi na znaczące osłabienie euro wobec dolara amerykańskiego, co z kolei przekładało się na osłabienie franka wobec dolara.

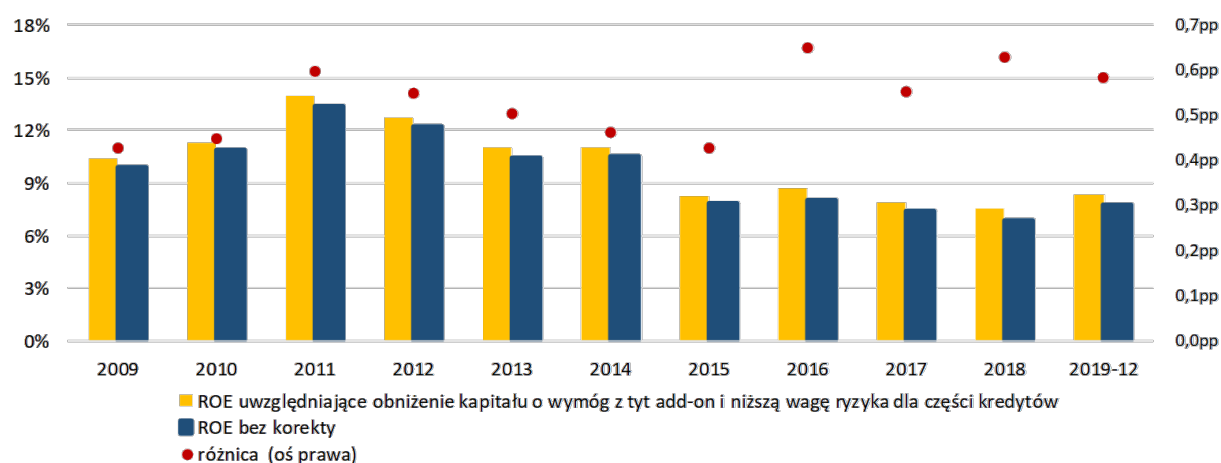
⁸ Dodatkowy wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka związanego z kredytami walutowymi nałożony w ramach Filara II.

⁹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie wyższej wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach (Dz.U. 2017 poz. 1068).

wagę ryzyka (35% zamiast odpowiednio: 150% w części odnoszącej się do portfela walutowych kredytów mieszkaniowych od 2017 r., 100% między 2011 r. i 2017 r. oraz 75% między 2008 r. i 2011 r.) do wyliczania kwoty ekspozycji na ryzyko z tytułu udzielonych kredytów mieszkaniowych. Wpływ tak zdefiniowanej hipotetycznej sytuacji na poziom rentowności banków, wyrażonej za pomocą ROE, przedstawiono na wykresie 17. Poziom tego wskaźnika byłby wyższy średnio o 0,53 p.p.

Ostrożnościowe działania KNF i KSF umożliwiły zbudowanie odpowiedniego kapitału pozytywnie wpływającego na bezpieczeństwo zarówno banków, jak i sektora bankowego w zakresie ponoszonego ryzyka i ewentualnych kosztów związanych z tym portfelem. Cechą silnej bazy kapitałowej jest również możliwość pozyskania finansowania po racjonalnym koszcie i dobre postrzeganie sektora przez podmioty zewnętrzne.

Wykres 17 Szacunkowy poziom ROE banków komercyjnych w sytuacji braku walutowych kredytów mieszkaniowych

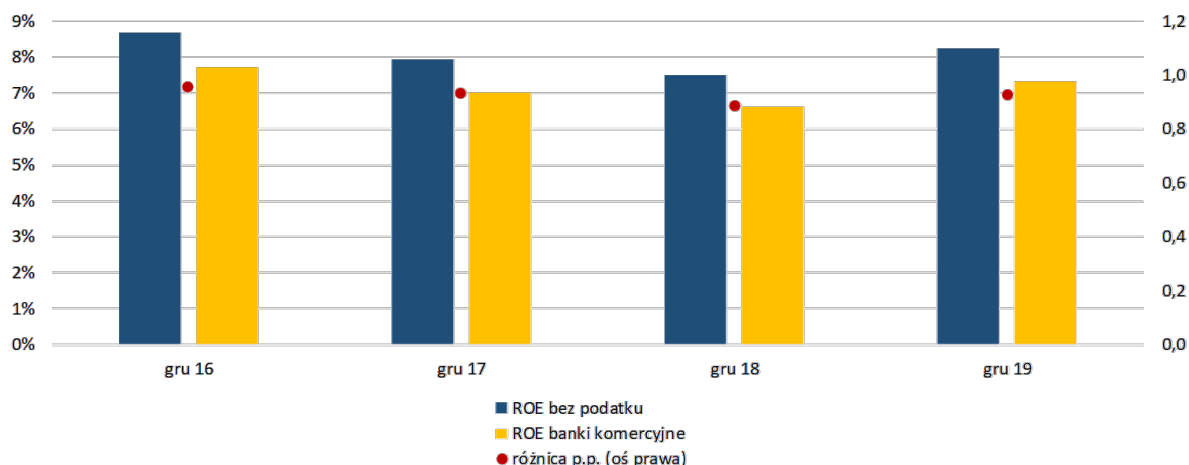

Największy wpływ na obniżenie wartości licznika wskaźnika ROE miał wzrost kosztów działania banków, w tym głównie kosztów pracowniczych oraz wzrost kosztów z tytułu składek na BFG od 2015 r. po upadku SK Banku, jednego z największych banków spółdzielczych w polskim sektorze bankowym oraz kilku Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych. Na obniżenie wyniku finansowego wpływ miał także wprowadzony podatek od niektórych instytucji finansowych.

Zakładając hipotetyczną sytuację nr 2 – przy braku uiszczania podatku bankowego¹⁰ przez banki komercyjne (wykres 18) - można zauważyć wyższy poziom ROE niż w sytuacji obecnej (średnia różnica 0,93 p.p.- najwyższa w grudniu 2016 r. wynosiła 0,96 p.p., najniższa w grudniu 2018 r. wyniosła 0,89 p.p.). W 2019 r. podatek bankowy wpłynął na obniżenie licznika wskaźnika ROE, redukując poziom ROE o 0,93 p.p.

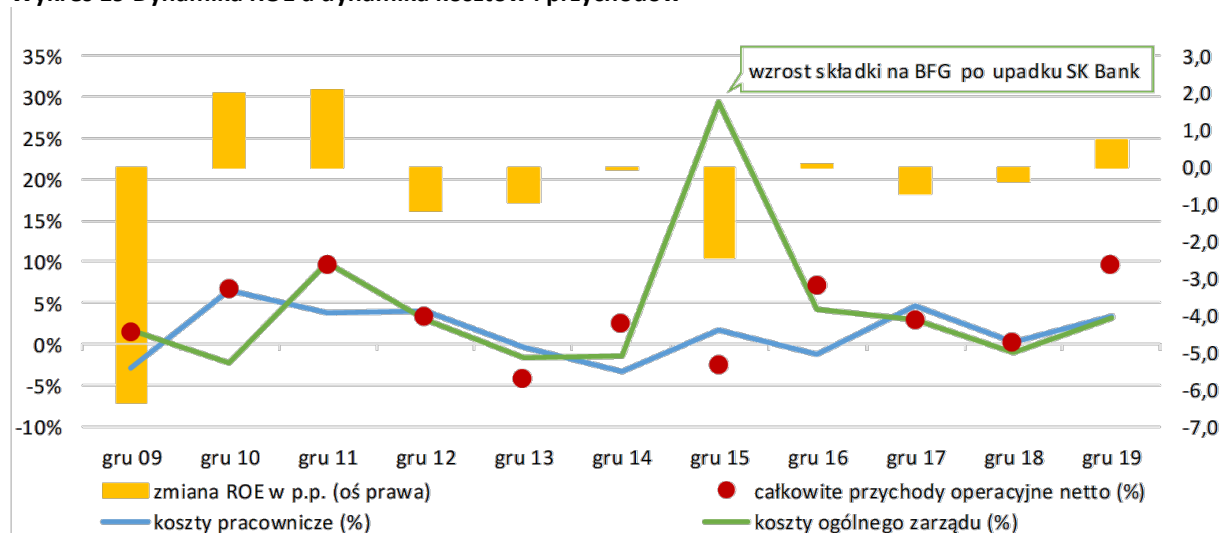
¹⁰ Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz.U. 2019 r. poz. 1836).

Wykres 18 Poziom ROE banków komercyjnych w sytuacji braku podatku bankowego

Na wykresie 19 przedstawiono dynamikę ROE banków komercyjnych w stosunku do dynamiki ponoszonych przez ten subsektor kosztów działania oraz wypracowanych całkowitych przychodów operacyjnych netto. Głównym składnikiem kosztów w polskim sektorze bankowym są koszty pracownicze oraz koszty ogólnego zarządu. W latach 2009-2019 koszty pracownicze charakteryzowały się średnim rocznym skumulowanym wzrostem (CAGR) w wysokości 1,3% (dynamika r/r w przedziale od -3,3% w 2009 r. do 6,5% w 2010 r.) mimo tendencji zmniejszania liczby placówek, co jest wynikiem wzrostu płac m.in. wysoko wykwalifikowanych specjalistów. Koszty ogólnego zarządu rosły szybciej od kosztów pracowniczych, w średnim tempie rocznym CAGR 3,7% (dynamika r/r od -2,3% w 2010 r. do 29,4% w 2015 r. – wzrost składek na BFG po upadku SK Bank).

Wykres 19 Dynamika ROE a dynamika kosztów i przychodów

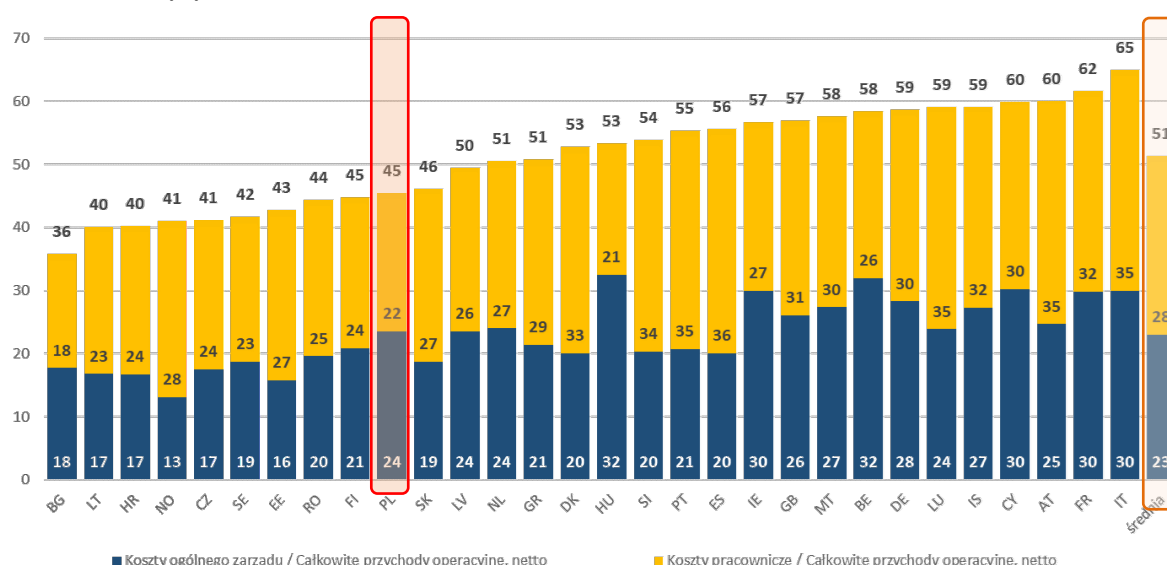
Mimo odnotowanego wzrostu poziomu kosztów banków komercyjnych, średnie obciążenie przychodu operacyjnego netto kosztami administracyjnymi dla banków w polskim sektorze bankowym jest niższe niż średnie dla państw europejskich (wykres 20).

Niskim obciążeniem przychodu operacyjnego charakteryzują się kraje skandynawskie (Norwegia, Szwecja, Finlandia), kraje nadbałtyckie (Litwa, Estonia) i kraje Europy Środkowej (Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Rumunia, Polska, Słowacja).

Wysokie obciążenie przychodu operacyjnego kosztami administracyjnymi występuje we Włoszech, Francji, w Austrii, na Cyprze, w Irlandii, Hiszpanii, Luksemburgu, Belgii, Niemczech, na Malcie oraz w Wielkiej Brytanii.

Udział kosztów ogólnego zarządu w całkowitych przychodach operacyjnych netto w Polsce kształtuje się na poziomie średnim dla krajów europejskich. Kosztami ogólnego zarządu są m.in. wpłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz podatek bankowy. Obciążenie całkowitych przychodów operacyjnych netto kosztami pracowniczymi w Polsce jest znacznie niższe niż średnie w krajach europejskich. Niższe niż w Polsce jest jedynie w Bułgarii i na Węgrzech.

Wykres 20 Udział kosztów administracyjnych oraz jego składowych w całkowitych przychodach operacyjnych netto w 2018 r. (%)¹¹

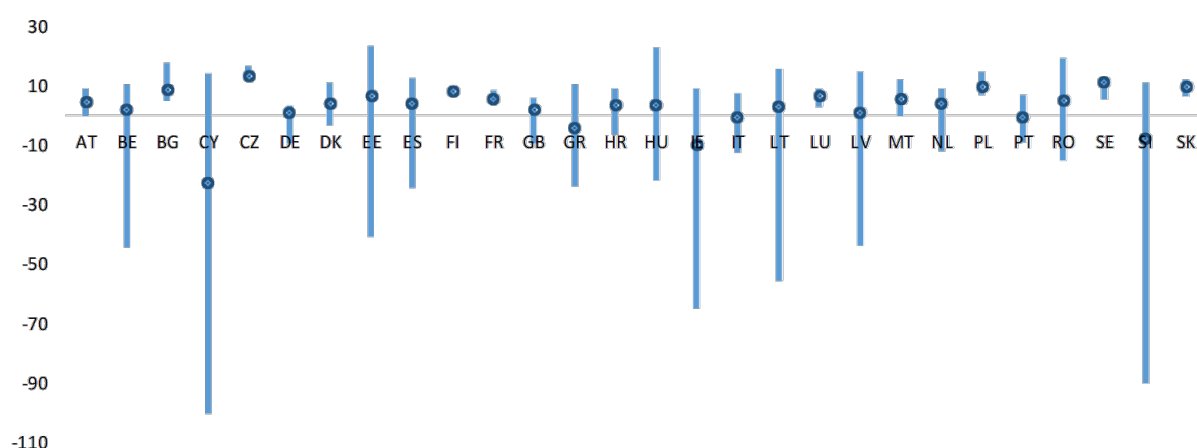
Źródło: EBA

5.1.3. Stabilność ROE

W latach 2008-2018 polski sektor bankowy cechował relatywnie stabilny poziom zwrotu z kapitału w odróżnieniu od większości sektorów bankowych krajów Unii Europejskiej. Na wykresie 21 przedstawiono średnią wartość ROE dla krajów UE wraz z zakresem zmian tego wskaźnika w badanym okresie.

¹¹ Dane dla największych europejskich bankowych grup kapitałowych na poziomie skonsolidowanym.

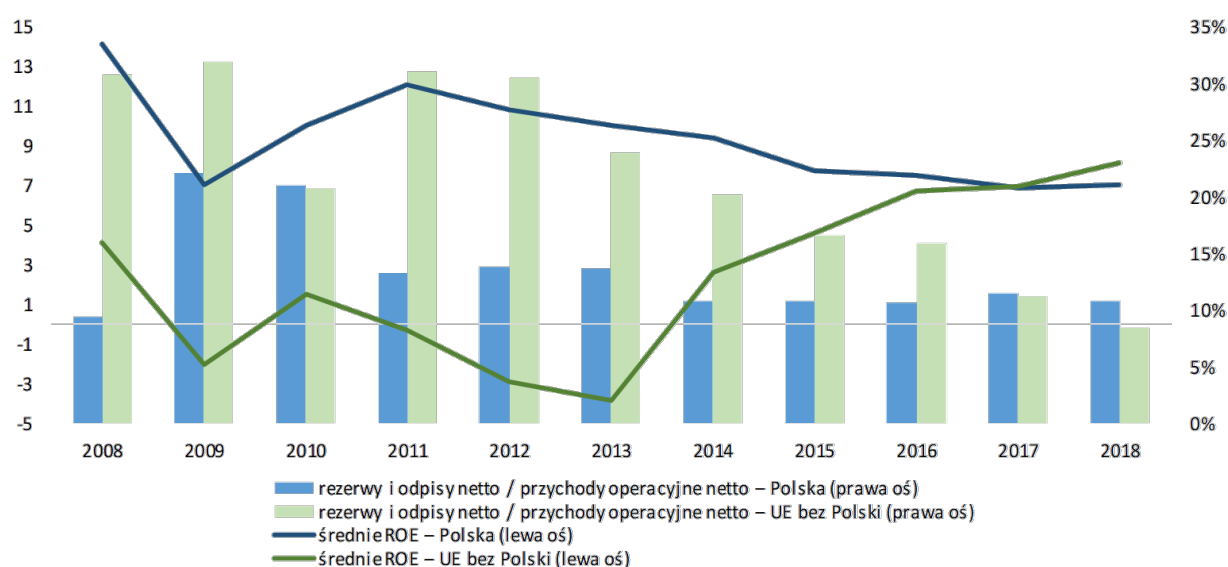
Wykres 21 Średnia wartość ROE, wartość minimalna i wartość maksymalna dla sektorów bankowych krajów UE w latach 2008-2018 (%)

Źródło: ECB Statistical Data Warehouse

Zgodnie z danymi Europejskiego Banku Centralnego, zwrot z kapitału dla polskiego sektora bankowego był w 2018 r. niższy niż średni dla krajów UE. Analizując przyczyny takiego stanu rzeczy należy zwrócić uwagę na poziom rezerw i odpisów netto w relacji do przychodów operacyjnych netto w sektorze bankowym (wykres 22). W Polsce w latach 2008–2018 poziom rezerw i odpisów wykazywał większą stabilność niż średnio w UE. Relacja rezerw i odpisów netto do przychodów operacyjnych netto w UE, historycznie znacznie wyższa niż w Polsce, w 2017 r. po raz pierwszy osiągnęła poziom niższy niż w polskim sektorze bankowym. Niska zmienność poziomu odpisów może świadczyć o stabilnej polityce kredytowej i większej odporności polskiego sektora bankowego na wahania związane z cyklem gospodarczym.

Wykres 22 Średnie ROE i odpisy netto jako udział w przychodach operacyjnych netto dla sektora bankowego w Polsce oraz średnio dla krajów UE z pominięciem Polski w latach 2008–2018

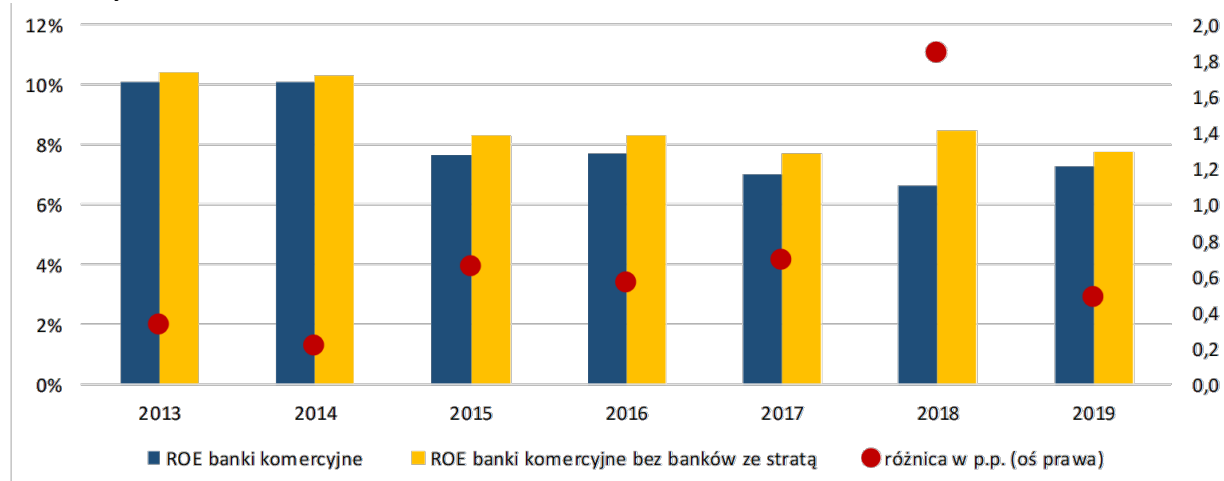

Źródło: ECB Statistical Data Warehouse

Długoterminowa stabilność zwrotu z kapitału jest cechą pożądaną, ponieważ zmniejsza ryzyko inwestycji. Analiza sektora bankowego w Polsce w latach 1998–2018 wykazała, że banki znajdujące się w danym roku w górnym decylu pod względem wzrostu ROE, w kolejnym roku osiągały przyrost ROE średnio o 10 p.p. niższy niż średni przyrost ROE w sektorze. Po dwóch i trzech latach przyrost ROE był niższy niż średnio w sektorze odpowiednio o 4 p.p. i 2 p.p. Wysoka średnia różnica pomiędzy przyrostami ROE w pierwszym roku jest efektem strat poniesionych przez pojedyncze instytucje finansowe po okresie wysokich zysków, co należy łączyć z polityką podejmowania zbyt wysokiego ryzyka przez te instytucje.

Warto zwrócić uwagę, że w 2018 r., czyli w roku, w którym polski sektor bankowy osiągnął zwrot na kapitale poniżej średniej z krajów UE, sześć banków komercyjnych w Polsce poniosło łącznie rekordową stratę 2,5 mld PLN, co wyraźnie obniżyło średnie ROE dla sektora bankowego w Polsce (wykres 23).

Wykres 23 Średnie ROE dla wszystkich banków komercyjnych i dla banków, które osiągnęły dodatni wynik finansowy w latach 2013–2019 w Polsce

Możliwość poniesienia straty jest immanentną cechą działalności związanej z ponoszeniem ryzyka. Straty poniesione przez banki w 2018 r. zaniżyły średnie ROE dla sektora o ponad 1,8 p.p., przy czym w latach 2013–2017 i w 2019 r. banki ze stratą obniżały ROE sektora średnio o 0,5 p.p. W uproszczeniu można zatem stwierdzić, że ponadprzeciętna strata niektórych banków w 2018 r. wpłynęła na obniżenie ROE polskiego sektora bankowego o 1,3 p.p. w porównaniu do strat, które można uznać za typowe dla lat 2013–2017 i 2019 r.

5.1.4. Cykl finansowy i inne determinanty rentowności kapitału

W celu zidentyfikowania czynników determinujących rentowność banków w Polsce zrealizowano badanie empiryczne, które objęło 83 banki komercyjne funkcjonujące w latach 1996–2018. Panel zawierał 876 obserwacji rocznych, miał charakter niezbilansowany. Model wykorzystywał dane pochodzące z systemu sprawozdawczości finansowej oraz dane

makroekonomiczne, których źródłem są zasoby dostępne na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego.

Analiza wyników badania pozwoliła na wyciągnięcie następujących wniosków:

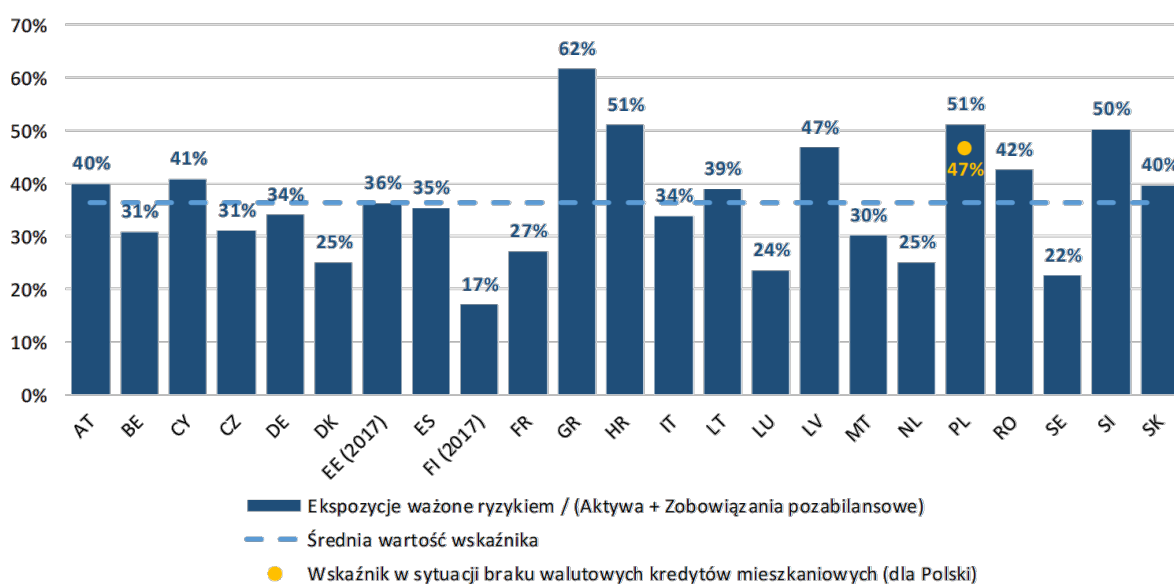
1. Rentowność banku z poprzedniego okresu ma pozytywny, istotny statystycznie wpływ na rentowność banku w danym okresie. Rentowności z okresów wcześniejszych są nieistotne statystycznie.
2. Rentowność banków jest uzależniona od cyklu koniunkturalnego, mierzonego przez zmianę PKB urealnionego o inflację. Im większy wzrost PKB, tym statystycznie wyższa rentowność banku.
3. Roczna zmiana wartości kredytów udzielonych przez bank, urealnionej poziomem inflacji, ma pozytywny i istotny statystycznie wpływ na rentowność banku. Im więcej kredytów w porównaniu z rokiem poprzednim udzielił bank, tym statystycznie wyższa rentowność banku.
4. Im wyższa wartość aktywów banku, tym statystycznie wyższa rentowność banku.
5. Wartość funduszy własnych banku w relacji do aktywów ma pozytywny wpływ na rentowność. Zależność ta jest nieintuicyjna. Im więcej funduszy utrzymuje bank, tym wyższy jest mianownik wskaźnika ROE, a zatem tym niższa wartość wskaźnika. Na ujemną zależność pomiędzy wartością funduszy własnych w relacji do aktywów i wskaźnikiem ROE wskazuje również ujemna korelacja pomiędzy tymi wielkościami. Wyższa wartość funduszy własnych w relacji do aktywów może jednak świadczyć o większym bezpieczeństwie banku, ze względu na zdolność do pokrycia ewentualnej straty. Pozytywny wpływ wyższych kapitałów można tłumaczyć tym, że bezpieczeństwo banku wpływa na obniżenie kosztów finansowania, co ma pozytywny wpływ na wynik finansowy. Ponadto wyższe zaangażowanie kapitałowe właścicieli banku może zniechęcać do akceptowania zbyt ryzykownej strategii biznesowej banku. Wyniki badania wskazują, że banki silnie kapitałowo osiągały w badanym okresie wyższą rentowność.
6. Koszty zewnętrzne, uwzględniające podatek bankowy oraz składki na BFG, w odniesieniu do całkowitych przychodów operacyjnych netto mają negatywny i istotny statystycznie wpływ na rentowność kapitału.
7. Przejęcia innych banków lub ich części nie wpływają w sposób istotny statystycznie na rentowność banku w roku przejęcia, jak też w ciągu dwóch kolejnych okresów. Przeprowadzono również szerszą analizę wpływu przejęć porównując modele uwzględniające różne opóźnienia i różne sposoby zdefiniowania zmiennej wskazującej na fakt przejęcia aktywów, wpływ tej zmiennej pozostał jednak nieistotny statystycznie we wszystkich przypadkach. Wynik ten, z uwzględnieniem faktu, że wielkość aktywów ma istotny statystycznie pozytywny wpływ na rentowność, można interpretować jako wskazanie na wzrost organiczny jako bardziej optymalny z punktu widzenia osiągania wyższej rentowności, niż zakup aktywów od innych jednostek.
8. Wpływ koncentracji sektora bankowego, mierzonej przy zastosowaniu indeksu Herfindahla-Hirschmana, ma nieistotny statystycznie wpływ na wysokość zwrotu na kapitale.

W celu zweryfikowania, jaki wpływ na determinanty rentowności banków miało wprowadzenie podatku bankowego, przeprowadzono analogiczne badanie z modyfikacją polegającą na dodaniu do wyniku brutto banku odprowadzonego podatku bankowego. Przy interpretacji wyników należy mieć na uwadze, że jest to podejście uproszczone – z badania wyłączono kwotę odprowadzonego podatku, jednak pozostał wpływ wprowadzenia podatku na ewentualną zmianę sposobu zarządzania bankiem. Wyniki badania pozostają zbliżone do modelu wyjściowego, a zatem wprowadzenie podatku bankowego nie zmieniło w sposób istotny determinant rentowności kapitału.

5.1.5. Różnica w sposobie wyznaczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem w Polsce i krajach Unii Europejskiej

Wyliczona dla polskiego sektora bankowego relacja łącznej kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem do sumy aktywów i zobowiązań pozabilansowych wynosi 51%, przy średnim dla krajów¹² UE poziomie tego wskaźnika równym 36% (wykres 24).

Wykres 24 Wartość ekspozycji ważonych ryzykiem w relacji do sumy aktywów i zobowiązań pozabilansowych w krajach UE na koniec 2018 r. (lub 2017 r. w zależności od dostępności danych)

Źródło: ECB Data Warehouse

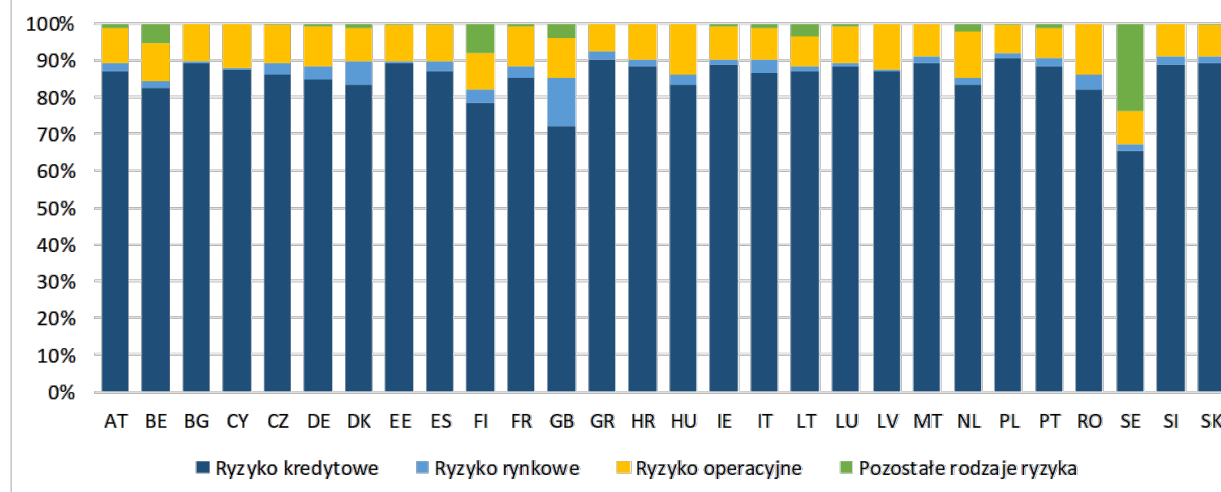
Wyższa wartość ekspozycji ważonych ryzykiem zobowiązuje banki do utrzymywania wyższej wartości kapitału w celu osiągnięcia minimalnych wymaganych poziomów współczynników kapitałowych.

Najbardziej istotnym rodzajem ryzyka jest ryzyko kredytowe. Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem kredytowym stanowi ok. 90% ogólnej wartości ekspozycji ważonej ryzykiem (wykres

¹² Dla krajów UE wskazanych na wykresie 24 na koniec 2018 r. lub 2017 r. w zależności od dostępności danych.

25). Drugie pod względem istotności w krajach UE jest ryzyko operacyjne. Skala ryzyka rynkowego jest niewielka (poza Wielką Brytanią).

Wykres 25 Procentowy udział kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem dla ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego w łącznej kwocie ekspozycji ważonych ryzykiem w krajach UE na koniec 2018 r.

Źródło: ECB Data Warehouse

Na wykresie 26 przedstawiono udział w łącznej kwocie ekspozycji na ryzyko kwot ekspozycji wyliczonych z użyciem metod standardowych/podstawowych oraz metod zaawansowanych. W polskim sektorze bankowym przy obliczaniu kwoty ekspozycji na ryzyko w odniesieniu do ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego dominują metody standardowe.

Metody zaawansowane są bardziej wrażliwe na ryzyko w porównaniu z metodami standardowymi. Banki stosujące metody standardowe są bardziej konserwatywne, a mniejsza wrażliwość tych metod na podejmowane ryzyko sprawia, że metody te są bardziej odporne na wady stosowanych miar ryzyka, polegające na niedoszacowaniu lub przeszacowaniu poziomu ryzyka w zależności od fazy cyklu finansowego, czyli na zjawisko procykliczności miar ryzyka.

Analiza danych zamieszczonych na wykresach 24 i 26 prowadzi do wniosku, że kraje, w których duże znaczenie dla szacowania kwoty ekspozycji na ryzyko mają metody standardowe, cechuje wysoka wartość relacji kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem do sumy wartości aktywów i zobowiązań pozabilansowych. Wysoka wartość kwoty ekspozycji na ryzyko wymaga utrzymywania wyższego poziomu kapitału, co z kolei oznacza, że w krajach tych banki muszą osiągać relatywnie wyższy zysk, aby zapewnić porównywalny poziom zwrotu na kapitale.

Należy jednak zaznaczyć, że wprowadzenie minimalnych progów kapitałowych¹³ (*output floor*) w mniejszym stopniu wpłynie na konieczność zwiększania kapitału w celu utrzymania

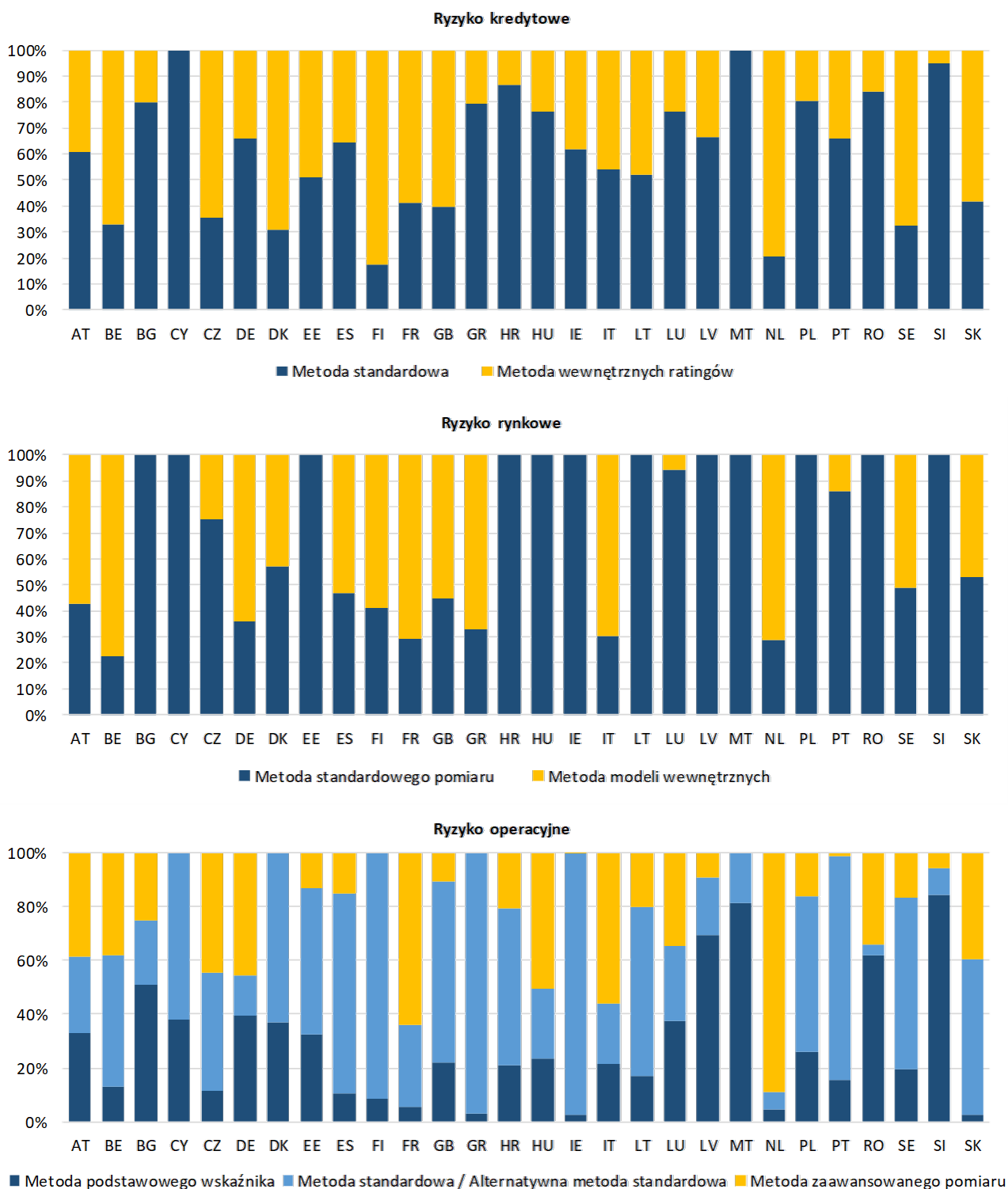
¹³ Zgodnie z ideą minimalnych progów kapitałowych zaproponowanych przez Komitet Bazylejski (Basel Committee on Banking Supervision, *Basel III: Finalising post-crisis reforms*, December 2017), metody proste mają być podstawą wyznaczania minimalnego poziomu kapitału, poniżej którego nie mógłby spaść poziom kapitału instytucji stosujących metody zaawansowane.

minimalnych wymogów w sektorach bankowych, w których zakres stosowania metod zaawansowanych jest niewielki. W takim przypadku banki stosujące metody zaawansowane będą zmuszone do poszukiwania dodatkowych źródeł kapitału. Wyniki badania¹⁴ Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego opublikowanego w grudniu 2019 r. wskazują, że wprowadzenie minimalnych progów kapitałowych będzie przyczyną zwiększenia kapitału Tier I średnio w UE¹⁵ o 8,6%, przy czym w Polsce wpływ ten będzie bliski zeru.

¹⁴ EBA, *Basel III reforms: Impact study and key recommendations. Macroeconomic assessment, credit valuation adjustment and market risk*, 4 December 2019.

¹⁵ Dla próby obejmującej ok. 85% aktywów ogółem bankowych grup kapitałowych oraz banków nieposiadających grup kapitałowych pochodzących z UE.

Wykres 26 Udział kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem, wyliczonych z użyciem metod zaawansowanych, w ogólnej kwocie ekspozycji ważonych ryzykiem dla ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego na koniec 2018 r.

Źródło: ECB Data Warehouse

6. Bilans

Na koniec 2019 r. zagregowana suma bilansowa sektora bankowego wyniosła 2 000,5 mld zł i w ciągu roku wzrosła o 106,7 mld zł (5,6%). Wpływ zmiany kursów walut na przyrost wartości aktywów w ciągu roku był marginalny.

Tabela 4 Bilans sektora bankowego

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(mld zł)			2019 / 2018	
Aktywa sektora	1 776,8	1 893,7	2 000,5	106,7	5,6%
banki komercyjne	1 602,0	1 689,6	1 780,4	90,7	5,4%
banki spółdzielcze	130,0	138,3	150,7	12,5	9,0%
oddziały banków zagranicznych	44,8	65,8	69,3	3,5	5,3%

Wykres 27 Struktura produktowa bilansu – sektor bankowy; grudzień 2019 (w mld zł)

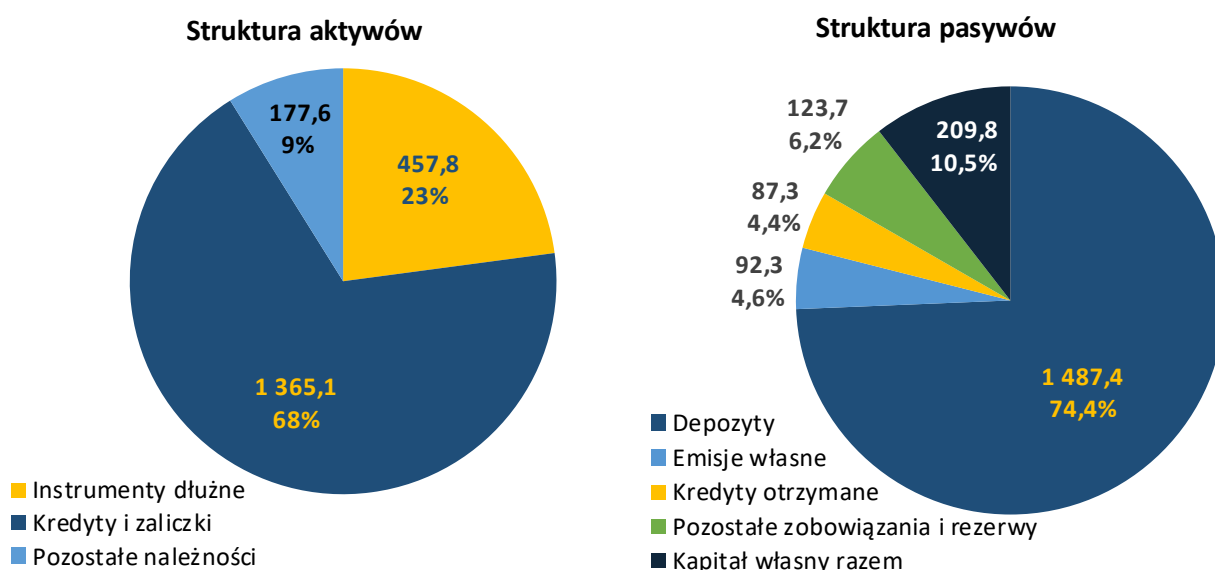

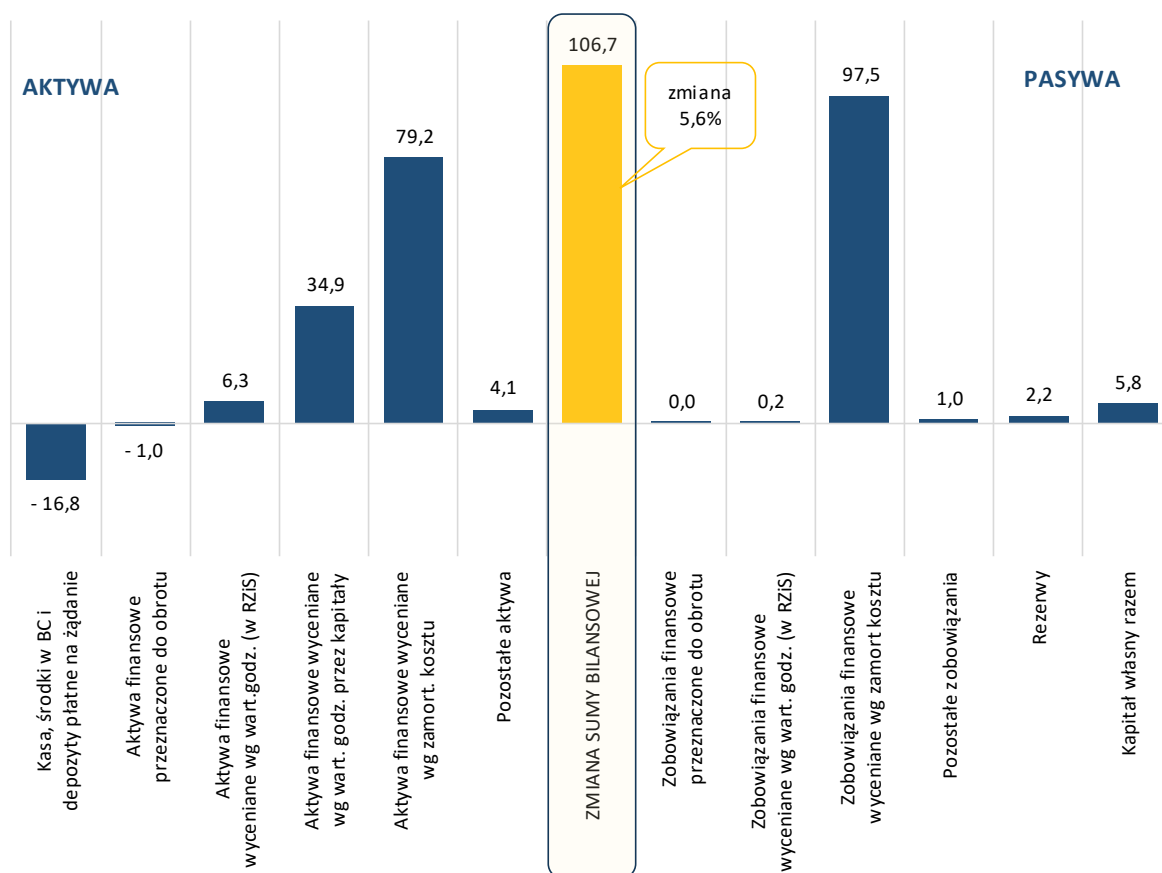
Tabela 5 Struktura bilansu sektora bankowego – AKTYWA

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(mld zł)			2019 / 2018	
Kasa, śr. w bankach centr. i inne depozyty płatne na żądanie	71,4	131,9	115,2	-16,8	-12,7%
Instrumenty dłużne	427,0	414,8	457,8	42,9	10,4%
Instrumenty kapitałowe	5,8	5,5	6,0	0,5	8,4%
Kredyty i zaliczki wyceniane wg FV	0,1	29,3	48,8	19,5	66,7%
Kredyty i zal. wyceniane wg zamort. kosztu	1 202,1	1 237,6	1 292,0	54,4	4,4%
Pozostałe aktywa	70,4	74,5	80,7	6,2	8,3%

Tabela 6 Struktura bilansu sektora bankowego – PASywa

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(mld zł)			2019 / 2018	
Depozyty	1 270,6	1 373,3	1 487,4	114,1	8,3%
Zobowiązania z tytułu własnej emisji	85,3	87,8	92,3	4,5	5,1%
Kredyty od sektora finansowego	100,6	99,7	87,3	-12,4	-12,4%
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	116,4	128,9	123,7	-5,2	-4,0%
Kapitał własny razem	203,9	204,0	209,8	5,8	2,8%

Wykres 28 Struktura portfelowa bilansu sektora bankowego – zmiana w 2019 r.

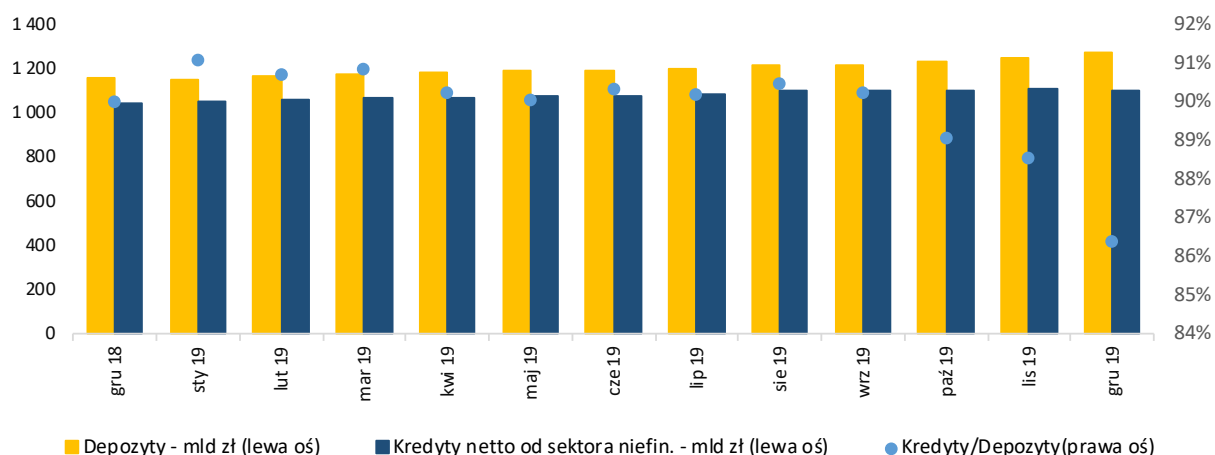
Największy wpływ na zmianę sumy bilansowej mają należności i zobowiązania wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, wśród których dominują kredyty i zaliczki oraz depozyty.

Pozycja *Kredyty i zaliczki* obejmuje należności od wszystkich segmentów klienta – w tym banków, z wyłączeniem depozytów w bankach płatnych na żądanie. Udział tej kategorii w aktywach na koniec 2019 r. przekraczał 67%. Relatywnie duży przyrost portfela kredytów i zaliczek wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat jest konsekwencją wprowadzenia MSSF 9 na początku 2018 r.

Tabela 7 Struktura podmiotowa kredytów i zaliczek

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(mld zł)			2019 / 2018	
Sektor finansowy	147,7	165,6	177,3	11,8	7,1%
Sektor budżetowy	85,7	87,4	88,1	0,7	0,8%
Sektor niefinansowy	987,2	1 045,6	1 099,7	54,1	5,2%

Wykres 29 Depozyty vs należności* od sektora niefinansowego (w mld zł)

*/ Kredyty i zaliczki wg wartości bilansowej; z wyłączeniem instrumentów dłużnych.

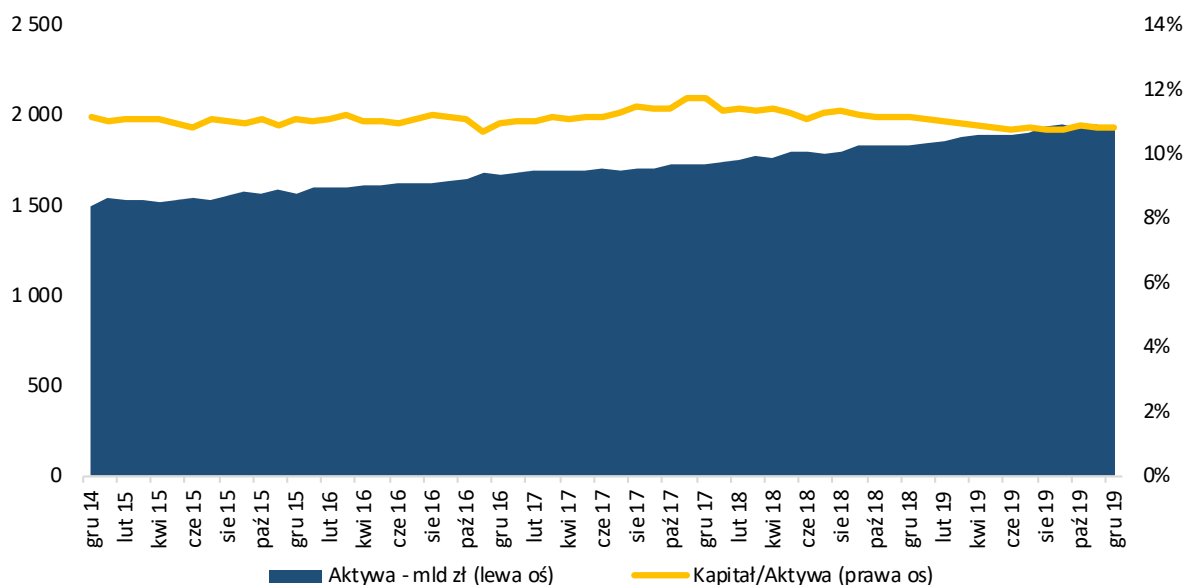
Drugą pod względem udziału w aktywach kategorię stanowią dłużne papiery wartościowe (22,9% sumy bilansowej sektora).

Tabela 8 Struktura portfela papierów dłużnych – wg wyceny bilansowej

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(mld zł)			2019 / 2018	
Sektor finansowy, w tym:	110,1	72,9	79,7	6,8	9,3%
emitowane przez banki centralne	91,2	48,7	54,8	6,1	12,6%
Sektor niefinansowy	25,8	22,8	20,0	-2,8	-12,4%
Sektor inst. rządowych i samorz., w tym:	291,2	319,1	358,1	39,0	12,2%
emitowane przez rządy	272,1	297,6	334,0	36,4	12,2%
emitowane przez samorządy	19,0	21,5	24,1	2,6	12,0%

Banki utrzymują relatywnie stabilną relację kapitału do wartości sumy bilansowej.

Wykres 30 Kapitały vs suma bilansowa - banki komercyjne i spółdzielcze

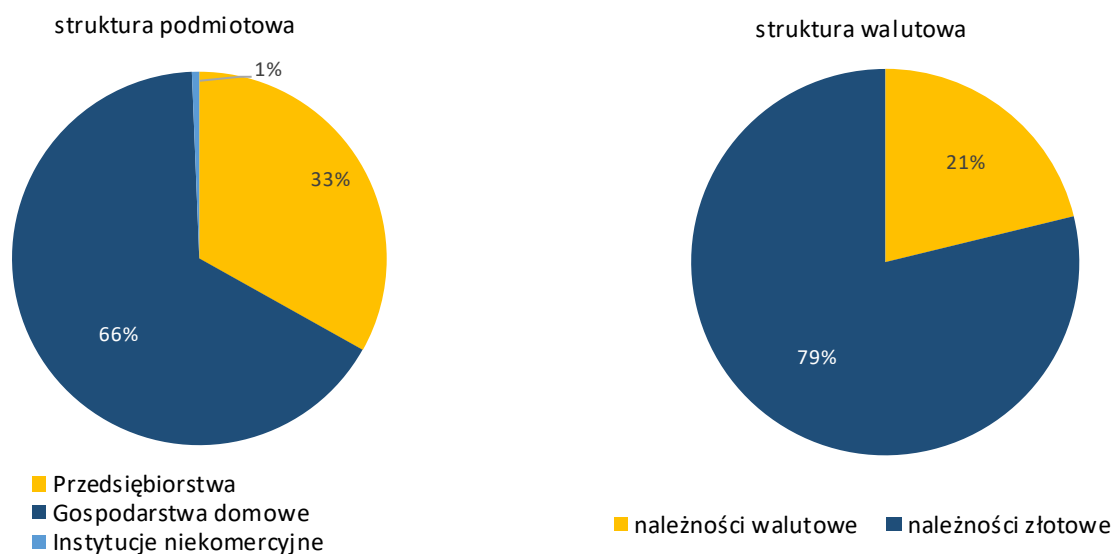
6.1. Należności od sektora niefinansowego

Na koniec 2019 r. wartość bilansowa brutto kredytów i zaliczek (z portfela B¹⁶) udzielonych podmiotom sektora niefinansowego osiągnęła wartość 1 136,8 mld zł.

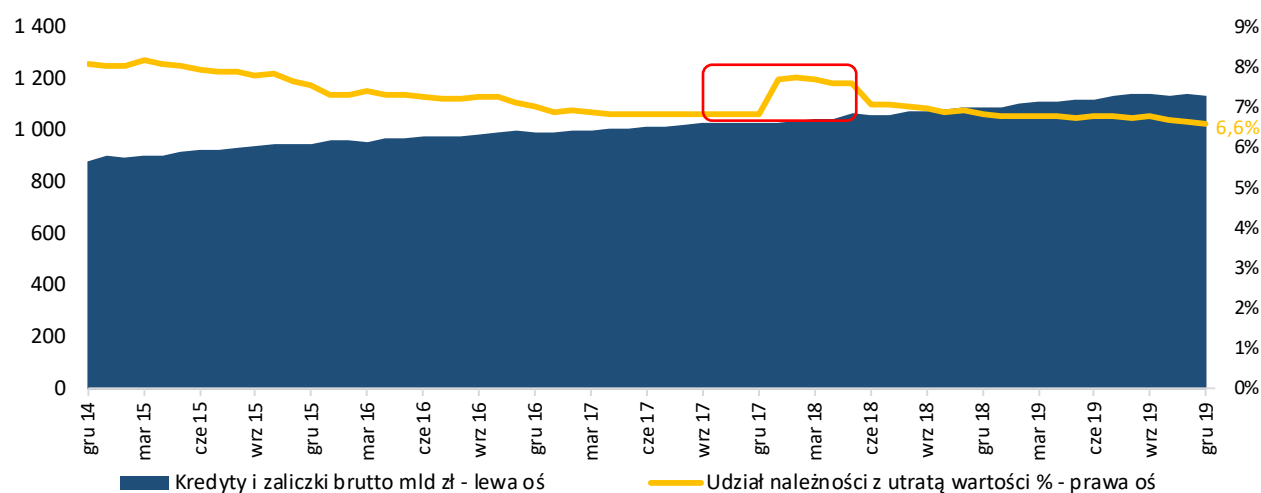
Tabela 9 Należności od sektora niefinansowego - portfel B (w mld zł)

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(mld zł)			2019 / 2018	
Sektor niefinansowy razem	1 026,7	1 088,2	1 136,8	48,6	4,5%
Przedsiębiorstwa	347,9	373,1	383,9	10,8	2,9%
Gospodarstwa domowe	671,9	707,9	745,3	37,4	5,3%

Wykres 31 Należności od sektora niefinansowego brutto – portfel B (mld zł); grudzień 2019 r.

Wykres 32 Jakość należności od sektora niefinansowego – portfel B

Jakość należności od sektora niefinansowego mierzona relacją wartości bilansowej brutto kredytów i zaliczek zaliczanych do Fazy 3/z utratą wartości do wartości bilansowej brutto

¹⁶ Należności wyceniane wg zamortyzowanego kosztu oraz wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody; z wyłączeniem instrumentów dłużnych

kredytów i zaliczek ogółem ulega stopniowej poprawie. Pokazane w czerwonej ramce na wykresie 32 anomalie są efektem zmian (w zakresie kwalifikacji należności do fazy 3/z utratą wartości) w ramach sprawozdawczości obowiązkowej banków do NBP (FINREP) oraz korektami banków związanymi z obowiązkiem zaliczania do wartości bilansowej brutto również odsetek od należności zaliczanych do Fazy 3. Po okresie ok. pół roku znaczna część tych odsetek została spisana z bilansu w ciężar rezerw.

Tabela 10 Jakość należności od sektora niefinansowego (udział w portfelu należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości) - portfel B

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(%)			2018 / 2017	2019 / 2018
Sektor niefinansowy razem	6,81%	6,83%	6,57%	0,02pp	-0,26pp
Przedsiębiorstwa	8,33%	8,73%	8,40%	0,40pp	-0,33pp
Gospodarstwa domowe	6,08%	5,88%	5,68%	-0,20pp	-0,19pp

Tabela 11 Pokrycie odpisami należności Fazy 3 - sektor niefinansowy - portfel B

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(%)			2018 / 2017	2019 / 2018
Sektor niefinansowy razem	59,37%	60,08%	58,76%	0,72pp	-1,32pp
Przedsiębiorstwa	58,54%	56,75%	55,99%	-1,79pp	-0,76pp
Gospodarstwa domowe	48,51%	46,81%	49,17%	-1,69pp	2,36pp

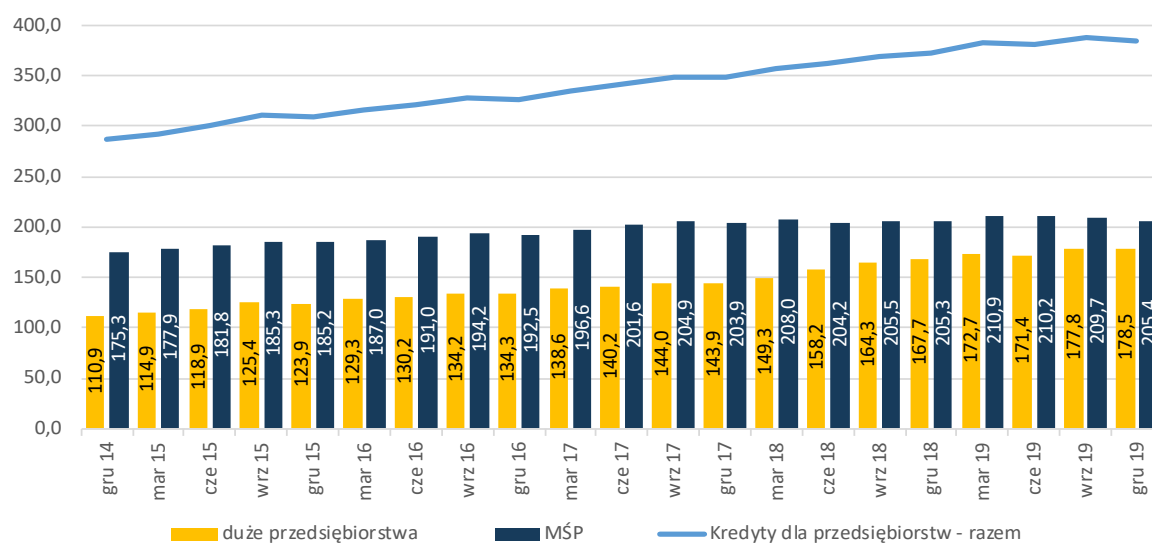
6.1.1. Przedsiębiorstwa

Pomimo preferencyjnego (zgodnie z zapisami Rozporządzenia CRR) traktowania ekspozycji wobec małych i średnich przedsiębiorstw, udział należności (portfel B, z uwzględnieniem papierów dłużnych) od MŚP w należnościach od przedsiębiorstw ogółem systematycznie maleje i na koniec 2019 r. wyniósł 51,8% wobec 53,8% na koniec 2018 r. i 56,4% na koniec 2017 r.

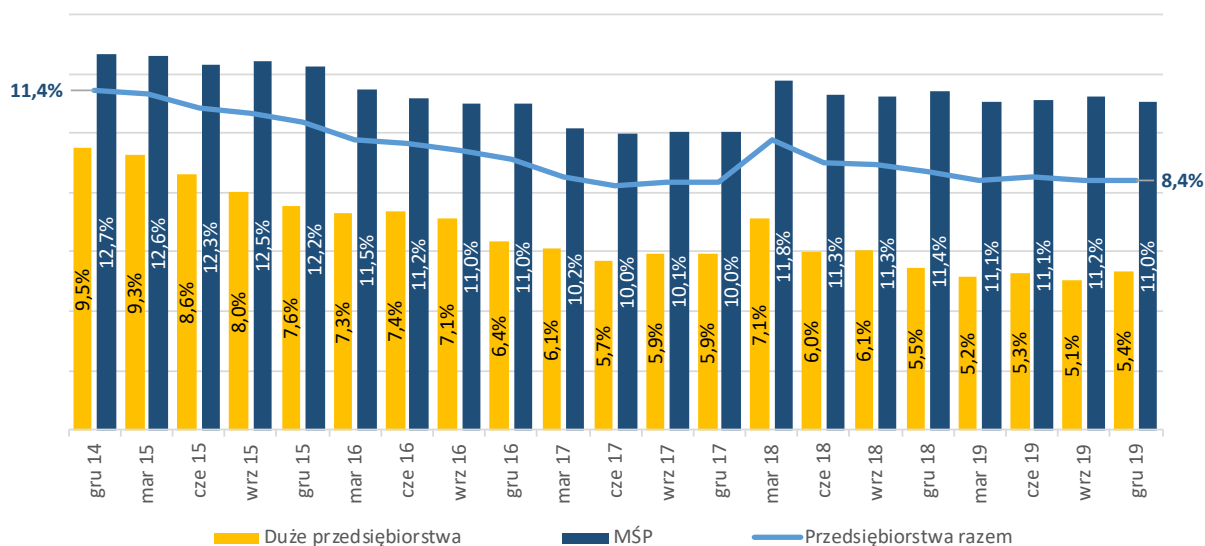
Tabela 12 Kredyty i zaliczki przedsiębiorstw sektora niefinansowego - portfel B

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(mld zł)			2019 / 2018	
Przedsiębiorstwa razem	347,9	373,1	383,9	10,8	2,9%
Duże przedsiębiorstwa	143,9	167,7	178,5	10,7	6,4%
MŚP	203,9	205,3	205,4	0,1	0,0%

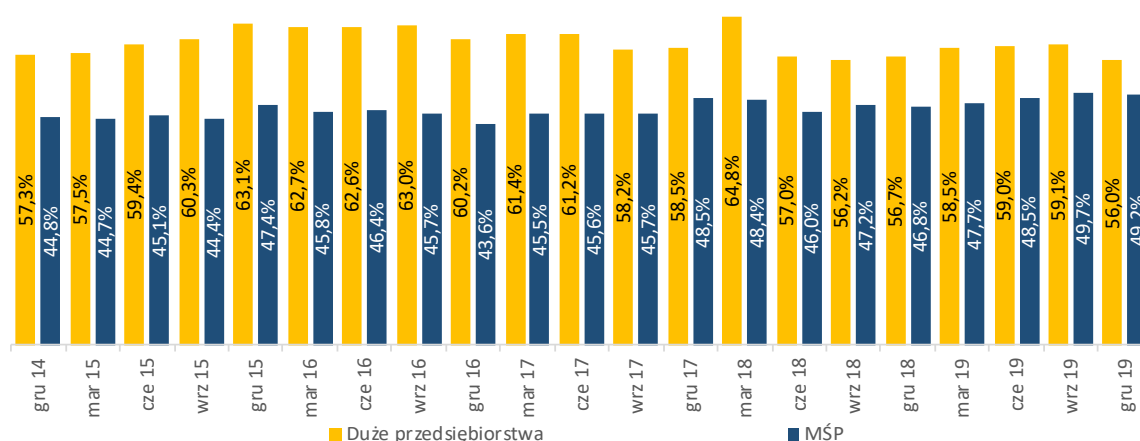
Wykres 33 Należności od przedsiębiorstw z sektora niefinansowego – portfel B (w mld zł)

Wykres 34 Jakość należności (udział w portfelu należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości) od przedsiębiorstw sektora niefinansowego – portfel B

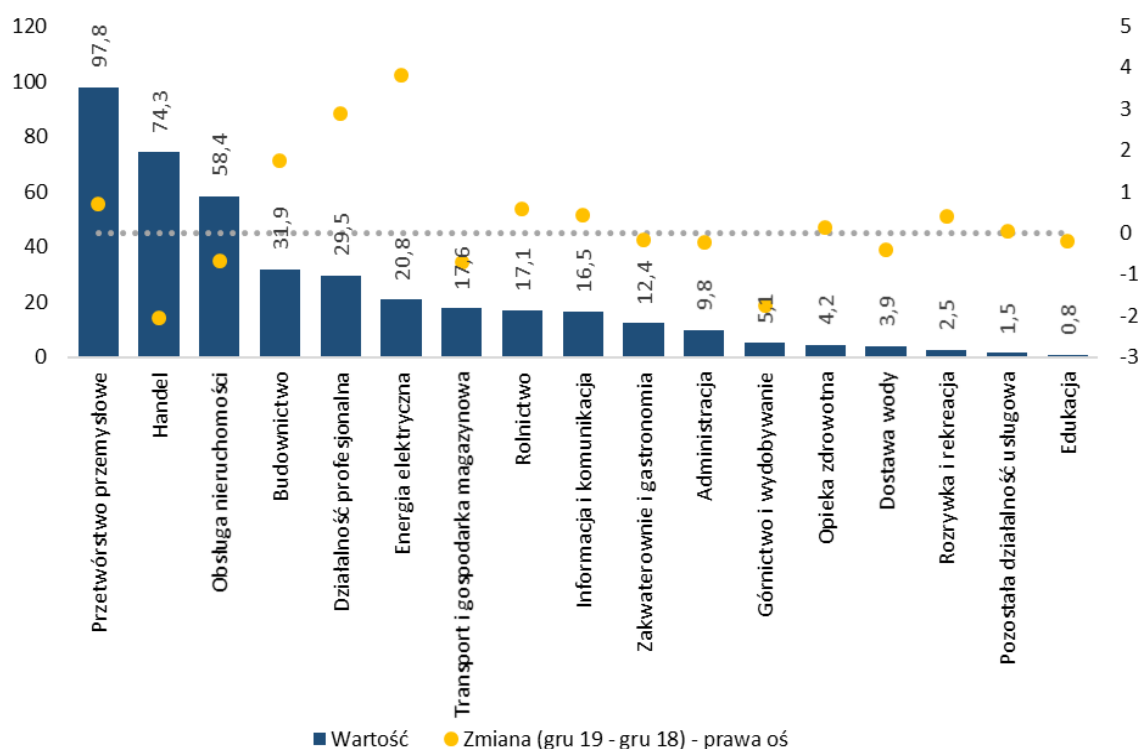
Wykres 35 Stopień pokrycia odpisami należności (zaliczanych do fazy 3 / z utratą wartości) od przedsiębiorstw sektora niefinansowego - portfel B

Informacja o dużych ekspozycjach – sprawozdawczość NB300

Banki komercyjne w ramach sprawozdawczości NB300 raportują ekspozycje o wartości wyższej niż 500 tysięcy złotych. W wypadku banków spółdzielczych próg kwalifikujący ekspozycję do sprawozdawczości NB300 wynosi 100 tysięcy złotych. Oznacza to zawężenie zakresu wobec powyższej sekcji, która obejmuje całość ekspozycji. W wypadku ekspozycji raportowanych w NB300 dostępne są szczegółowe informacje, które pozwalają na analizę wielkości zaangażowania w finansowanie poszczególnych sekcji PKD oraz jakości ekspozycji w poszczególnych sekcjach PKD.

Wykres 36 Wielkość ekspozycji według sekcji PKD (w mld zł) oraz zmiana ekspozycji (w mld zł r/r)

*Wielkość ekspozycji (wartość kredytów oraz pozostałych należności) obliczono na podstawie sprawozdawczości NB300. W sprawozdawczości NB300 ujęte są ekspozycje powyżej pół miliona złotych (banki komercyjne) oraz powyżej 100 tysięcy złotych (banki spółdzielcze).

Łączna wartość kredytów oraz innych należności sektora niefinansowego na koniec 2019 r. wyniosła 404,1 mld zł, wobec 399,6 mld zł na koniec 2018 r. W ostatnim kwartale 2019 r. łączna wartość kredytów oraz innych należności sektora niefinansowego zmniejszyła się z 409,7 mld zł do 404,1 mld zł.

W 2019 r. najsilniej wzrosła wartość kredytów oraz innych należności podmiotów z branż: wytwarzanie energii elektrycznej, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz budownictwo. Największy spadek odnotowano w wartości kredytów oraz innych należności podmiotów należących do branż: handel hurtowy i detaliczny oraz górnictwo i wydobywanie.

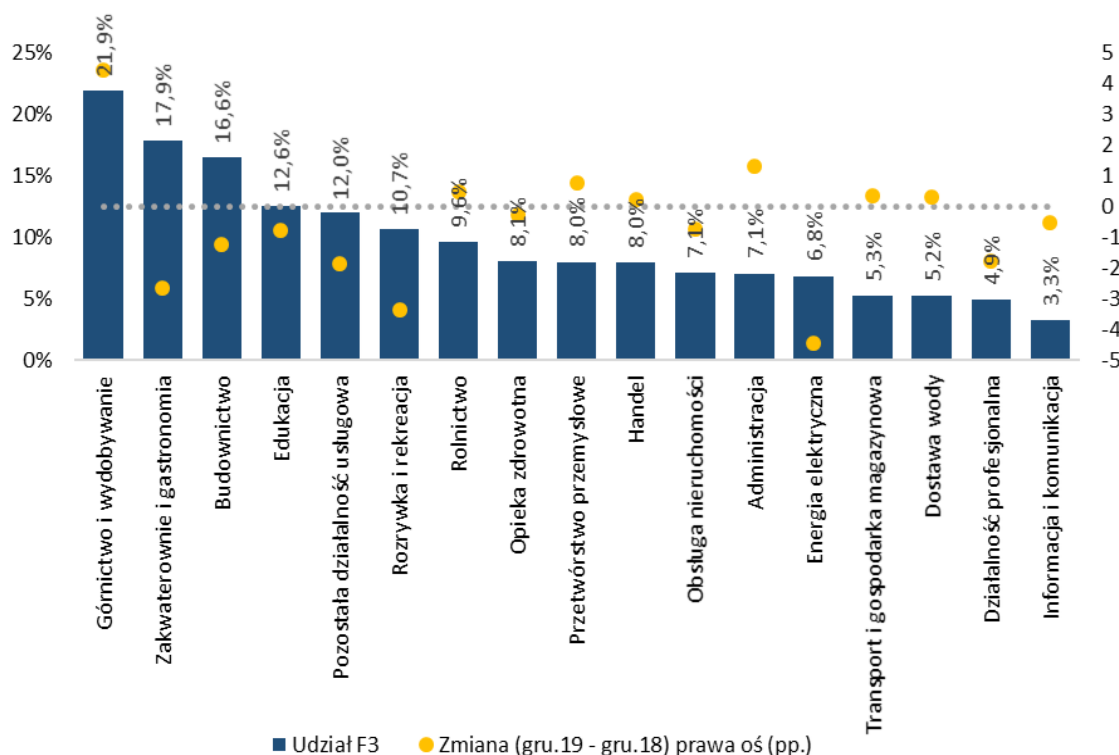
Tabela 13 Wielkość oraz jakość ekspozycji wobec poszczególnych branż

Sekcja PKD		Ekspozycja (mld zł)		Jakość (F3 %)	
Symbol	Opis	2019	2018	2019	2018
A	Rolnictwo	17,05	16,47	9,59%	9,12%
B	Górnictwo i wydobywanie	5,06	6,81	21,94%	17,48%
C	Przetwórstwo przemysłowe	97,82	97,13	8,00%	7,24%
D	Energia elektryczna	20,85	17,02	6,85%	11,28%
E	Dostawa wody	3,89	4,27	5,19%	4,89%
F	Budownictwo	31,86	30,11	16,55%	17,78%
G	Handel	74,31	76,36	7,96%	7,71%

Sekcja PKD		Ekspozycja (mld zł)		Jakość (F3 %)	
Symbol	Opis	2019	2018	2019	2018
H	Transport i gospodarka magazynowa	17,64	18,36	5,25%	4,89%
I	Zakwaterowanie i gastronomia	12,39	12,54	17,91%	20,57%
J	Informacja i komunikacja	16,54	16,11	3,28%	3,79%
L	Obsługa nieruchomości	58,41	59,09	7,13%	7,87%
M	Działalność profesjonalna	29,55	26,65	4,92%	6,69%
N	Administracja	9,78	10,01	7,07%	5,76%
P	Edukacja	0,82	0,78	12,55%	13,31%
Q	Opieka zdrowotna	4,22	4,08	8,06%	8,33%
R	Rozrywka i rekreacja	2,50	2,10	10,67%	14,05%
S	Pozostała działalność usługowa	1,49	1,35	11,98%	13,86%

Wartość oraz jakość ekspozycji obliczono na podstawie sprawozdawczości NB300. W sprawozdawczości NB300 ujęte są ekspozycje powyżej pół miliona złotych (banki komercyjne) oraz powyżej 100 tysięcy złotych (banki spółdzielcze).

Wykres 37 Jakość ekspozycji (udział F3 %) według sekcji PKD oraz zmiana jakości ekspozycji r/r

Na koniec 2019 r. najwyższym poziomem ryzyka – mierzonym udziałem wartości ekspozycji zakwalifikowanych do fazy trzeciej w ogólne wartości ekspozycji – cechowały się branże: górnictwo i wydobywanie (21,19%), zakwaterowanie i gastronomia (17,9%) oraz budownictwo (16,6%). Najniższym poziomem udziału fazy trzeciej cechowały się branże: działalność profesjonalna (4,9%) oraz informacja i komunikacja (3,3%).

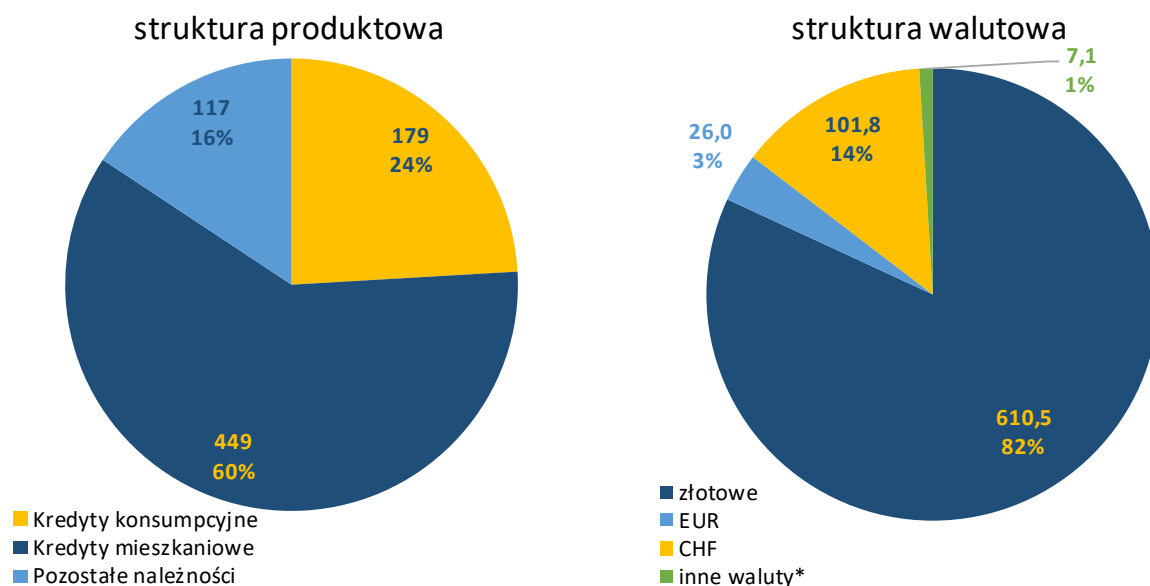
W 2019 r. istotną zmianę udziału fazy trzeciej w ogóle należności odnotowano w branżach: górnictwo i wydobywanie (wzrost o 4,5 p. p.) oraz wytwarzanie energii elektrycznej (spadek o 4,4 p.p.). Obie branże zdominowane są przez duże przedsiębiorstwa i duże ekspozycje co sprawia, że zmiana klasyfikacji ekspozycji wobec jednego, bądź kilku przedsiębiorstw ma duży wpływ na zagregowany poziom ryzyka w branży.

Finanse zrównoważone (*sustainable finance*)

-
- W dniu 29 grudnia 2019 r. weszło w życie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych, które od **10 marca 2021 r.** będzie stosowane w każdym państwie członkowskim Unii Europejskiej. Przy kwalifikowaniu danej działalności jako „zrównoważonej” używa się skrótu „**ESG**”, który odnosi się do angielskich określeń: „*Environmental*”, „*Social*” oraz „*Governance*”. Wskazuje to na aspekty ochrony środowiska, kwestii społecznych oraz zarządzania/ładu korporacyjnego, identyfikowane jako czynniki służące oznaczeniu danej działalności jako zrównoważonej.
 - Urząd KNF aktywnie angażuje się w prace związane z kwestiami zrównoważonego finansowania, ryzyka ESG oraz tematów powiązanych, przyczyniając się również do budowania świadomości wśród podmiotów nadzorowanych, że wskazane ryzyka mogą w sposób realny dotyczyć prowadzonej działalności gospodarczej w aspekcie wymogów i warunków jej prowadzenia, relacji z klientem i oferty produktowej.
 - W sektorze bankowym zauważalne są przemiany niepowiązane bezpośrednio ze spodziewaną ewolucją przepisów prawa, lecz wynikające z decyzji niektórych banków, które zaczynają dostrzegać wynikające ze zmian klimatycznych ryzyko dla swojej działalności lub uwzględniają cele niefinansowe w ramach podejmowanych decyzji biznesowych.
 - W kolejnych latach EBA zamierza przeprowadzić testy warunków skrajnych poświęcone zmianom klimatu. Ich głównym celem będzie zidentyfikowanie oraz zmierzenie ekspozycji banków w szczególności na ryzyka klimatyczne, zarówno fizyczne, jak i związane z transformacją. Ponadto trwają analizy dotyczące ewentualnego włączenia ryzyk związanych z ESG do procesu przeglądu i oceny przez nadzór oraz analizy odnoszące się do możliwych zmian w reżimie ostrożnościowym, np. podwyższenia wagi ryzyka dla aktywów obciążonych wyższym ryzykiem klimatycznym.

6.1.2. Gospodarstwa domowe

Wykres 38 Należności od gospodarstw domowych brutto – portfel B (mld zł); grudzień 2019 r.

*/kategoria inne waluty została oszacowana w oparciu o dostępne dane sprawozdawcze i może zawierać do ok. 1 mld zł kredytów w CHF

Tabela 14 Należności od gospodarstw domowych brutto – portfel B

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(mld zł)			2019 / 2018	
Gospodarstwa domowe, w tym:	671,9	707,9	745,3	37,4	5,3%
Przedsiębiorcy indywidualni	74,0	77,5	79,3	1,8	2,4%
Osoby prywatne	564,2	598,9	634,0	35,0	5,8%
Rolnicy indywidualni	33,8	31,5	32,1	0,6	1,8%
Kredyty mieszkaniowe	394,3	421,4	448,9	27,5	6,5%
Kredyty konsumpcyjne	163,2	171,5	179,5	8,0	4,7%
Pozostałe	114,4	115,0	117,0	2,0	1,7%

Kategoria „pozostałe” obejmuje przede wszystkim kredyty dla przedsiębiorców indywidualnych i rolników.

O jakości należności od gospodarstw domowych decyduje w praktyce jakość kredytów udzielonych osobom prywatnym, których udział w ogólnej wartości brutto kredytów dla gospodarstw domowych wyniósł na koniec grudnia 2019 r. 85,1%. O dobrej jakości portfela kredytów dla osób prywatnych decydują zaś kredyty mieszkaniowe, których udział w portfelu należności od tego segmentu klienta na koniec 2019 r. wyniósł 70,7%, przy udziale kredytów konsumpcyjnych na poziomie 28,3%. Obserwowane pogorszenie jakości kredytów dla rolników indywidualnych dotyczy przede wszystkim banków komercyjnych – wzrost udziału „złych kredytów” w skali roku o 2 p.p.

Wykres 39 Jakość należności od gospodarstw domowych; sektor bankowy - portfel B

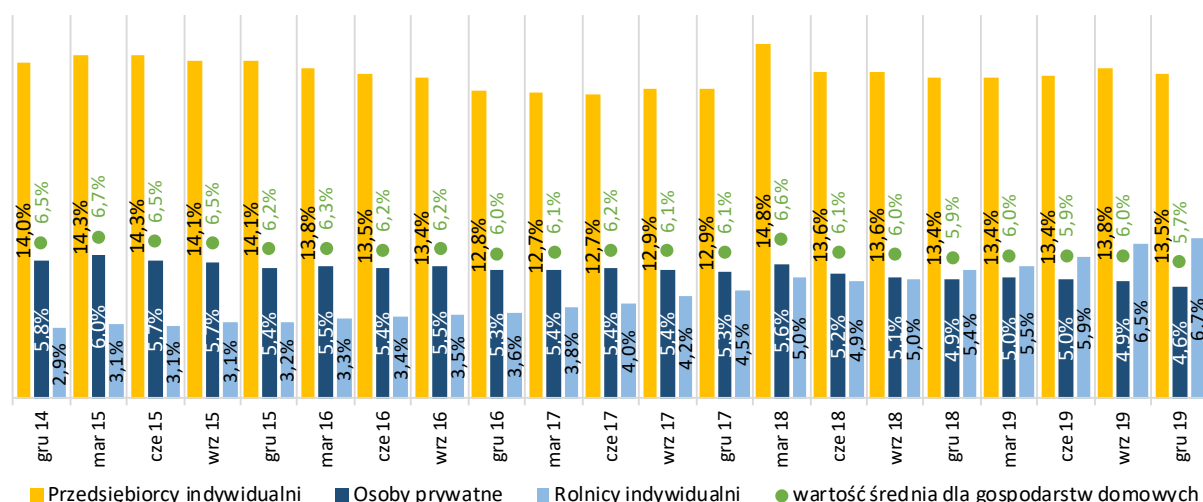

Tabela 15 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział fazy 3) – portfel B

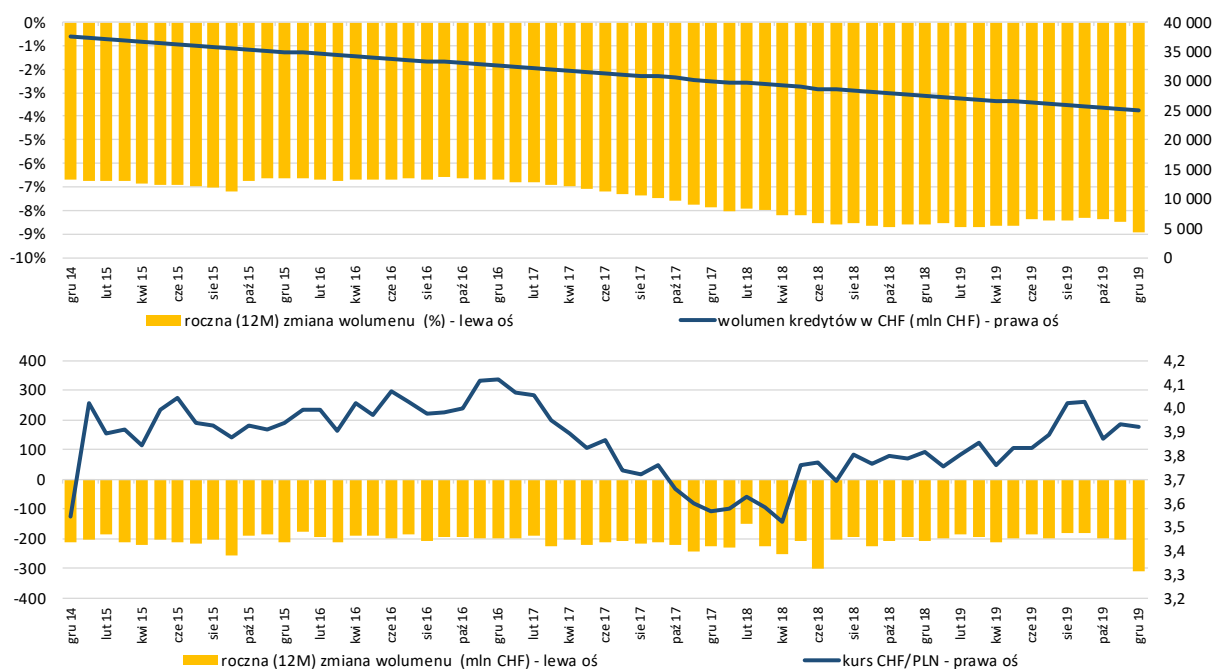
	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(%)			2018 / 2017	2019 / 2018
Kredyty mieszkaniowe	2,77%	2,46%	2,33%	-0,31pp	-0,13pp
Kredyty konsumpcyjne	11,05%	10,77%	10,26%	-0,27pp	-0,52pp
Pozostałe	10,39%	11,10%	11,55%	0,71pp	0,45pp

Tabela 16 Pokrycie odpisami należności (Faza 3) od gospodarstw domowych – portfel B

	gru 17	gru 18	gru 19	zmiana r/r	
	(%)			2018 / 2017	2019 / 2018
Kredyty mieszkaniowe	51,36%	54,45%	56,22%	3,09pp	1,77pp
Kredyty konsumpcyjne	67,14%	69,57%	69,62%	2,42pp	0,05pp
Pozostałe	57,50%	62,48%	64,06%	4,99pp	1,58pp

Poniżej porównano stopień pokrycia należności (w Fazy 3) odpisami dla różnych rodzajów kredytów udzielonych gospodarstwom domowym. Więcej informacji na temat kredytów mieszkaniowych oraz konsumpcyjnych znajduje się w rozdziałach 6.1.2.1 i 6.1.2.2., które bazują na wynikach badań pozasprawozdawczych.

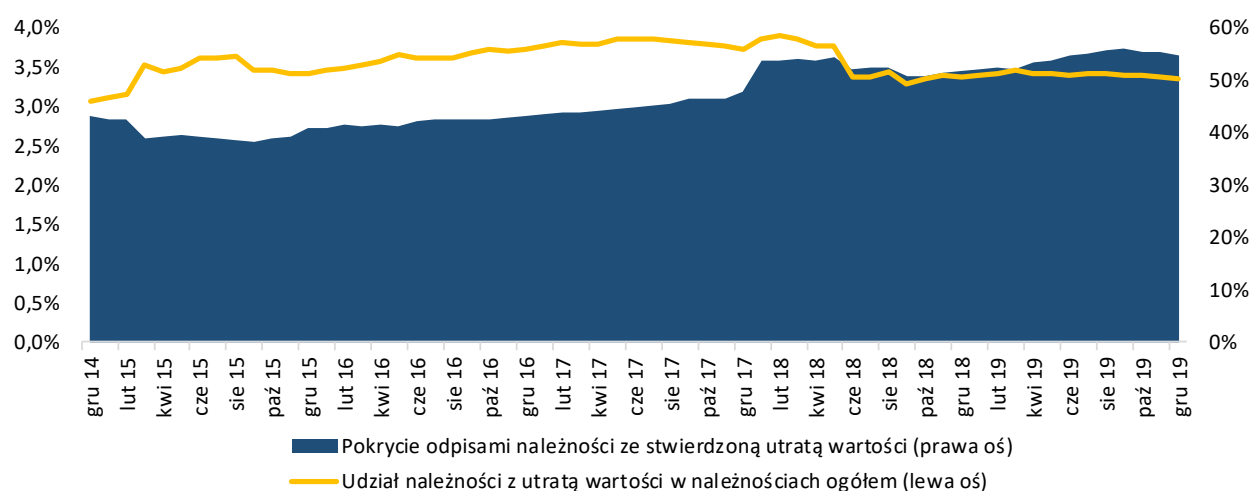
Wykres 40 Kredyty mieszkaniowe w CHF* dla gospodarstw domowych – ewolucja portfela

*kurs CHF według daty na ostatni dzień danego miesiąca.

Roczna zmiana wolumenu kredytów mieszkaniowych w CHF w 2019 r. wyniosła -8,9% (w 2018 r. -8,6%). Mimo osłabienia złotego, w 2019 r. wolumen ten zmniejszył się o 6,7 mld zł r/r (tj. - 6,4%). Udział należności z utratą wartości na koniec 2019 r. kształtował się na podobnym poziomie jak na koniec 2018 r., tj. 3,4%. Pokrycie odpisami zwiększyło się o 2,9 p.p. r/r.

Wykres 41 Jakość portfela oraz pokrycie odpisami kredytów mieszkaniowych w CHF dla gospodarstw domowych

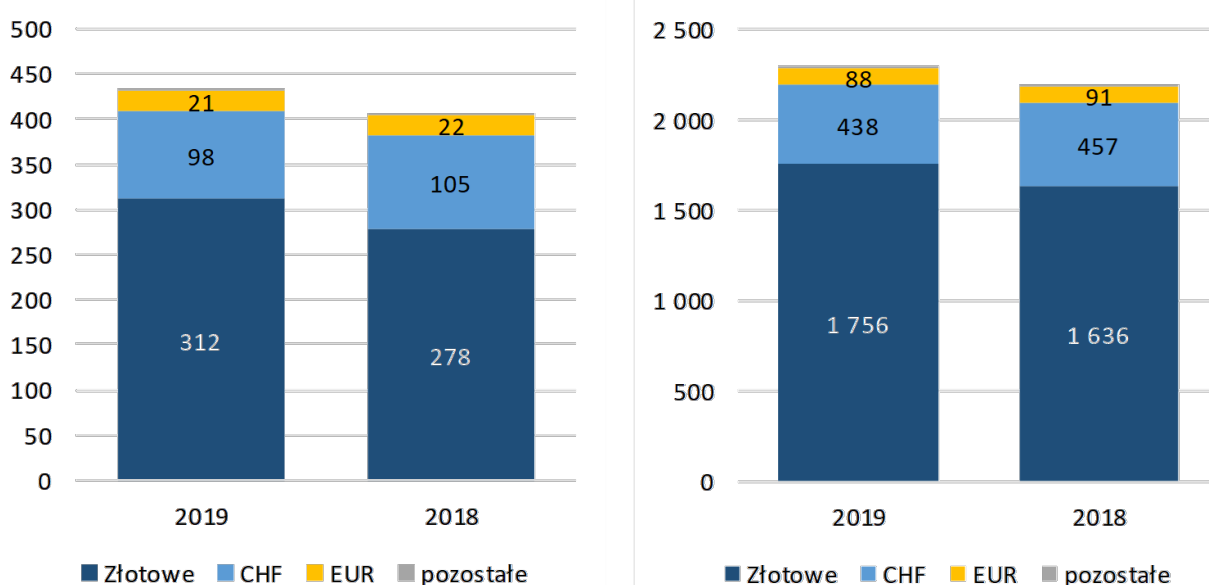
6.1.2.1. Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych

Przedstawione w tym podrozdziale informacje pochodzą z badania pozasprawozdawczego, wg stanu na koniec 2019 r. W badaniu wzięło udział 27 banków. Kryterium klasyfikującym do próby był portfel kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych powyżej 100 mln zł (stan na koniec listopada 2019 r.).

Wielkość i struktura portfela

Wartość bilansowa brutto portfela kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych wynosiła na koniec 2019 r. 432,2 mld zł, a ich liczba 2,29 mln. W porównaniu z końcem 2018 r. nastąpił wzrost obu wartości, odpowiednio o 6,3% z 406,4 mld zł i o 4,5% z 2,19 mln.

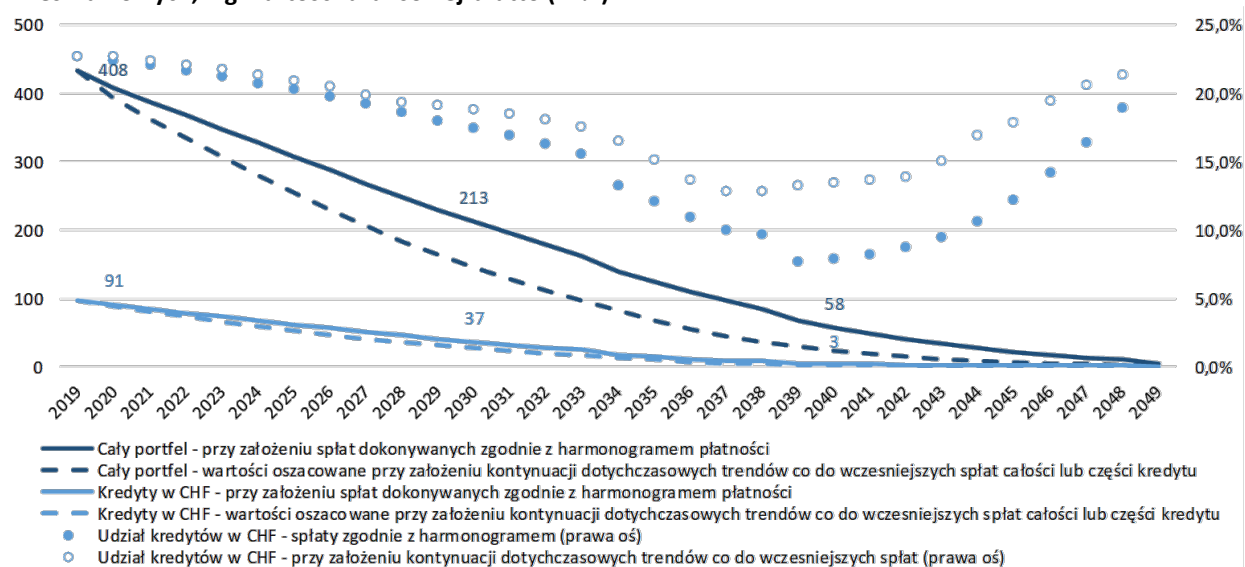
Wykres 42 Struktura portfela kredytów mieszkaniowych wg waluty kredytu na koniec 2019 i 2018 r. – wartość bilansowa brutto w mld zł (lewy wykres) i liczba umów kredytowych w tys. sztuk (prawy wykres).

72,1% wartości bilansowej brutto portfela kredytów mieszkaniowych stanowiły kredyty złotowe, 22,7% – kredyty frankowe.

Na wykresie 43 zaprezentowano rozkład w czasie spłat całego aktualnego portfela kredytów mieszkaniowych oraz jego części frankowej w dwóch sytuacjach – przy założeniu spłat dokonywanych zgodnie z harmonogramem płatności aktualnym na koniec 2019 r. oraz przy założeniu kontynuacji dotychczasowych trendów co do wcześniejszych spłat całości lub części kredytu. Na wykresie nie uwzględniono kredytów, których banki udzieliły lub planują udzielić po 2019 r.

Wykres 43 Ewolucja (przebieg spłaty) aktualnego na koniec 2019 r. portfela kredytów mieszkaniowych i jego części frankowej wg wartości bilansowej brutto* (w mld zł); udział kredytów frankowych w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %).

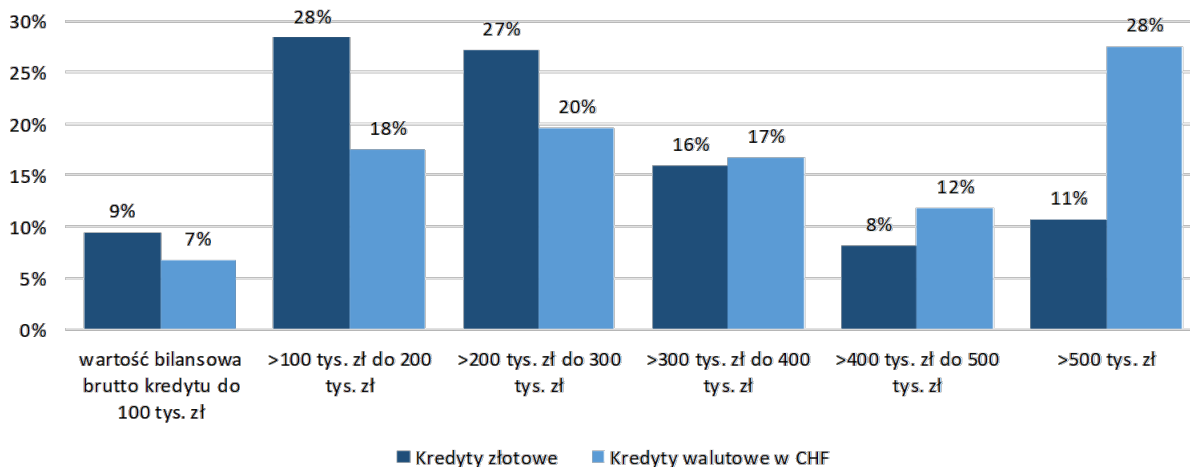

* przy założeniu niezmienności stóp procentowych i kursów walutowych w stosunku do stanu na koniec 2019 r.

Wzrost udziału kredytów frankowych w portfelu kredytów mieszkaniowych zapadających po 2039 r. świadczy o tym, że kredyty te były udzielane na średnio dłuższy termin niż kredyty złotowe. Ponadto wcześniejsze spłaty kredytów w większym stopniu dotyczą kredytów złotych niż frankowych.

Średnia wartość bilansowa brutto kredytu frankowego wynosiła na koniec 2019 r. 224,3 tys. zł, a kredytu złotowego 177,4 tys. zł. Dla kredytów frankowych zaobserwowano wysoki udział kredytów o wartości bilansowej brutto powyżej 500 tys. zł. Kredyty te stanowiły 28% portfela wszystkich mieszkaniowych kredytów frankowych (11% w przypadku kredytów złotych), a średnia wartość bilansowa brutto kredytu w tym przedziale wynosiła 767,1 tys. zł (702,0 tys. zł dla kredytów złotych).

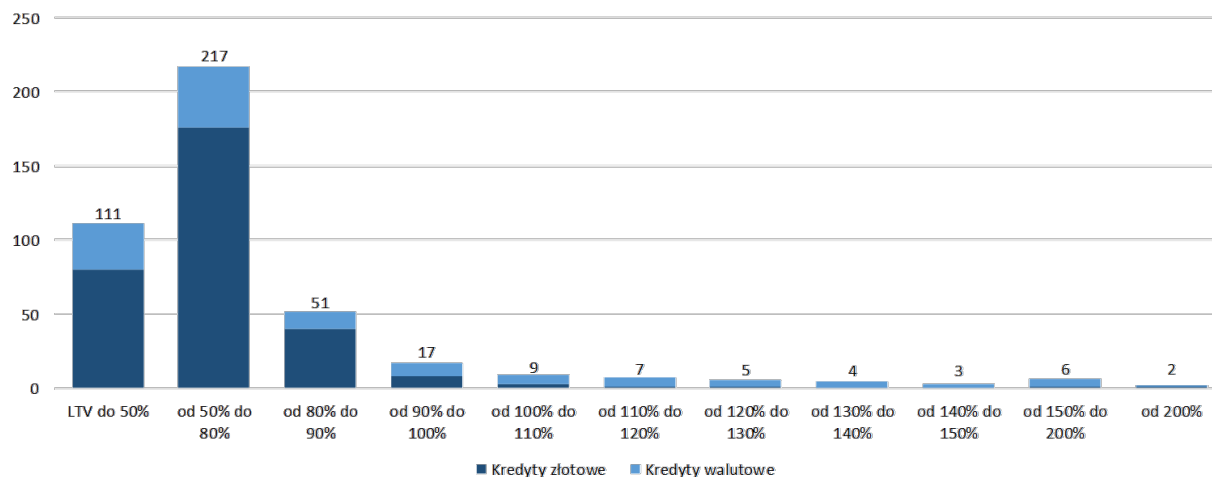
Wykres 44 Rozkład mieszkaniowych kredytów złotych i frankowych względem wartości bilansowej brutto kredytów w bilansach banków na koniec 2019 r. Rozkład przedstawiony wg udziału kredytów z danego przedziału odpowiednio we wszystkich mieszkaniowych kredytach złotych i frankowych, (udział wg wartości bilansowej brutto).

Loan-to-Value (LTV)

Kredyty o wartości LTV poniżej 100% stanowią 92% portfela kredytów mieszkaniowych, 98% portfela złotych kredytów mieszkaniowych i 76% walutowych kredytów mieszkaniowych (udział wg wartości bilansowej brutto).

Wykres 45 Rozkład kredytów mieszkaniowych złotych i walutowych wg wartości bilansowej brutto na koniec 2019 r. względem poziomu LTV, w mld zł.

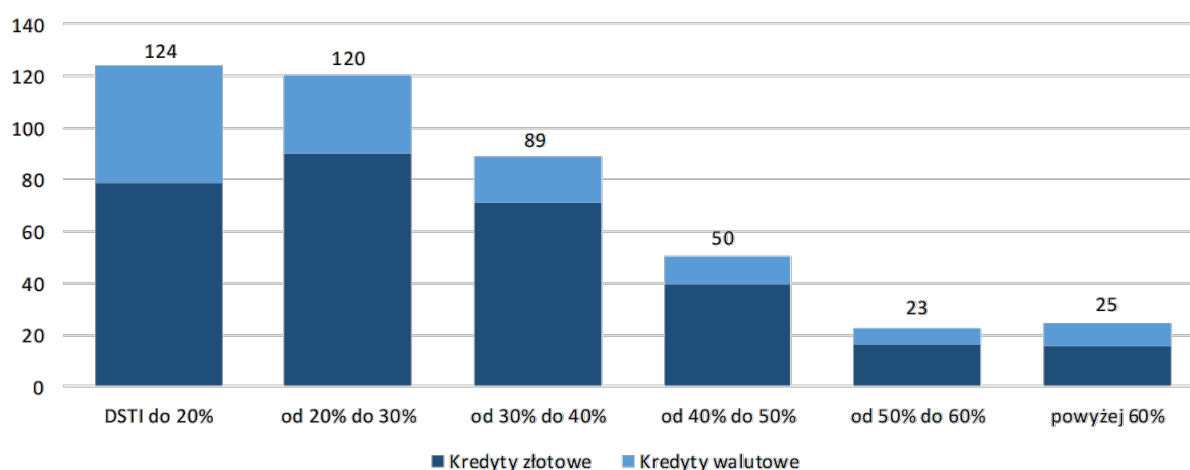
Średnia wartość LTV dla kredytów mieszkaniowych w sektorze bankowym, ważona wartością bilansową brutto portfela tych kredytów w każdym banku wynosiła na koniec 2019 r. 67%. Średnia wartość LTV dla kredytów mieszkaniowych zagrożonych w sektorze bankowym, ważona wartością bilansową brutto portfela tych kredytów w każdym banku wynosiła na koniec 2019 r. 97%.

DSTI

DSTI (Debt-Service-to-Income) jest to relacja miesięcznej wartości wszystkich spłacanych rat kredytowych do miesięcznego dochodu netto gospodarstw domowych, która określa jaką część dochodu przeznaczana jest co miesiąc na spłatę długu (z pominięciem kredytów na karcie kredytowej, w linii kredytowej lub w rachunku bieżącym). DSTI uwzględnia nie tylko wydatki związane z obsługą danego kredytu konsumpcyjnego, lecz także wszystkie inne obciążenia kredytowe.

Mediana rozkładu DSTI na koniec 2019 r. zawarta była w przedziale od 20% do 30%.

Wykres 46 Rozkład kredytów mieszkaniowych złotych i walutowych względem poziomu DSTI wg wartości bilansowej brutto na koniec 2019 r. w mld zł.

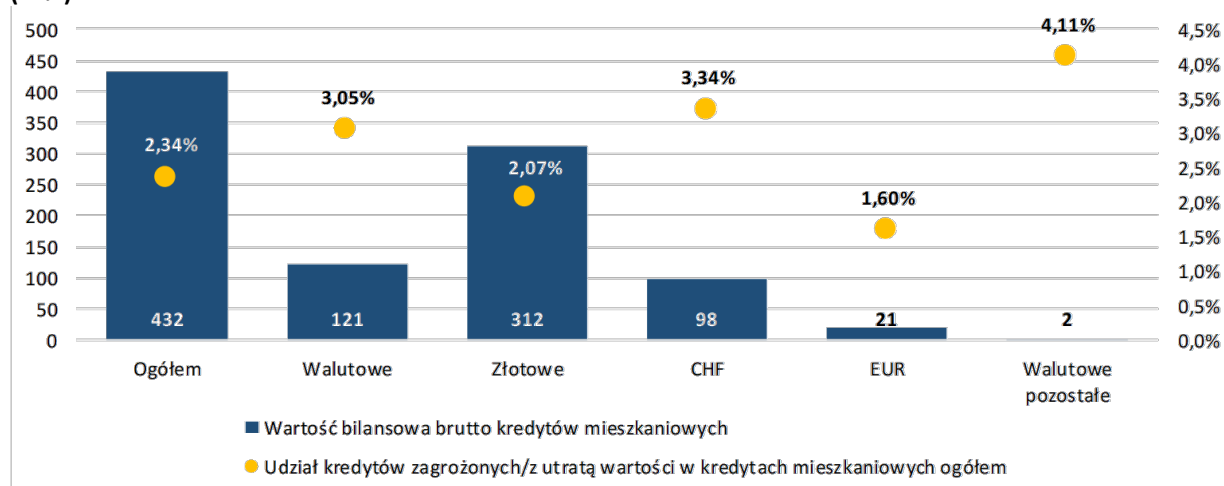

Średnia wartość DSTI w sektorze bankowym, ważona wartością bilansową brutto kredytów mieszkaniowych w każdym z banków wynosiła 30%. Średnia wartość DSTI w sektorze bankowym dla klientów posiadających kredyt mieszkaniowy w złotych (30%) była zbliżona do średniej wartości DSTI dla klientów posiadających kredyt frankowy (29%).

Jakość kredytów mieszkaniowych

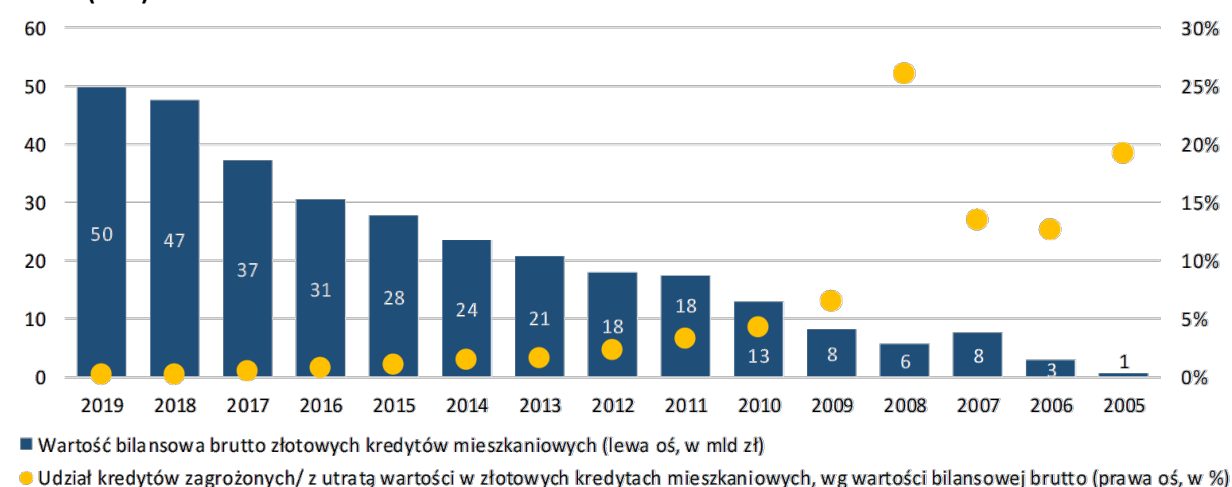
Wartość kredytów zagrożonych/z utratą wartości wyniosła 10,1 mld zł i stanowiła na koniec 2019 r. 2,3% wartości kredytów mieszkaniowych ogółem. Jakość portfela uległa poprawie – na koniec 2018 r. wartość i udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości wynosiły odpowiednio 10,3 mld zł i 2,5%. Liczba kredytów zagrożonych wzrosła jednak z 37,1 tys. do 38,1 tys.

Wykres 47 Wartość bilansowa brutto kredytów mieszkaniowych (w mld zł) w podziale na waluty oraz udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfolio kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %).

Jakość kredytowa pogarsza się liniowo w miarę starzenia się portfela, jednak dla kredytów mieszkaniowych udzielonych w 2008 r. następuje skokowy wzrost udziału kredytów zagrożonych/z utratą wartości.

Wykres 48 Kredyty mieszkaniowe złotowe wg roku uruchomienia - wartość bilansowa brutto (w mld zł) oraz udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfolio kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %).

W 2019 r. nastąpił istotny wzrost wartości kredytów objętych procesem restrukturyzacji z 9,1 mld zł na koniec 2018 r. na 17,3 mld zł na koniec 2019 r., z czego 13,8 mld zł to kredyty o statusie „normalne”, a 3,4 mld zł to kredyty o statusie zagrożone. Z 7,2 mld zł kredytów korzystających z „wakacji kredytowych” na koniec 2019 r. 7,1 mld zł to kredyty o statusie „normalne”.

Dodatkowa charakterystyka

Kredyty, których termin spłaty przypada na wiek emerytalny kredytobiorcy stanowiły 41,5% kredytów mieszkaniowych w bilansach banków biorących udział w badaniu. Wśród kredytów mieszkaniowych udzielonych w 2019 r. udział tych kredytów był niższy i wynosił 32,3%.

Wartość bilansowa brutto kredytów o terminie spłaty przypadającym na wiek emerytalny kredytobiorcy to 179,4 mld zł na koniec 2019 r. Jakość tych kredytów jest porównywalna do jakości kredytowej całego portfela kredytów mieszkaniowych – udział kredytów zagrożonych w omawianych kredytach, wg wartości bilansowej brutto, wynosi 2,8% (2,3% dla całego portfela).

40,1% kredytów mieszkaniowych (udział wg wartości bilansowej brutto) zostało udzielonych przez badane banki przy założeniu kosztów utrzymania na poziomie minimum socjalnego lub niższym, 62,5% kredytów – przy założeniu, że koszty utrzymania w momencie przyznania kredytu nie przekraczają 1,5 krotności minimum socjalnego.

Przewalutowania kredytów

Na koniec 2019 r. liczba przewalutowanych kredytów z walutowych na złotowe wynosiła 7,5 tys. i wzrosła o 1,3 tys. w stosunku do stanu na koniec 2018 r. Wartość bilansowa brutto tych kredytów na koniec 2019 r. wynosiła 2,76 mld zł (2,07 mld zł na koniec 2018 r.). Blisko 100% kredytów przewalutowanych z walutowych na złotowe w 2019 r. to kredyty zagrożone/z rozpoznaną utratą wartości.

Sprzedaż portfela i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej

W 2019 r. nastąpił znaczny wzrost wartości sprzedanego portfela kredytów mieszkaniowych w porównaniu z wartością portfela sprzedanego w 2018 r. Wartość bilansowa brutto portfela sprzedanego w 2019 r. wynosiła 3,9 mld zł, a sprzedanego w 2018 r. 912 mln zł.

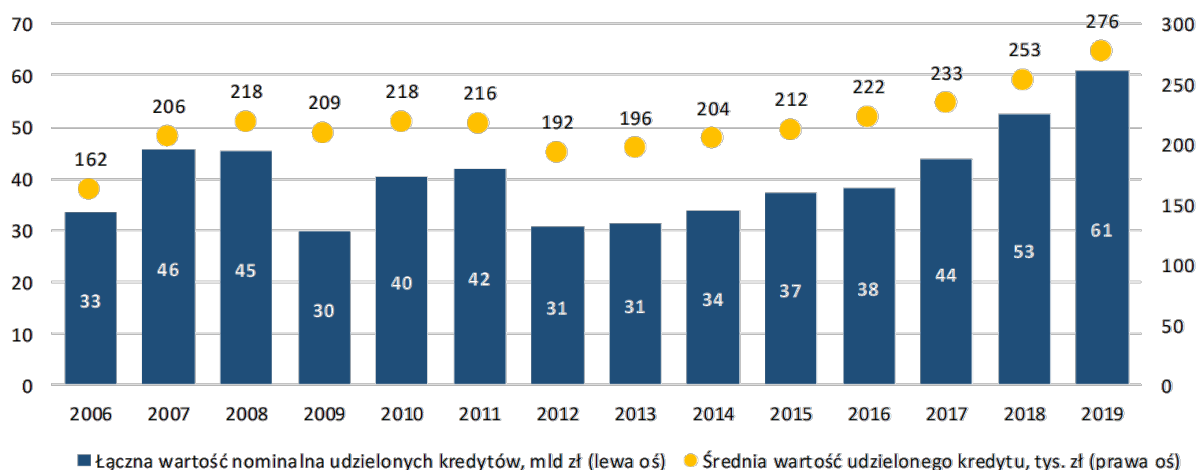
Wartość bilansowa brutto portfela przeniesionego do ewidencji pozabilansowej w 2019 r. wynosiła 446 mln zł (368 mln zł w 2018 r.).

Akcja kredytowa w 2019 r.

W 2019 r. banki udzieliły 220,7 tys. kredytów mieszkaniowych o łącznej wartości nominalnej **60,9 mld zł**, z czego 5,0 mld zł stanowiły kredyty mieszkaniowe zaciągnięte w celu inwestycyjnym¹⁷. Średnia wartość udzielonego kredytu mieszkaniowego to 276 tys. zł. (wzrost o 9,3% r/r).

¹⁷ Kredyty mieszkaniowe na drugie i kolejne mieszkanie.

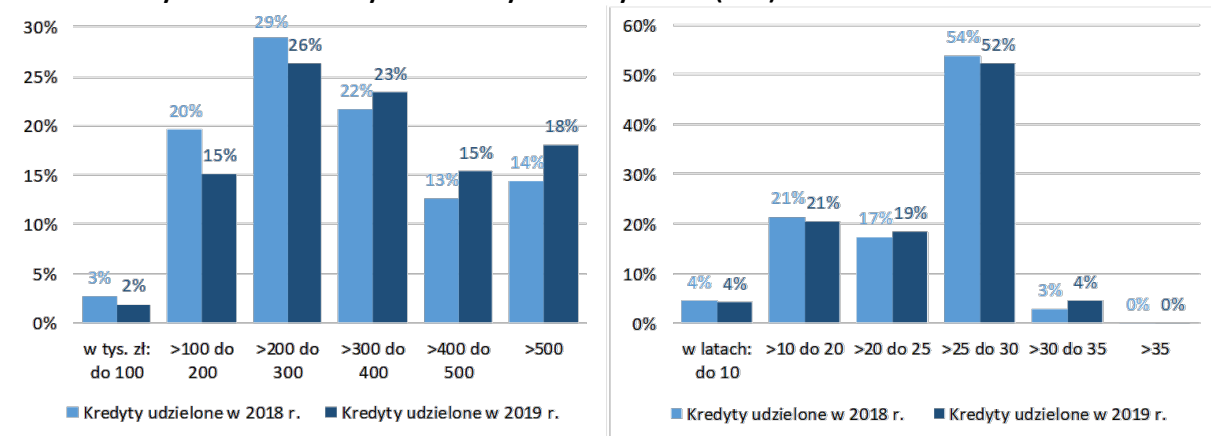
Wykres 49 łączna wartość nominalna udzielonych kredytów mieszkaniowych w latach 2006-2019, w mld zł i średnia wartość udzielonego kredytu, w tys. zł.

łączna wartość nominalna kredytów mieszkaniowych udzielonych w 2019 r. była **wyższa o blisko 16,0%** niż kredytów udzielonych w 2018 r., których wartość nominalna wynosiła 52,6 mld zł.

W 2019 r. zwiększył się udział kredytów mieszkaniowych udzielonych na kwotę powyżej 300 tys. zł, zmniejszył się natomiast udział kredytów na niższe kwoty w porównaniu do kredytów udzielonych w 2018 r. 57% kredytów mieszkaniowych (udział wg wartości wynikających z umowy) udzielonych w 2019 r. miało pierwotny okres trwania powyżej 25 lat. Struktura akcji kredytowej ze względu na okres kredytowania nie uległa istotnej zmianie w stosunku do 2018 r. Struktura akcji kredytowej została przedstawiona na wykresie 50.

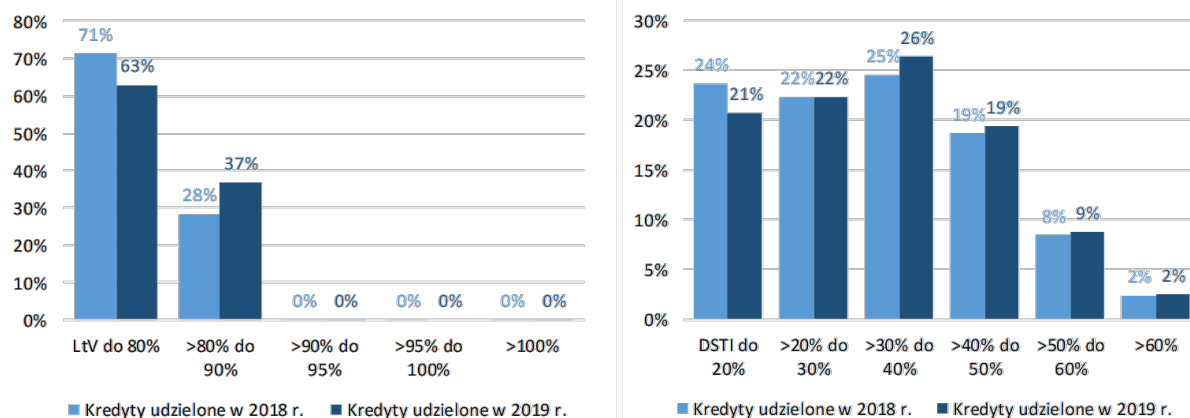
Wykres 50 Rozkład łącznej wartości wynikającej z umowy kredytów udzielonych w 2018 r. i 2019 r. w podziale wg wartości nominalnej (lewy wykres) i wg pierwotnego okresu kredytowania (prawy wykres); udział w łącznej wartości kredytów mieszkaniowych udzielonych w danym roku (w %).

Blisko 100% kredytów mieszkaniowych udzielonych w 2019 r. miało **LtV** w momencie udzielenia na poziomie do 90%. W porównaniu z 2018 r. zwiększył się udział kredytów o LtV z przedziału od 80% do 90%, kosztem kredytów o LtV z przedziału do 80%. 88,8% kredytów mieszkaniowych (udział wg wartości nominalnej) zostało udzielonych osobom, dla których **DSTI** nie przekraczało 50%. Obciążenie kredytobiorców kosztami obsługi zadłużenia wzrosło

w porównaniu z 2018 r., choć wzrost ten był niewielki – spośród kredytów udzielonych w 2018 r. kredyty, dla których DSTI nie przekraczało 50% stanowiły 89,2%.

Wykres 51 Rozkład łącznej wartości wynikającej z umowy kredytów udzielonych w 2018 r. i 2019 r. w podziale wg wartości LtV (lewy wykres) i DSTI (prawy wykres); udział w łącznej wartości kredytów mieszkaniowych udzielonych w danym roku (w %).

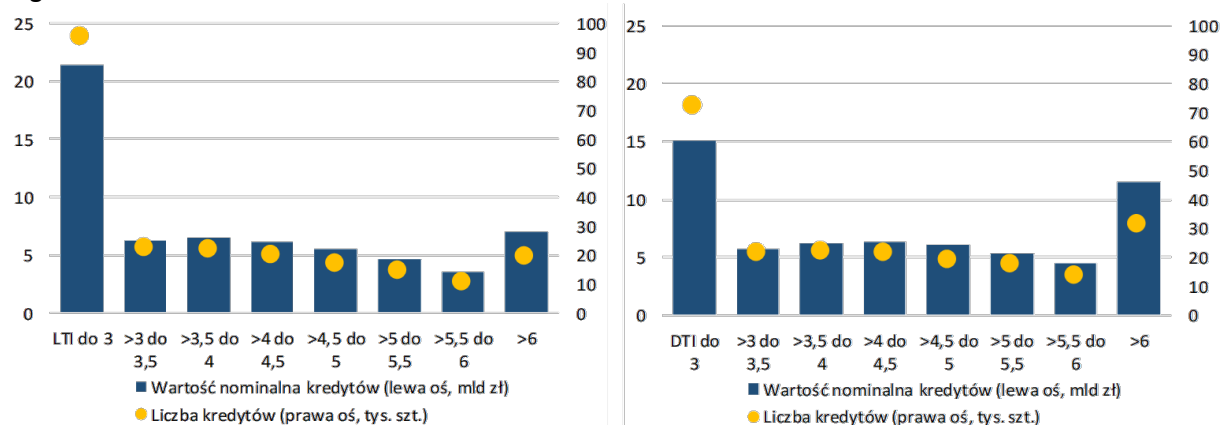

Wskaźnik LTI (Loan-to-income) oznacza relację udzielonego kredytu hipotecznego do rocznego dochodu netto klienta.

Wskaźnik DTI (Debt-to-income) oznacza relację całkowitego zadłużenia do rocznego dochodu netto klienta.

Dla kredytów mieszkaniowych udzielonych w 2019 r. mediana wskaźnika **LTI** zawierała się w przedziale (3;3,5>, mediana wskaźnika **DTI** natomiast w przedziale (3,5;4>. Na wykresie 52 zostały porównane rozkłady obu wskaźników. Dla wskaźnika DTI udział kredytów, dla których wskaźnik przekracza 6 jest znacząco wyższy niż dla wskaźnika LTI, co jest efektem dodatkowego obciążenia posiadaczy kredytów mieszkaniowych przez inne kredyty mieszkaniowe lub konsumpcyjne.

Wykres 52 Wartość nominalna (w mld zł) oraz liczba (w tys. szt.) kredytów udzielonych w 2019 r. w podziale wg wartości LTI i DTI.

Część banków wykazała w ankiecie, że istnieje grupa klientów, która w momencie podpisania umowy o kredyt mieszkaniowy posiadała już wysokokwotowy (powyżej 50 tys. zł) gotówkowy kredyt/pożyczkę. Istnieje możliwość, że były to pożyczki finansujące wkład własny przy kredycie mieszkaniowym. Skala tego zjawiska w sektorze bankowym jest niewielka – udział kredytów mieszkaniowych, w przypadku których klienci posiadali wysokokwotowe pożyczki, w portfelu kredytów mieszkaniowych udzielonych w latach 2006-2019 (udział wg wartości nominalnej) wynosił 0,42%.

Średnia **marża** kredytów udzielonych w 2019 r., ważona ich wartością nominalną wynosiła 2,11%.

W 2019 r. nastąpił wzrost wartości kredytów **oprocentowanych wg stałej stopy procentowej**. Na koniec 2019 r. ich wartość bilansowa brutto wynosiła 2,85 mld zł, z czego 2,31 mld zł to wartość kredytów udzielonych w 2019 r., co świadczy o tym, że w 2019 r. banki zaczęły na większą skalę udzielać kredytów oprocentowanych wg stałej stopy procentowej.

W tabeli 17 przedstawiono wartość średnią z maksymalnych kwot kredytów, jakich banki gotowe były udzielić kredytobiorcom w grudniu 2019 r. dla reprezentatywnego kredytu przy określonych założeniach.

Tabela 17 Średnia z maksymalnych kwot kredytu, jakich banki gotowe były udzielić kredytobiorcom w grudniu 2019 r. przy określonych założeniach.*

Osoba samotna	Dochód miesięczny brutto (zł)				
	4 000	5 000	6 000	7 000	8 000
wiek: 30 lat	235 953	315 351	387 253	456 483	525 106
wiek: 40 lat	237 911	309 951	390 742	459 516	526 293
wiek: 50 lat	207 235	277 485	343 386	398 257	473 311
Małżeństwo bez dzieci	8 000	10 000	12 000	14 000	16 000
wiek: 30 lat	483 776	651 111	778 944	925 627	1 032 973
wiek: 40 lat	468 180	628 252	774 645	898 718	1 023 294
wiek: 50 lat	383 891	520 161	647 601	778 558	896 851
Małżeństwo z 1 dzieckiem	8 000	10 000	12 000	14 000	16 000
wiek: 30 lat	389 525	600 014	754 485	897 203	1 034 962
wiek: 40 lat	402 760	571 936	746 847	924 363	1 023 386
wiek: 50 lat	319 663	491 413	630 882	772 058	868 755
Małżeństwo z 2 dziećmi	8 000	10 000	12 000	14 000	16 000
wiek: 30 lat	285 432	495 322	683 406	850 373	1 018 809
wiek: 40 lat	281 669	481 137	671 338	849 872	990 381
wiek: 50 lat	226 387	389 795	565 529	717 296	838 536

*Założenia:
1/ Kredyt w złotych spłacany w systemie rat równych
2/ Okres kredytowania 25 lat
3/ WIBOR 3M 1,70%
4/ Marża 2,10%
5/ Kredytobiorca/-cy posiada/-ją wymagany wkład własny na poziomie 10%
6/ Brak zadłużenia z tytułu innych kredytów
7/ Wiek kredytobiorcy/-ów 30, 40 lub 50 lat (dla uproszczenia małżonkowie są rówieśnikami)
8/ Miejsce zamieszkania, pracy i nabywanej nieruchomości - Warszawa
9/ Dla uproszczenia przyjmuje się, że w przypadku małżeństwa oboje małżonkowie pracują, osiągają i identyczne wynagrodzenie i rozliczają podatek dochodowy osobno

Z reguły najwyższą maksymalną kwotę kredytu banki gotowe były udzielić małżeństwom o najwyższych dochodach (w badaniu łącznie 16 000 zł), w wieku 30-40 lat, bez dzieci lub z jednym dzieckiem.

6.1.2.2. Kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych

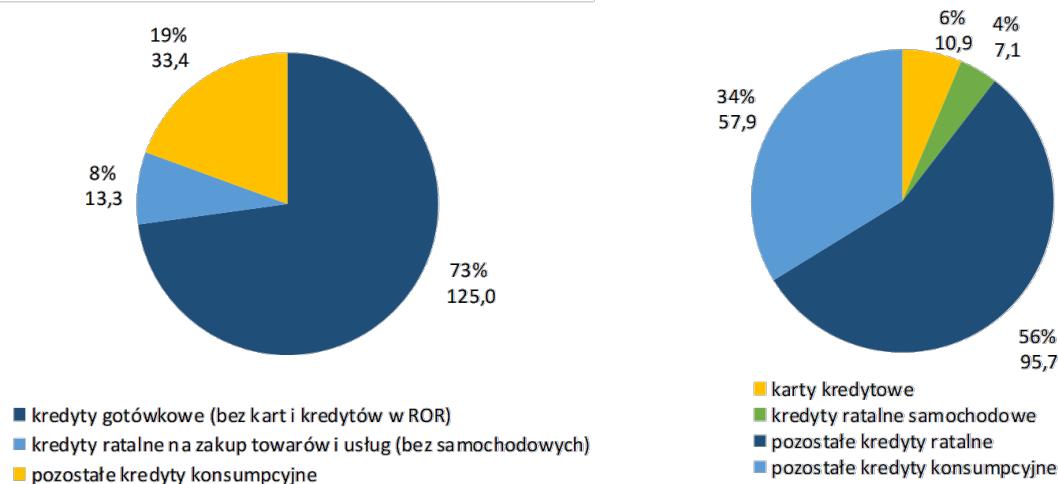
Przedstawione w tym podrozdziale informacje pochodzą z badania pozasprawozdawczego, wg stanu na koniec 2019 r. W badaniu wzięło udział 26 banków. Kryterium klasyfikującym do próby był portfel kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych powyżej 100 mln zł (stan na koniec listopada 2019 r.).

Wielkość i struktura portfela

Wartość bilansowa brutto portfela kredytów konsumpcyjnych¹⁸ wynosiła 171,6 mld zł na koniec 2019 r. W porównaniu do końca 2018 r. nastąpił wzrost wartości portfela o 7,3 mld zł (+4,4%).

Najbardziej znaczącą pozycją były kredyty gotówkowe (bez kart i kredytów ROR) stanowiące 73% wartości bilansowej brutto portfela kredytów konsumpcyjnych. Wg klasyfikacji FINREP największy udział miały kredyty ratalne (łącznie z samochodowymi) – 60%.

Wykres 53 Struktura portfela kredytów konsumpcyjnych na koniec 2019 r., wartość bilansowa brutto (w mld zł), udział w kredytach konsumpcyjnych ogółem wg wartości bilansowej brutto (w %); Klasyfikacja wg FINREP (prawy wykres).

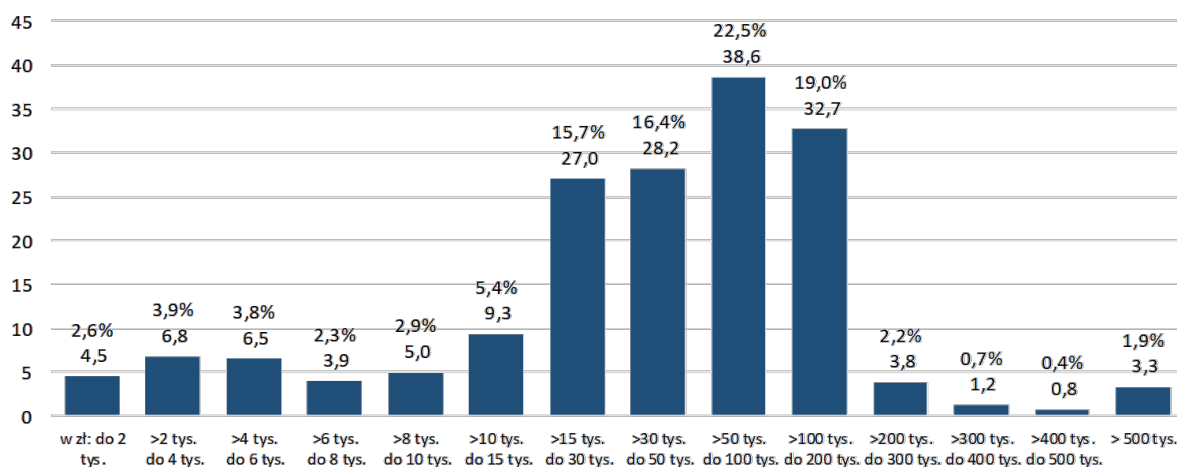

Kredyty udzielone wg uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej (zgodnie z rekomendacją T) stanowiły 24% portfela kredytów konsumpcyjnych (19% w 2018 r.).

Ponad 70% wszystkich kredytów konsumpcyjnych (wg wartości bilansowej brutto) to kredyty o wartości nominalnej między 15 tys. zł a 200 tys. zł.

¹⁸ Wartość kredytów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu. Jeśli dodatkowo zostanie uwzględniony portfel kredytów wycenianych wg wartości godziwej przez RZiS, to wartość kredytów konsumpcyjnych dla wszystkich banków na koniec 2019 r. wynosiła 184,2 mld (wzrost o 21,0 mld i o 12,9% r/r).

Wykres 54 Rozkład wartości bilansowej brutto kredytów konsumpcyjnych na koniec 2019 r. (mld zł) wg wartości nominalnej kredytu w momencie jego udzielenia, udział poszczególnych kategorii w kredytach konsumpcyjnych ogółem (%).

Jakość portfela kredytów konsumpcyjnych

Kredyty zagrożone/z utratą wartości stanowią 9,9% kredytów konsumpcyjnych ogółem (udział w wartości bilansowej brutto). Kredyty bez opóźnień w spłacie – 84,8%. Pozostałą część portfela (5,3%) stanowią kredyty z opóźnieniami w spłacie, ale bez rozpoznanej utraty wartości.

W tabeli 18 przedstawiono procentowy rozkład kredytów ze względu na liczbę dni opóźnienia w spłacie w podziale na kwotę nominalną w momencie udzielenia kredytu i na pierwotny okres spłaty. Najwyższą jakością charakteryzują się kredyty udzielone na najniższe kwoty, niezależnie od okresu kredytowania. Najgorzej spłacane są kredyty wysokokwotowe (o wartości nominalnej pow. 50 tys. zł) o pierwotnym okresie spłaty do 2 lat.

Tabela 18 Rozkład kredytów konsumpcyjnych ze względu na liczbę dni opóźnienia w spłacie na koniec 2019 r. (udział wyliczony w oparciu o wartość bilansową brutto).

Pierwotny okres spłaty w momencie udzielenia kredytu	Wartość nominalna w momencie udzielenia kredytu (zł)						
kredyty bez opóźnień	do 8 tys.	8 tys. do 15 tys.	15 tys. do 30 tys.	30 tys. do 50 tys.	50 tys. do 100 tys.	powyżej 100 tys.	
do 2 lat	86%	85%	81%	73%	57%	44%	
2 lata do 5 lat	86%	87%	87%	88%	89%	76%	
5 lat do 8 lat	86%	87%	89%	88%	89%	84%	
powyżej 8 lat	87%	88%	85%	85%	85%	79%	
kredyty z opóźnieniem 1-30 dni	do 8 tys.	8 tys. do 15 tys.	15 tys. do 30 tys.	30 tys. do 50 tys.	50 tys. do 100 tys.	powyżej 100 tys.	
do 2 lat	5%	4%	4%	3%	3%	2%	
2 lata do 5 lat	5%	4%	4%	4%	3%	3%	
5 lat do 8 lat	5%	5%	4%	5%	4%	6%	
powyżej 8 lat	3%	5%	5%	5%	5%	6%	
kredyty z opóźnieniem 31-90 dni	do 8 tys.	8 tys. do 15 tys.	15 tys. do 30 tys.	30 tys. do 50 tys.	50 tys. do 100 tys.	powyżej 100 tys.	
do 2 lat	1%	1%	1%	1%	1%	1%	
2 lata do 5 lat	1%	1%	1%	1%	1%	1%	
5 lat do 8 lat	2%	2%	1%	2%	2%	2%	
powyżej 8 lat	1%	2%	2%	2%	2%	3%	
kredyty z opóźnieniem 91-180 dni	do 8 tys.	8 tys. do 15 tys.	15 tys. do 30 tys.	30 tys. do 50 tys.	50 tys. do 100 tys.	powyżej 100 tys.	
do 2 lat	1%	1%	1%	1%	1%	2%	
2 lata do 5 lat	1%	1%	1%	1%	1%	1%	
5 lat do 8 lat	1%	1%	1%	1%	1%	1%	
powyżej 8 lat	1%	1%	1%	1%	1%	2%	
kredyty z opóźnieniem 181 dni - 1 rok	do 8 tys.	8 tys. do 15 tys.	15 tys. do 30 tys.	30 tys. do 50 tys.	50 tys. do 100 tys.	powyżej 100 tys.	
do 2 lat	2%	2%	3%	4%	7%	9%	
2 lata do 5 lat	1%	1%	1%	2%	2%	3%	
5 lat do 8 lat	1%	1%	1%	1%	1%	1%	
powyżej 8 lat	2%	1%	2%	2%	2%	2%	
kredyty z opóźnieniem powyżej 1 roku	do 8 tys.	8 tys. do 15 tys.	15 tys. do 30 tys.	30 tys. do 50 tys.	50 tys. do 100 tys.	powyżej 100 tys.	
do 2 lat	6%	6%	10%	17%	31%	41%	
2 lata do 5 lat	6%	6%	5%	4%	5%	17%	
5 lat do 8 lat	5%	5%	4%	4%	3%	6%	
powyżej 8 lat	5%	4%	5%	5%	5%	9%	

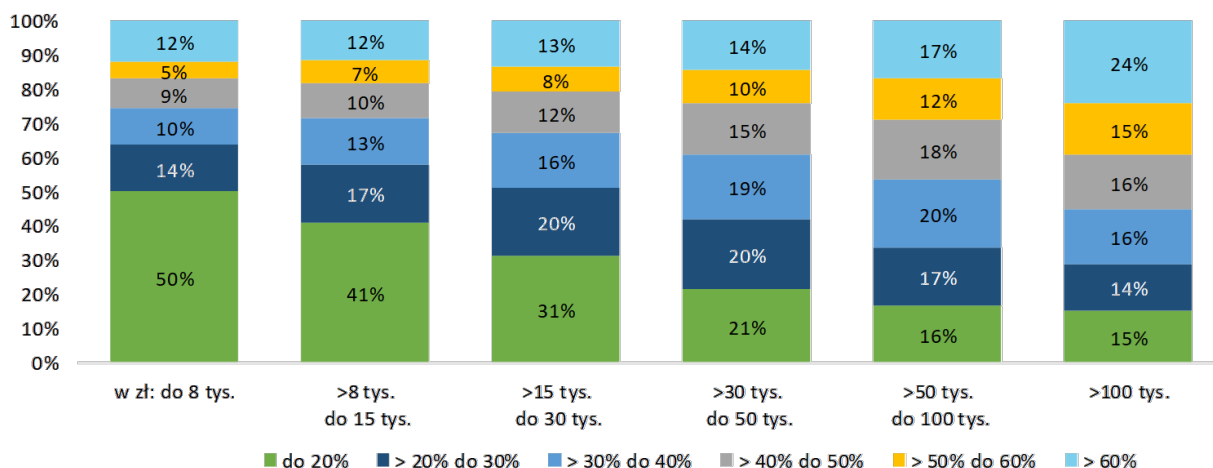
Tabela 19 Udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w kredytach ogółem na koniec 2019 r. (udział wyliczony w oparciu o wartość bilansową brutto, górna tabela) i wartość bilansowa brutto kredytów zagrożonych/z utratą wartości (mln zł, dolna tabela).

Pierwotny okres spłaty w momencie udzielenia kredytu	Wartość nominalna w momencie udzielenia kredytu (zł)						
Kredyty konsumpcyjne zagrożone/z utratą wartości	do 8 tys.	8 tys. do 15 tys.	15 tys. do 30 tys.	30 tys. do 50 tys.	50 tys. do 100 tys.	powyżej 100 tys.	
do 2 lat	8%	10%	16%	24%	40%	54%	
2 lata do 5 lat	9%	8%	8%	7%	8%	21%	
5 lat do 8 lat	9%	8%	7%	7%	6%	10%	
powyżej 8 lat	9%	7%	10%	9%	9%	14%	
do 2 lat	982,4	382,8	471,8	397,9	486,2	485,4	
2 lata do 5 lat	588,7	599,0	1 075,9	679,3	567,8	565,4	
5 lat do 8 lat	117,2	196,9	547,1	797,9	971,8	1 083,0	
powyżej 8 lat	162,3	68,9	244,8	514,8	1 278,4	3 758,5	

Wartość bilansowa brutto kredytów zagrożonych/z utratą wartości w bilansach banków biorących udział w badaniu to 17,0 mld zł, z czego 9,2 mld zł (54,0%) przypada na kredyty wysokokwotowe, o wartości nominalnej pow. 50 tys. zł. Kredyty wysokokwotowe udzielone na długi termin (pow. 5 lat) stanowią 40,2% portfela kredytów konsumpcyjnych (udział wg wartości bilansowej brutto). Wartość kredytów zagrożonych w przypadku tego portfela wynosi 7,1 mld zł, a ich udział w wartości wysokokwotowych długoterminowych kredytów konsumpcyjnych – 10,3%. Najwyższy udział kredytów zagrożonych występuje w populacji kredytów wysokokwotowych o krótkim pierwotnym okresie spłaty – dla kredytów udzielonych na kwoty pow. 50 tys. zł na okres do 2 lat, wartość bilansowa brutto kredytów zagrożonych/z utratą wartości wynosi 2,1 mld zł i stanowi aż 46,1% wartości wysokokwotowych kredytów konsumpcyjnych, udzielonych na okres do 2 lat (tabela 19). Portfel ten stanowi jednak jedynie 1,2% portfela kredytów konsumpcyjnych.

Na wykresie 55 przedstawiono rozkład wskaźnika DSTI do poszczególnych przedziałów w zależności od wartości nominalnej kredytu w momencie udzielenia. Wraz ze wzrostem wartości nominalnej kredytu konsumpcyjnego posiadanego przez gospodarstwo domowe, zwiększa się jego obciążenie kosztami spłaty długu.

Wykres 55 Rozkład DSTI w zależności od wartości nominalnej kredytu w momencie udzielenia (udział wg wartości bilansowej brutto) na koniec 2019 r.

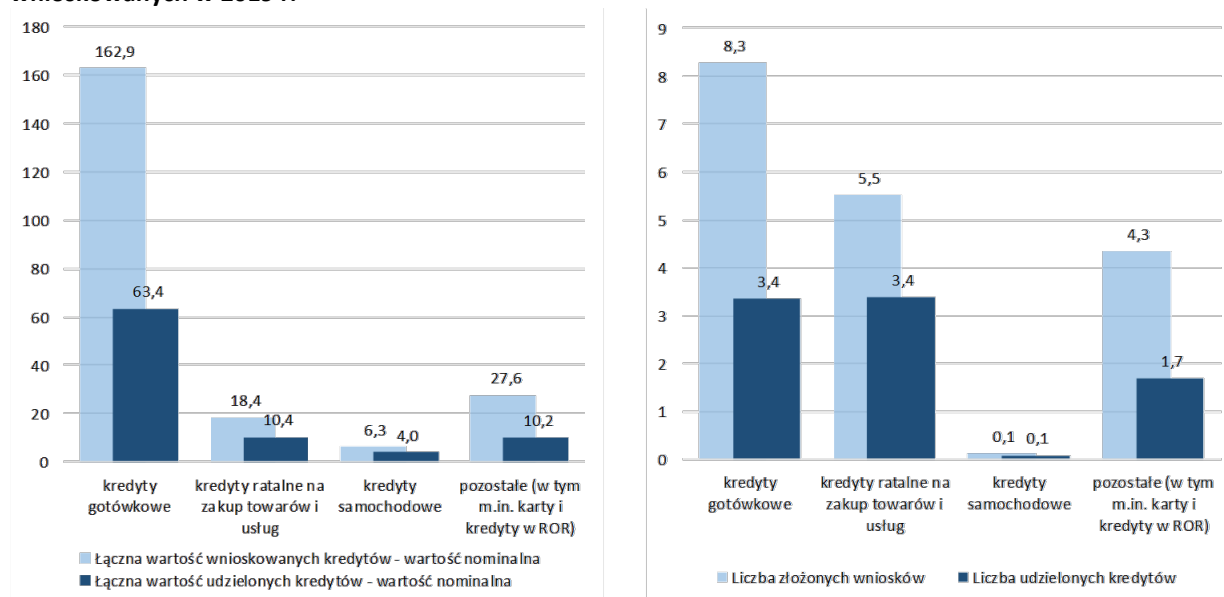
Wartość kredytów konsumpcyjnych, w przypadku których szacowany na koniec 2019 r. wskaźnik DSTI przekraczał 50% wynosiła dla całej grupy banków łącznie ok. 46,4 mld zł, co stanowi 27% wartości wszystkich kredytów konsumpcyjnych.

Akcja kredytowa w 2019 r.

Wartość nominalna kredytów konsumpcyjnych udzielonych w 2019 r. wynosiła 88,0 mld zł, z czego 35,7 mld zł na podstawie uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej (zgodnie z rekomendacją T). Na wykresie 56 przedstawiono wartość i liczbę zarówno udzielonych, jak i wnioskowanych kredytów.

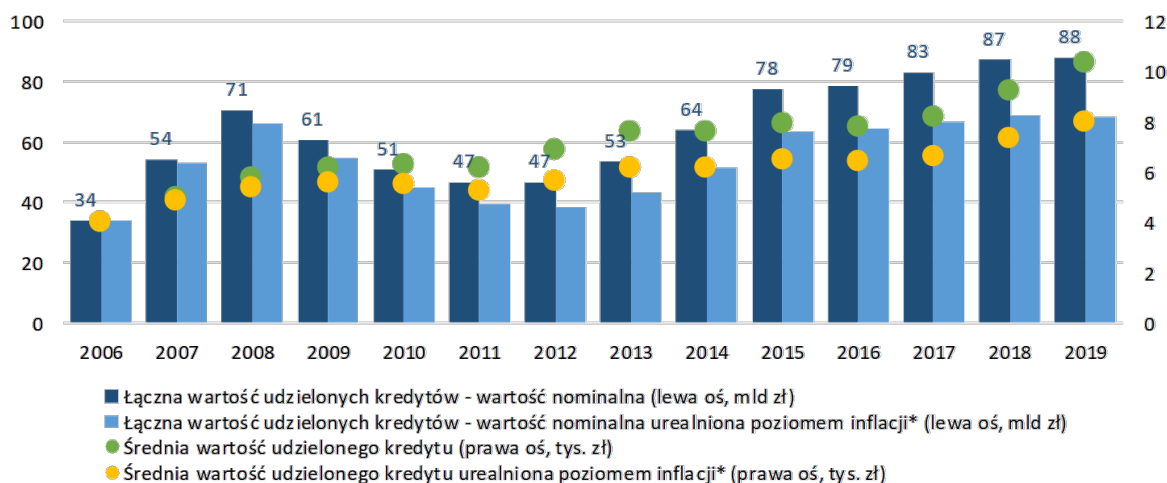
¹⁹ Licznik wskaźnika nie uwzględnia rat kredytów na karcie kredytowej, w linii kredytowej lub w rachunku bieżącym.

Wykres 56 Wartość nominalna (w mld zł) oraz liczba (w mln sztuk) kredytów udzielonych i kredytów wnioskowanych w 2019 r.

Łączna wartość nominalna udzielonych w 2019 r. kredytów konsumpcyjnych była o 745,5 mln zł wyższa niż wartość kredytów udzielonych w 2018 r. (przyrost o 0,9%). Średnia wartość nominalna kredytu konsumpcyjnego udzielonego w 2019 r. wynosiła 10,3 tys. zł (9,2 tys. zł w 2018 r.).

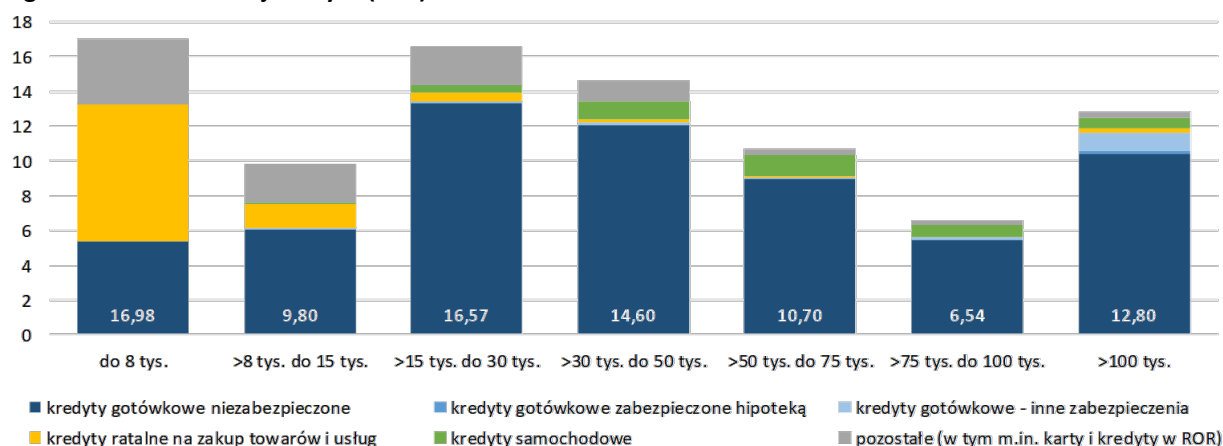
Wykres 57 Rozwój akcji kredytowej w latach 2006-2019.

* Roczne wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (źródło: GUS), wskaźnik cen przy podstawie 2006 = 100.

69,9% udzielonych w 2019 r. kredytów konsumpcyjnych stanowiły kredyty gotówkowe niezabezpieczone. Dla kredytów o wartości nominalnej powyżej 15 tys. zł udział ten przekracza 80% (wykres 58).

Wykres 58 łączna wartość nominalna kredytów konsumpcyjnych udzielonych w 2019 r. (w mld zł) w podziale wg wartości nominalnej kredytu (w zł).

Kredyty wysokokwotowe, o wartości nominalnej powyżej 50 tys. zł, stanowiły 34,1% kredytów konsumpcyjnych udzielonych w 2019 r.²⁰, udział ten stanowił 32,5% w 2018 r. W ostatnich latach nastąpił wzrost znaczenia tych kredytów w akcji kredytowej banków. Kredyty wysokokwotowe stanowiły ok. 20% wartości nominalnej wszystkich kredytów konsumpcyjnych udzielonych w 2013 r.

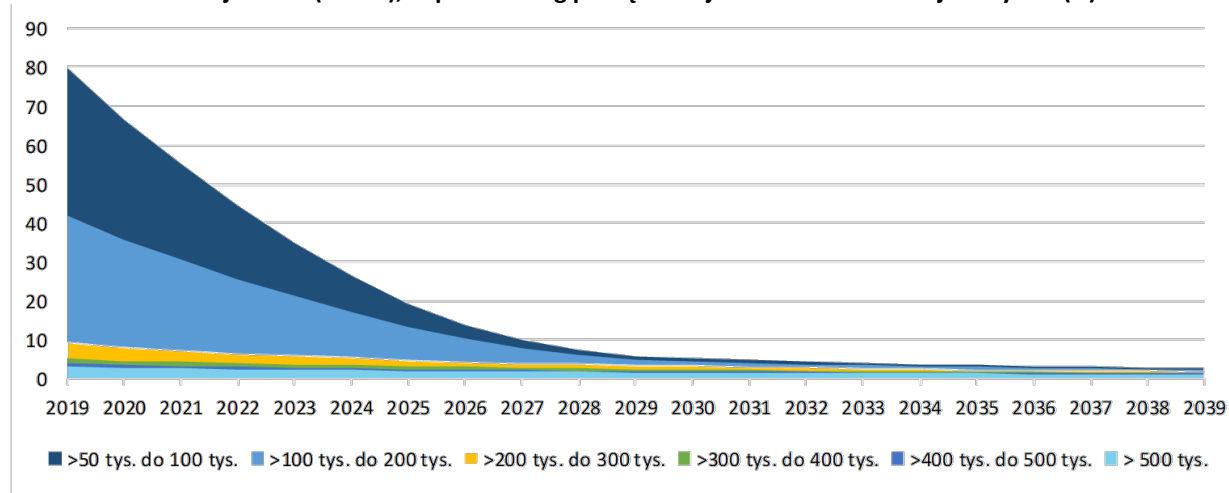
Wysokokwotowe kredyty konsumpcyjne o długim okresie spłaty

Wysokokwotowe (o wartości nominalnej w momencie udzielenia powyżej 50 tys. zł) kredyty konsumpcyjne o długim pierwotnym okresie spłaty (powyżej 5 lat) stanowiły 40,2% wartości kredytów konsumpcyjnych, a ich wartość bilansowa brutto wynosiła 69 mld zł na koniec 2019 r.

Zgodnie z pierwotnymi harmonogramami spłat, wartość bilansowa brutto portfela wysokokwotowych kredytów konsumpcyjnych, wg stanu na koniec 2019 r., zmniejszy się o połowę w 2023 r. Rozkład spłaty tego portfela w czasie przedstawiono na wykresie 59.

²⁰ Udział liczony wg wartości nominalnej kredytów.

Wykres 59 Rozkład w czasie spłaty aktualnego na koniec 2019 r. portfela kredytów konsumpcyjnych o wartości początkowej przekraczającej 50 tys. zł, przy założeniu spłat zgodnie z harmonogramem. Rozkład dotyczy wartości bilansowej brutto (mld zł), w podziale wg początkowej wartości minimalnej kredytów (zł).

Kredyty konsolidacyjne

Kredyty konsumpcyjne konsolidacyjne stanowią 30,7% wszystkich kredytów konsumpcyjnych. Ich wartość bilansowa brutto wynosi 52,7 mld zł, z czego 15,9 mld zł to wolumen przejęty z innych banków, a 24,0 mld zł to wartość bilansowa brutto kredytów powstałych w procesie konsolidacji bez udziału kredytów przejętych z innego banku.

Wartość bilansowa brutto kredytów konsolidacyjnych z utratą wartości to 5,2 mld zł, co stanowi 9,8% wartości portfela kredytów konsolidacyjnych.

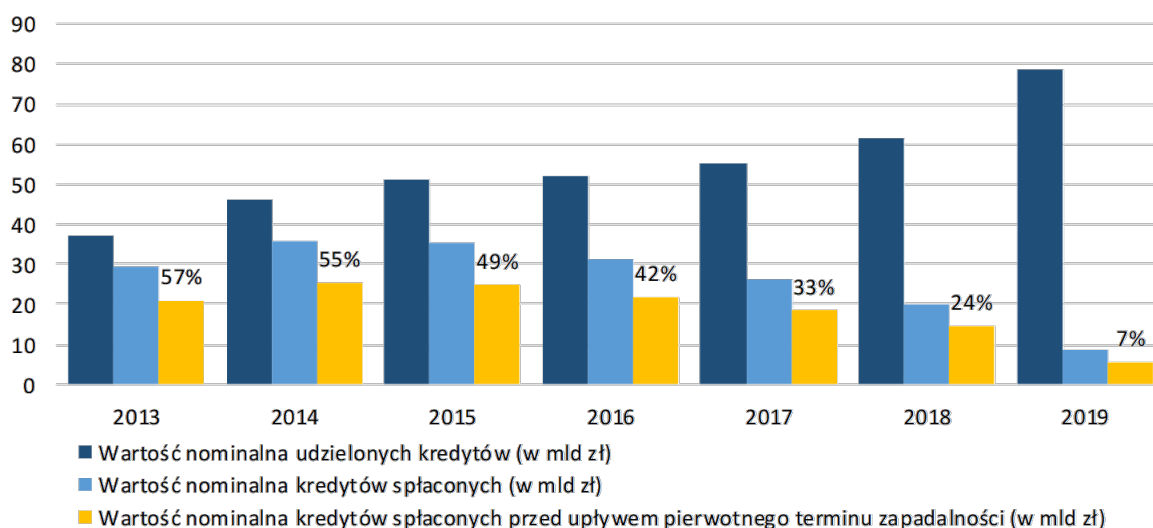
Sprzedaż portfela i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej

Z bilansów banków wyksięgowano z powodu sprzedaży kredyty konsumpcyjne o łącznej wartości bilansowej brutto 3,2 mld zł, a z powodu przeniesienia do ewidencji pozabilansowej łącznie 0,8 mld zł.

Wcześniejsze spłaty kredytów

Spośród kredytów konsumpcyjnych udzielonych w latach 2013-2019, 34,6% to kredyty spłacone przed upływem pierwotnego terminu zapadalności (udział wg wartości nominalnej). Kredyty te stanowią 70,9% wszystkich spłaconych kredytów udzielonych w tym okresie. Na wykresie 60 przedstawiono wartość nominalną kredytów udzielonych, kredytów spłaconych oraz kredytów spłaconych przed terminem w zależności od roku udzielenia kredytu.

Wykres 60 Wartość nominalna (w mld zł) kredytów udzielonych, spłaconych oraz spłaconych przed upływem pierwotnego terminu zapadalności dla kredytów udzielonych w latach 2013-2019; udział kredytów spłaconych przed upływem terminu zapadalności w wartości nominalnej kredytów udzielonych (w %).

36,8% kredytów konsumpcyjnych o wartości nominalnej poniżej 50 tys. zł udzielonych w latach 2013-2019 (udział wg wartości nominalnej) zostało spłaconych przed upływem terminu zapadalności. W przypadku kredytów wysokokwotowych, o wartości nominalnej powyżej 50 tys. zł, udział ten wynosi 28,7%. Jednak spośród wszystkich spłaconych kredytów wysokokwotowych, 85,7% (wg wartości nominalnej) zostało spłaconych przed terminem. Udział ten wynosi 67,7% dla kredytów o wartości nominalnej poniżej 50 tys. zł. Udzielenie kredytu wysokokwotowego wiąże się zatem z większym prawdopodobieństwem przedterminowej spłaty, niż w przypadku kredytów o niższej wartości nominalnej.

Sekurytyzacja w polskim sektorze bankowym w 2019 r.

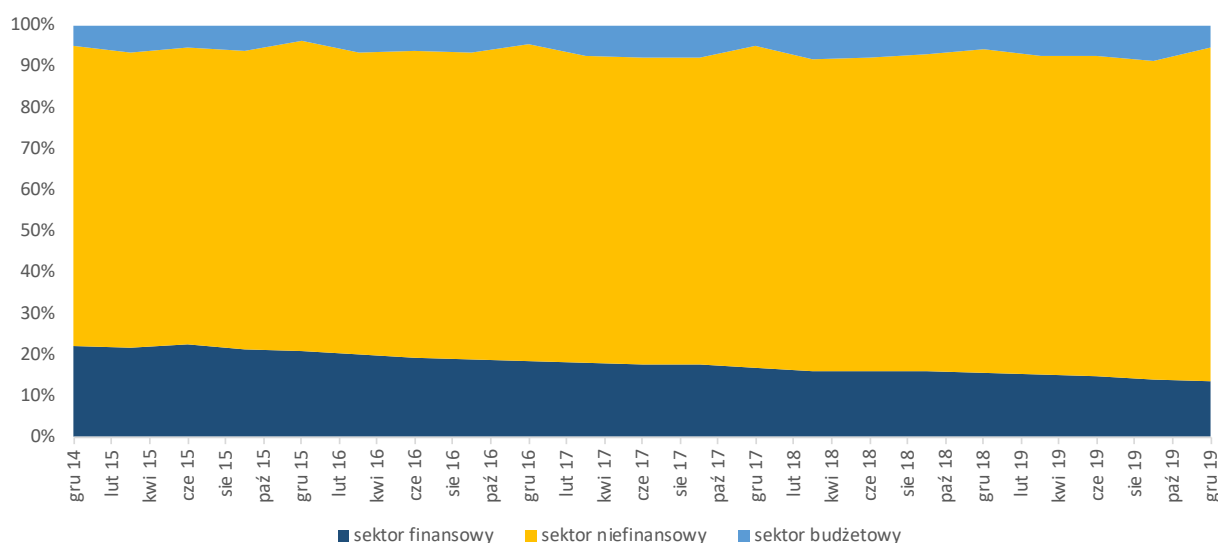

- Od dnia **1 stycznia 2019 r.** obowiązuje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2402 z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie ustanowienia ogólnych ram dla sekurytyzacji oraz utworzenia szczególnych ram dla prostych, przejrzystych i standardowych sekurytyzacji, a także zmieniające dyrektywy 2009/65/WE, 2009/138/WE i 2011/61/UE oraz rozporządzenia (WE) nr 1060/2009 i (UE) nr 648/2012.
- W 2019 r. na polskim rynku finansowym miało miejsce łącznie 5 transakcji sekurytyzacyjnych według kryteriów STS.

6.2. Zobowiązania

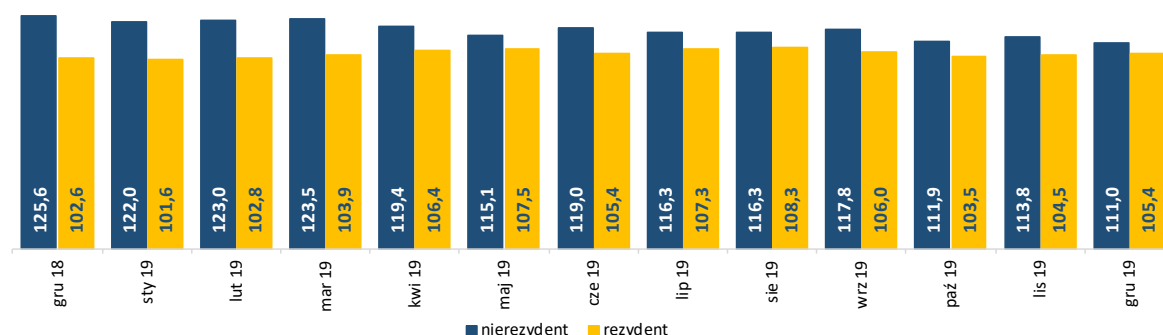
Wyraźnie widoczny wzrost udziału depozytów sektora niefinansowego w łącznej kwocie zobowiązań z tytułu kredytów oraz depozytów – od poziomu 72,8% na koniec 2014 r. do poziomu ponad 80% na koniec 2019 r. Można również zaobserwować stopniowy spadek finansowania banków przez zagraniczne instytucje finansowe, co spowodowane jest malejącym udziałem walutowych kredytów mieszkaniowych w bilansach banków oraz relatywnie dużym (w porównaniu do kredytów) wzrostem wolumenu depozytów.

Wykres 61 Zmiany w strukturze finansowania sektora bankowego – kredyty otrzymane i depozyty

Depozyty i kredyty otrzymane od sektora finansowego utrzymują się na stabilnym poziomie bez większych wahań. W ich strukturze przeważa udział nierezydentów.

Wykres 62 Depozyty i kredyty otrzymane od sektora finansowego (w mld zł)

6.3. Depozyty sektora niefinansowego

W 2019 r. wartość depozytów sektora niefinansowego wzrosła o 9,6% r/r, tj. o 111,2 mld zł. Największy przyrost wolumenu depozytów wystąpił w bankach komercyjnych o 98,0 mld zł, w porównaniu do stanu w 2018 r. (tj. o 9,5% r/r). Największą dynamiką wzrostu natomiast odznaczały się oddziały instytucji kredytowych (przyrost o 30,2% r/r, tj. 3,3 mld zł).

Tabela 20 Depozyty sektora niefinansowego – struktura sektorowa

	gru 14	gru 15	gru 16	gru 17	gru 18	gru 19	Zmiana r/r
	(mld zł)						2019/2018
Sektor bankowy	854,1	938,8	1 028,1	1 070,4	1 158,6	1 269,8	9,6%
Banki komercyjne	764,5	845,6	924,5	956,8	1 034,0	1 132,0	9,5%
Banki spółdzielcze	83,1	86,5	96,6	105,2	113,6	123,5	8,7%
Oddziały instytucji kredytowych	6,4	6,7	6,9	8,4	11,0	14,3	30,2%

W strukturze depozytów sektora niefinansowego dominują gospodarstwa domowe (72,3%) oraz depozyty w złotych (86,5%).

Wykres 63 Depozyty sektora niefinansowego; grudzień 2019 r. (w mld zł)

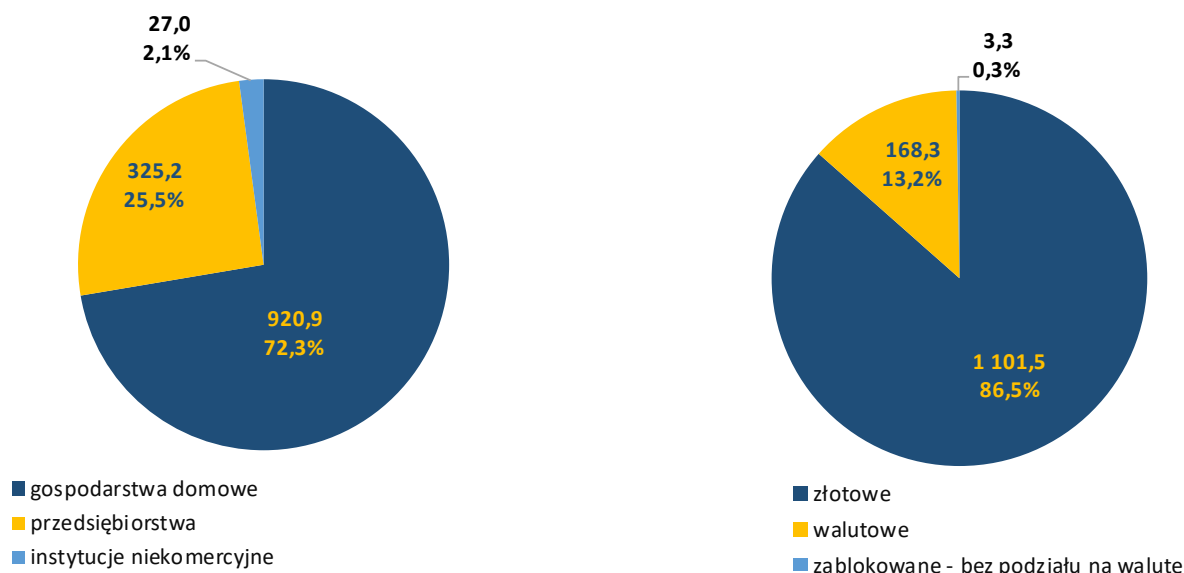

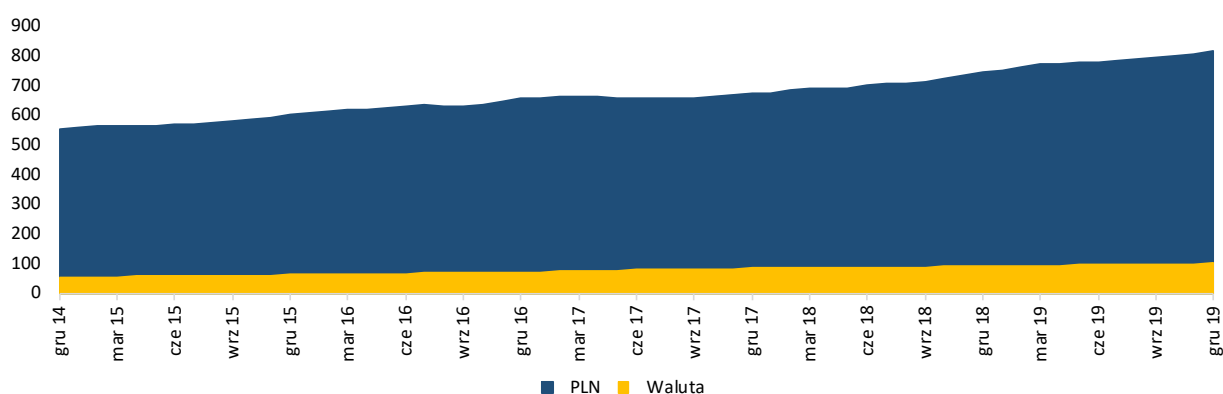
Tabela 21 Depozyty od sektora niefinansowego – struktura walutowo terminowa

	gru 14	gru 15	gru 16	gru 17	gru 18	gru 19	Zmiana r/r
	(mld zł)						2019/2018
Depozyty gospodarstw domowych	606,4	665,7	730,8	761,3	838,8	919,9	9,7%
w PLN	553,6	603,7	659,1	677,4	746,3	818,4	9,7%
w walucie	52,8	62,0	71,7	83,9	92,5	101,6	9,8%
Depozyty przedsiębiorstw	229,4	253,3	274,9	285,0	293,6	322,9	10,0%
w PLN	196,1	212,4	222,5	219,7	234,5	257,1	9,6%
w walucie	33,3	40,9	52,5	65,2	59,1	65,8	11,5%
Depozyty bieżące	414,5	480,1	575,7	650,9	731,3	844,2	15,4%
Depozyty terminowe	439,6	458,7	452,3	419,4	427,3	425,5	-0,4%

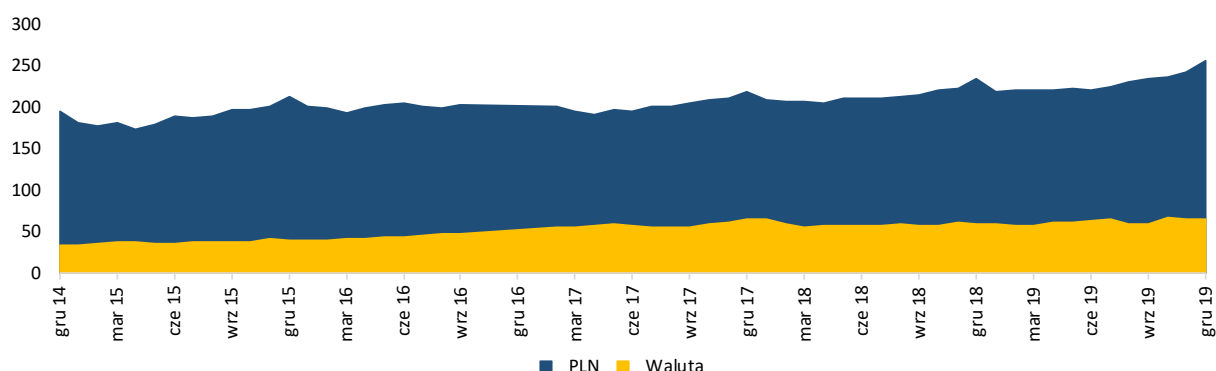
Depozyty zarówno od gospodarstw domowych, jak i od przedsiębiorstw w 2019 r. wzrosły – odpowiednio o 9,7% (tj. o 81,1 mld zł) i 10,0% (29,3 mld zł).

Wolumen depozytów terminowych zmniejszył się o 1,8 mld zł r/r (tj. -0,4%), przy jednoczesnej zwiększonej dynamice wzrostu depozytów bieżących o 113,0 mld r/r (tj. +15,4%, podczas gdy w 2018 r. wzrost ten wynosił ok. 12,3%). Sytuacja ta potwierdza fakt, że w środowisku niskich stóp procentowych przy jednoczesnym wzroście inflacji (w grudniu 2019 r. 3,4%), realna ujemna stopa procentowa skłania klientów sektora niefinansowego do poszukiwania innych niż depozyty terminowe inwestycji kapitału. Widoczny jest przyrost depozytów bieżących, w ramach których wykazywane są również rachunki oszczędnościowe będące alternatywą dla lokat terminowych.

Wykres 64 Depozyty gospodarstw domowych (w mld zł)

Wykres 65 Depozyty przedsiębiorstw (w mld zł)

6.3.1. Oprocentowanie depozytów

Według stanu na koniec 2019 r. przeciętne oprocentowanie wszystkich depozytów osób prywatnych wynosiło 1,24%.

Przeciętne oprocentowanie wszystkich depozytów terminowych przedsiębiorstw niefinansowych wynosiło 0,91%.

7. Adekwatność kapitałowa

W 2019 r. nastąpiła stabilizacja sytuacji kapitałowej sektora bankowego. Wartość funduszy własnych sektora na koniec 2019 r. wynosiła 210,8 mld zł (wzrost o 3,5% r/r). Łączna kwota ekspozycji na ryzyko rosła w niższym tempie (3,1% r/r), co skutkowało wzrostem łącznego współczynnika kapitałowego o 7,8 p.b. Współczynnik TCR na koniec 2019 r. wynosił dla całego sektora bankowego 19,12% – dla banków komercyjnych 19,22%, a dla banków spółdzielczych 17,74%.

Tabela 22 Fundusze własne, kwota ekspozycji na ryzyko

	Wartość (mld zł)		Zmiana r/r	
	gru 19	gru 18	mld zł	%
Fundusze własne				
Sektor bankowy	210,8	203,7	7,2	3,5%
Banki komercyjne	198,4	191,6	6,8	3,5%
Banki spółdzielcze	12,4	12,0	0,4	3,4%
Kapitał Tier I				
Sektor bankowy	188,1	183,2	4,9	2,7%
Banki komercyjne	176,2	171,8	4,5	2,6%
Banki spółdzielcze	11,9	11,4	0,4	3,9%
Kapitał Tier II				
Sektor bankowy	22,7	20,4	2,2	11,0%
Banki komercyjne	22,1	19,9	2,3	11,4%
Banki spółdzielcze	0,6	0,6	0,0	-5,2%
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko				
Sektor bankowy	1 102,3	1 069,2	33,1	3,1%
Banki komercyjne	1 032,3	1 001,0	31,3	3,1%
Banki spółdzielcze	70,1	68,3	1,8	2,7%
Kwota ekspozycji - ryzyko kredytowe				
Sektor bankowy	1 002,2	969,7	32,5	3,4%
Banki komercyjne	941,1	910,1	31,0	3,4%
Banki spółdzielcze	61,2	59,6	1,6	2,6%
Kwota ekspozycji - ryzyko operacyjne				
Sektor bankowy	82,7	81,5	1,1	1,4%
Banki komercyjne	73,7	72,9	0,8	1,1%
Banki spółdzielcze	8,9	8,6	0,3	4,0%
Kwota ekspozycji - pozostałe rodzaje ryzyka				
Sektor bankowy	17,4	18,0	-0,6	-3,1%
Banki komercyjne	17,4	17,9	-0,5	-2,7%
Banki spółdzielcze	0,0	0,1	-0,1	-97,1%

W związku z tym, że dynamika wzrostu kapitału Tier I była niższa (2,7% r/r) niż dynamika wzrostu łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, odnotowano nieznaczne obniżenie współczynnika kapitału Tier I z 17,13% na koniec 2018 r. do 17,07% na koniec 2019 r. Łączny współczynnik kapitałowy wzrósł natomiast o 7,8 p.b., co było możliwe dzięki wysokiej dynamice wzrostu wartości kapitału Tier II (11,0% r/r).

Tabela 23 Współczynniki kapitałowe

	gru 19	gru 18	Zmiana r/r (p.b.)
TCR - łączny współczynnik kapitałowy			
Sektor bankowy	19,12%	19,05%	7,8
Banki komercyjne	19,22%	19,14%	7,4
Banki spółdzielcze	17,74%	17,62%	12,1
T1 - współczynnik kapitału Tier I			
Sektor bankowy	17,07%	17,13%	-6,8
Banki komercyjne	17,07%	17,16%	-8,6
Banki spółdzielcze	16,95%	16,77%	18,7
CET1 - współczynnik kapitału podstawowego Tier I			
Sektor bankowy	17,06%	17,13%	-6,7
Banki komercyjne	17,07%	17,16%	-8,5
Banki spółdzielcze	16,92%	16,72%	20,9

Na koniec 2019 r. dwa banki komercyjne i cztery banki spółdzielcze nie spełniały wymogów regulacyjnych w zakresie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych. Udział tych banków w aktywach sektora bankowego wynosił 1,1%. Cztery banki komercyjne i siedemnaście banków spółdzielczych nie spełniało minimum regulacyjnego powiększonego o połączony bufor. Ich udział w aktywach sektora bankowego to 5,5%. Niedobór kapitału wynosił łącznie 3,2 mld zł. Pozostałe banki miały nadwyżkę kapitału ponad minimum regulacyjne powiększone o połączony bufor w wysokości 52,8 mld zł.

Tabela 24 Niedobór kapitału w sektorze banków komercyjnych

	łączny niedobór kapitału (mln zł)	Liczba banków z niedoborem	Udział w aktywach sektora bankowego
Banki komercyjne			
Względem minimum regulacyjnego	-477,7	2	0,9%
Względem min. regulacyjnego powiększonego o połączony bufor	-2 896,5	4	5,0%
Banki spółdzielcze			
Względem minimum regulacyjnego	-196,2	4	0,2%
Względem min. regulacyjnego powiększonego o połączony bufor	-347,4	17	0,5%

Inne instytucje o znaczeniu systemowym (O-SII) w Polsce w 2019 r.

Decyzją KNF z 14 października 2019 r. dziewięć banków zostało zidentyfikowanych jako O-SII i wyznaczono im następujące wysokości bufora:

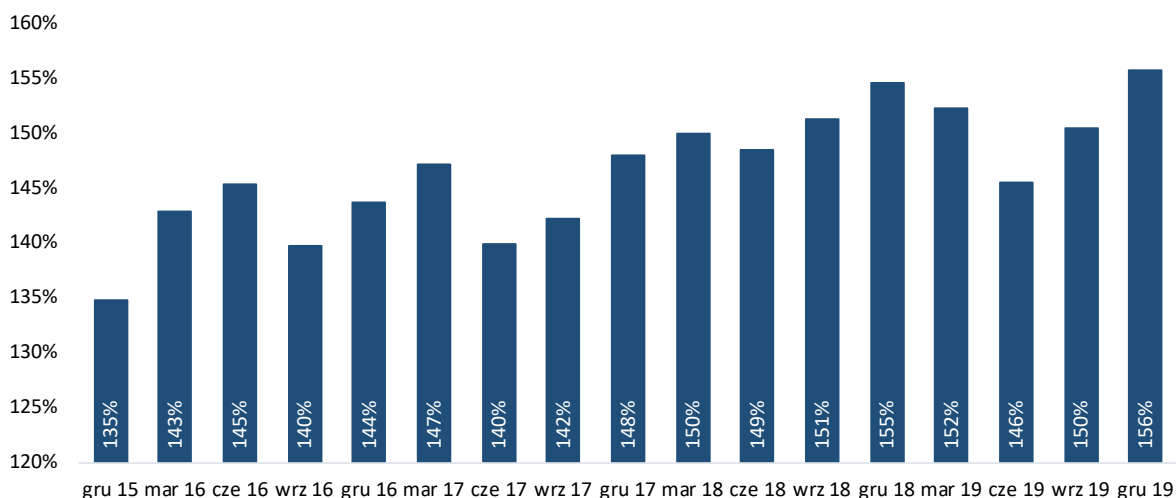
L.p.	Nazwa banku	Wskaźnik bufora O-SII po decyzji	Wskaźnik bufora O-SII przed decyzją
1	PKO BP	1,00%	1,00%
2	Santander BP	0,75%	0,50%
3	Pekao	0,75%	0,75%
4	mBank	0,75%	0,50%
5	ING BSK	0,50%	0,50%
6	Bank Handlowy	0,25%	0,25%
7	BNP Paribas	0,25%	0,25%
8	Bank Polskiej Spółdzielczości	0,10%	0,00%
9	SGB Bank	0,10%	0,00%

Dwa banki, Deutsche Bank oraz Alior Bank, które wcześniej były zidentyfikowane jako O-SII, wskutek ww. decyzji przestały pełnić tę rolę.

8. Płynność

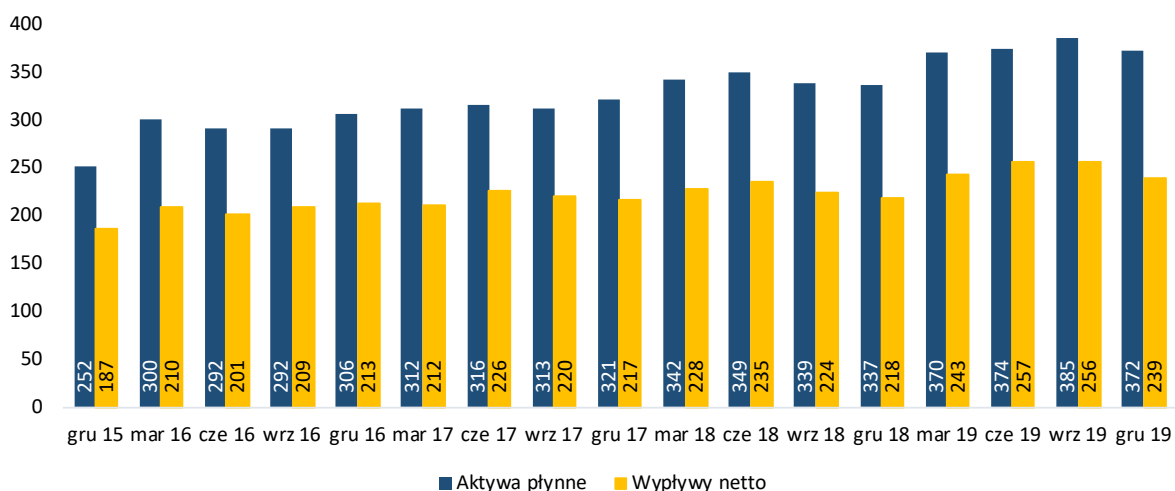
Na koniec 2019 r. wszystkie banki spełniały obowiązującą normę płynności krótkoterminowej – LCR (banki komercyjne i banki spółdzielcze działające poza systemami ochrony instytucjonalnej (IPS) – indywidualnie, a banki uczestniczące w IPS – na poziomie IPS). Średnia wartość tego wskaźnika w sektorze banków komercyjnych od lat kształtuje się powyżej wymaganego minimum w wysokości 100%.

Wykres 66 LCR

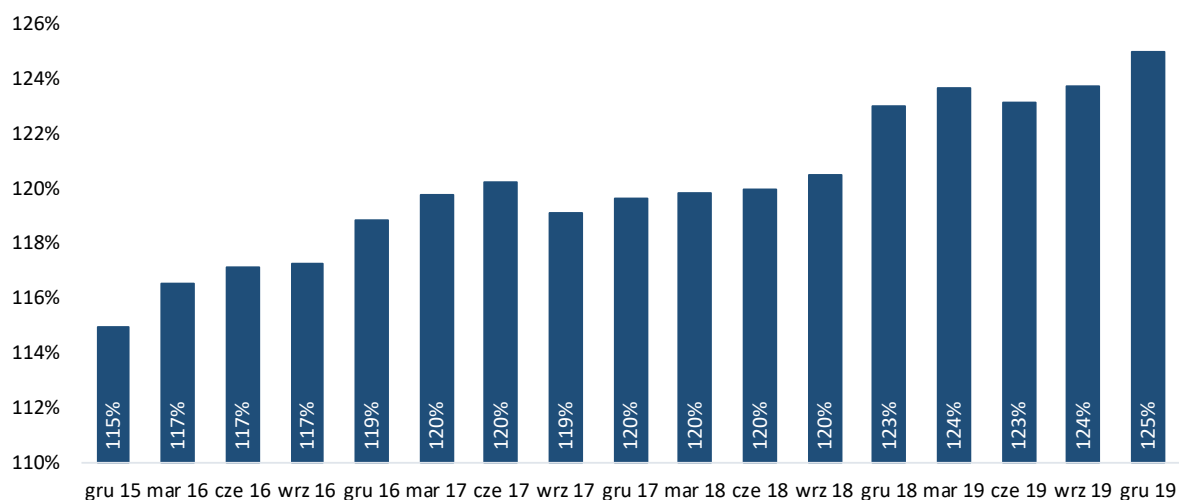
Na poprawiającą się sytuację płynnościową wpływ ma szybszy wzrost aktywów płynnych w porównaniu z wpływami netto.

Wykres 67 Relacja aktywów płynnych do wpływów netto (mld zł)

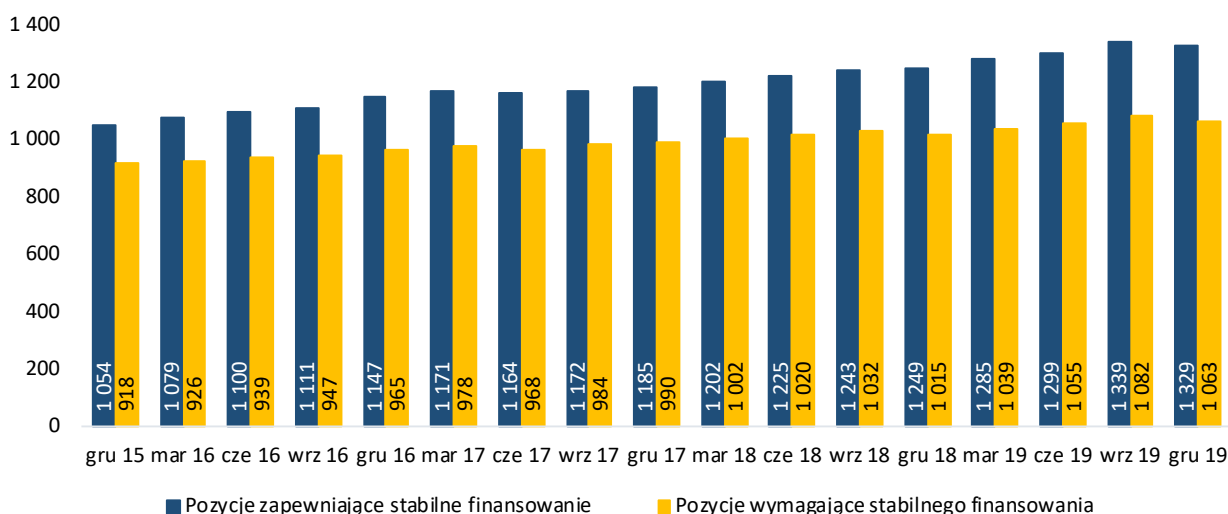

Poziom wskaźnika stabilnego finansowania – NSFR – w sektorze banków komercyjnych od lat przewyższa poziom 100%. Na koniec 2019 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 125%. Dwa banki komercyjne oraz 7 banków spółdzielczych na koniec grudnia zaraportowało wartość poniżej 100%. Należy mieć na uwadze, że aktualnie nie jest to norma obowiązująca banki.

Wykres 68 NSFR

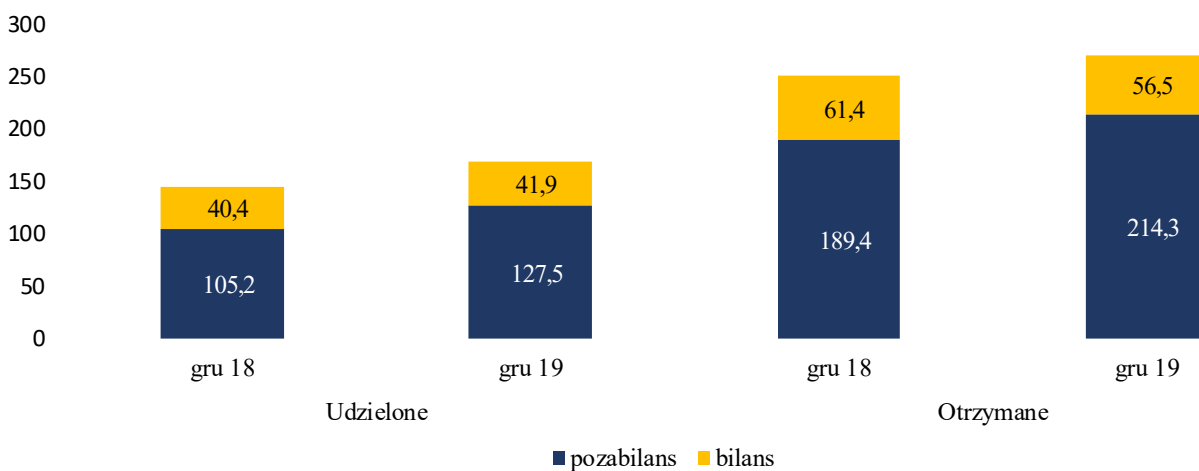
Wykres 69 Relacja pozycji zabezpieczających stabilne finansowanie do pozycji wymagających stabilnego finansowania

9. Finansowanie w ramach transakcji z podmiotami powiązanymi

Na koniec 2019 r. banki komercyjne z przewagą kapitału zagranicznego udzielały podmiotom powiązanym finansowania w wysokości 169,3 mld zł, z czego w większości było to finansowanie pozabilansowe (127,5 mld zł). Finansowanie pozabilansowe dominuje w strukturze finansowania udzielonego i otrzymanego. Jego znaczenie w 2019 r. wzrosło w porównaniu z 2018 r.

Wykres 70 Struktura finansowania (w mld zł)

Na koniec grudnia 2019 r. banki komercyjne z przewagą kapitału krajowego udzielały podmiotom powiązanym finansowania w wysokości 52,1 mld zł. W przypadku banków z polskim kapitałem przeważa finansowanie bilansowe, zarówno udzielone jak i otrzymane.

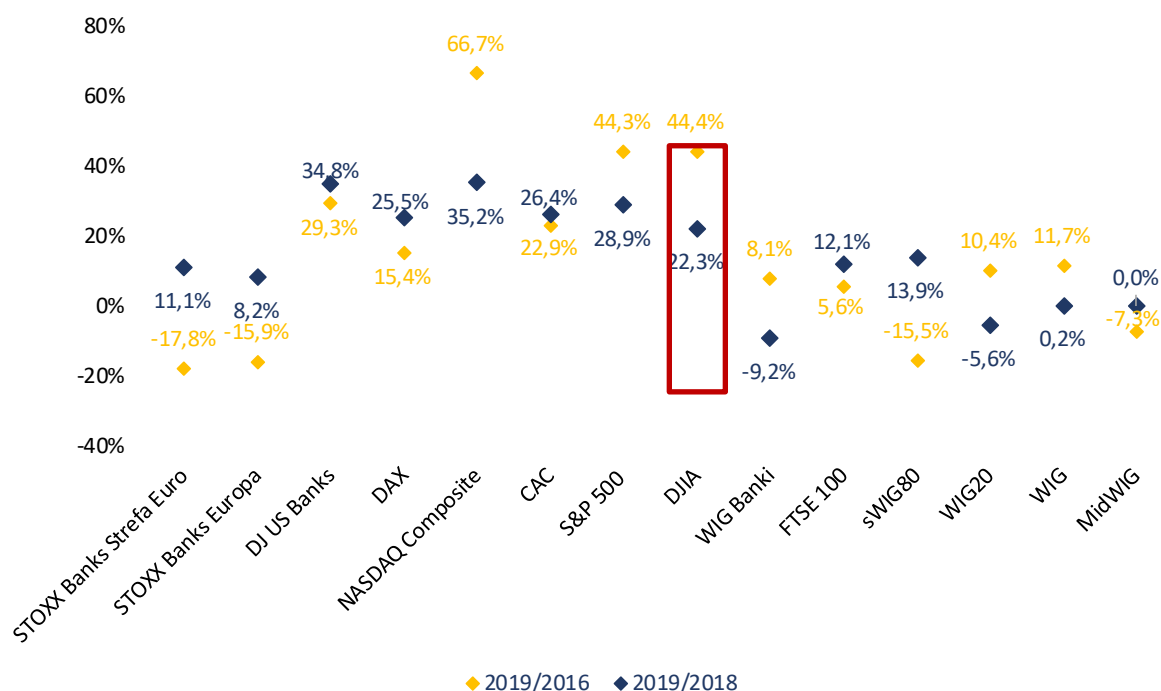
10. Sytuacja banków notowanych na GPW

Tabela 25 Wycena akcji polskich banków notowanych na GPW

Bank	kurs	Zmiana ceny				Kapitalizacja (w mln)		C/Z	C/WK
	gru 19	1M	3M	6M	1R	PLN	EUR		
BNP Paribas BP	15,98	9,4%	2,7%	4,4%	41,8%	10 024	2 356	16,30	0,90
Millennium	5,85	6,0%	2,4%	-37,5%	-34,0%	7 097	1 668	13,00	0,79
mBank	389,40	4,6%	12,0%	-9,4%	-8,2%	16 491	3 876	17,07	1,02
Santander BP	307,40	11,8%	-2,0%	-17,1%	-14,2%	31 382	7 376	15,00	1,23
Pekao	100,45	-4,2%	-1,9%	-10,2%	-7,8%	26 365	6 197	12,18	1,13
PKO BP	34,46	-4,6%	-12,4%	-19,5%	-12,7%	43 075	10 125	10,71	1,04
ING BSK	202,50	6,6%	1,6%	0,2%	12,5%	26 345	6 192	15,87	1,73
Alior Bank	28,68	-2,8%	-26,1%	-42,4%	-46,0%	3 744	880	16,07	0,55
Bank Handlowy	51,80	-0,4%	0,6%	-3,5%	-25,0%	6 768	1 591	13,89	1,04
BOŚ	7,12	2,9%	4,4%	-8,5%	-3,1%	662	156	9,24	0,30
Idea Bank	2,40	-7,3%	8,6%	12,1%	-1,2%	188	44	2,46	0,89
Getin Noble Bank	0,30	-1,6%	-1,6%	-46,4%	-18,9%	313	74	26,23	0,11

Na koniec grudnia 2019 r. kurs indeksu WIG Banki stracił r/r 9,2%, natomiast w perspektywie trzyletniej wzrósł o 8,1%. W rocznej perspektywie indeks WIG Banki spadał bardziej od głównych indeksów krajowych (niektóre z nich, np. WIG lub sWIG w tym okresie rosły). W tym samym okresie indeksy banków amerykańskich np. DJ US BANKS lub indeksy banków europejskich np. STOXX Bank Europe odnotowywały wzrost. W każdym z przypadków notowane na giełdzie polskie banki-córki spółek zagranicznych w perspektywie trzyletniej charakteryzują się większą zyskowością od spółek dominujących.

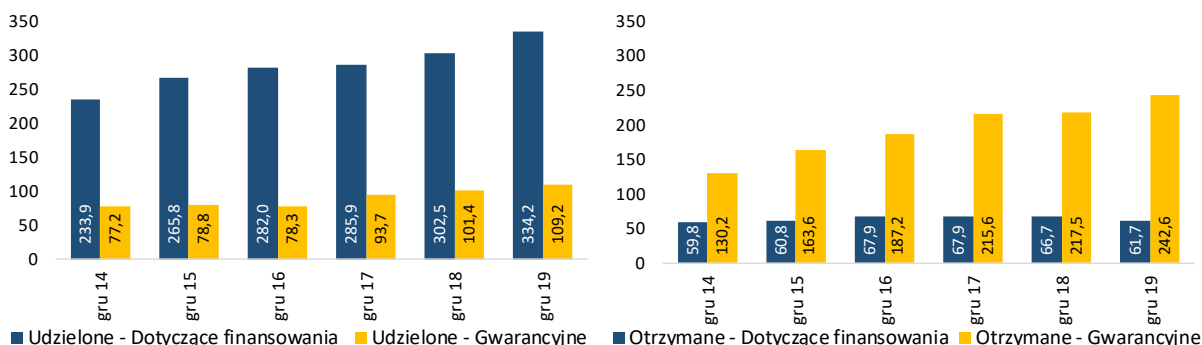
Wykres 71 Zmiany w wartości indeksu WIG Banki na tle innych indeksów

11. Zobowiązania pozabilansowe

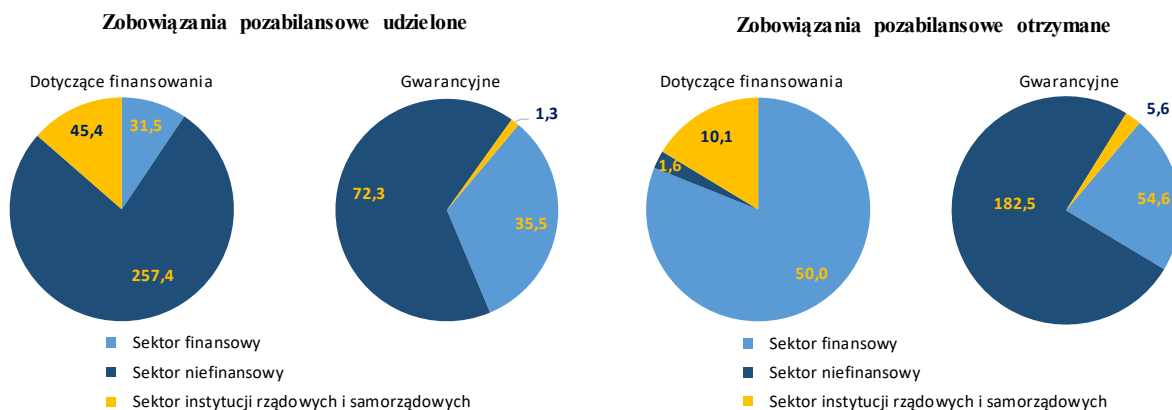
Wolumen zobowiązań pozabilansowych sektora bankowego na przestrzeni ostatnich lat charakteryzują stałe tendencje. W 2019 r. można było zaobserwować dalszy wzrost zobowiązań udzielonych dotyczących finansowania oraz gwarancyjnych zobowiązań otrzymanych. Tendencja ta wynika ze stałego rozwoju sektora bankowego, co skutkuje wzrostem zobowiązań dotyczących finansowania (np. linie kredytowe) oraz szerszym pozyskiwaniem gwarancji (w tym gwarancje spłaty kredytów).

Wykres 72 Zobowiązania pozabilansowe sektora bankowego (mld zł)

Podobnie jak w poprzednich latach, struktura podmiotowa zobowiązań pozabilansowych nie zmieniła się w 2019 r. Nadal dominowały zobowiązania udzielone dotyczące finansowania oraz gwarancje dla sektora niefinansowego. W przypadku zobowiązań otrzymanych gwarancje były udzielane ze strony sektora niefinansowego, natomiast większość zobowiązań dotyczących finansowania pochodziła od sektora finansowego.

Wykres 73 Zobowiązania pozabilansowe sektora bankowego - 2019-12 – struktura podmiotowa (mld zł)

Spis tabel

Tabela 1 Liczba podmiotów sektora bankowego	4
Tabela 2 Wybrane pozycje z rachunku zysków i strat	7
Tabela 3 Wybrane pozycje kosztów	8
Tabela 4 Bilans sektora bankowego	28
Tabela 5 Struktura bilansu sektora bankowego – AKTYWA	28
Tabela 6 Struktura bilansu sektora bankowego – PASYWA	28
Tabela 7 Struktura podmiotowa kredytów i zaliczek	29
Tabela 8 Struktura portfela papierów dłużnych – wg wyceny bilansowej.....	30
Tabela 9 Należności od sektora niefinansowego - portfel B (w mld zł)	31
Tabela 10 Jakość należności od sektora niefinansowego - portfel B	32
Tabela 11 Pokrycie odpisami należności Fazy 3 - sektor niefinansowy - portfel B	32
Tabela 12 Kredyty i zaliczki przedsiębiorstw sektora niefinansowego - portfel B	32
Tabela 13 Wielkość oraz jakość ekspozycji wobec poszczególnych branż	35
Tabela 14 Należności od gospodarstw domowych brutto – portfel B	38
Tabela 15 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział fazy 3) – portfel B	39
Tabela 16 Pokrycie odpisami należności (Faza 3) od gospodarstw domowych– portfel B	39
Tabela 17 Średnia z maksymalnych kwot kredytu, jakich banki gotowe były udzielić kredytobiorcom w grudniu 2019 r. przy określonych założeniach.	49
Tabela 18 Rozkład kredytów konsumpcyjnych ze względu na liczbę dni opóźnienia w spłacie na koniec 2019 r. (udział wyliczony w oparciu o wartość bilansową brutto).....	52
Tabela 19 Udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w kredytach ogółem na koniec 2019 r. (udział wyliczony w oparciu o wartość bilansową brutto, górna tabela) i wartość bilansowa brutto kredytów zagrożonych/z utratą wartości (mln zł, dolna tabela).....	52
Tabela 20 Depozyty sektora niefinansowego – struktura sektorowa.....	59
Tabela 21 Depozyty od sektora niefinansowego – struktura walutowo terminowa	59
Tabela 22 Fundusze własne, kwota ekspozycji na ryzyko	61
Tabela 23 Współczynniki kapitałowe	62
Tabela 24 Niedobór kapitału w sektorze banków komercyjnych	62
Tabela 25 Wycena akcji polskich banków notowanych na GPW	66

Spis wykresów

Wykres 1 Zmiana struktury sektora bankowego	4
Wykres 2 Pochodzenie kapitału (udział w aktywach) – grudzień 2019 r.	5
Wykres 3 Kraj pochodzenia kapitału	5
Wykres 4 Wskaźniki koncentracji.....	6
Wykres 5 Wynik finansowy netto sektora bankowego (w mld zł)	7
Wykres 6 Sektor bankowy - wynik finansowy netto na koniec okresu (w mln zł)	8
Wykres 7 Sektor bankowy – składowe wyniku finansowego (w mln zł); grudzień 2019 r.	8
Wykres 8 Sektor bankowy – zmiana wyniku r/r (w mln zł); grudzień 2019 r.	9
Wykres 9 Nakłady na rozwój IT oraz utrzymanie infrastruktury (w mld zł)	10
Wykres 10 Struktura kosztowa nakładów na innowacje	10
Wykres 11 Wskaźniki efektywności w sektorze bankowym (w %)	11

Wykres 12 Wskaźniki obciążenia przychodów operacyjnych sektora bankowego kosztami (C/I) oraz rezerwami i odpisami (R/I) (w %).....	12
Wykres 13 Pomoc udzielona instytucjom finansowym w UE ze środków publicznych w latach 2008–2017 (mld EUR).....	13
Wykres 14 ROE dla Polski i UE w latach 2008–2017 (w %) oraz pomoc publiczna udzielona instytucjom finansowym w krajach UE w latach 2008–2017 (mld EUR).....	14
Wykres 15 Koszt pomocy publicznej udzielonej instytucjom finansowym w krajach UE w latach 2007–2018 (mld EUR).....	14
Wykres 16 Poziom ROE w podziale na subsektory	17
Wykres 17 Szacunkowy poziom ROE banków komercyjnych w sytuacji braku walutowych kredytów mieszkaniowych	18
Wykres 18 Poziom ROE banków komercyjnych w sytuacji braku podatku bankowego	19
Wykres 19 Dynamika ROE a dynamika kosztów i przychodów	19
Wykres 20 Udział kosztów administracyjnych oraz jego składowych w całkowitych przychodach operacyjnych netto w 2018 r. (%)	20
Wykres 21 Średnia wartość ROE, wartość minimalna i wartość maksymalna dla sektorów bankowych krajów UE w latach 2008-2018 (%)	21
Wykres 22 Średnie ROE i odpisy netto jako udział w przychodach operacyjnych netto dla sektora bankowego w Polsce oraz średnio dla krajów UE z pominięciem Polski w latach 2008–2018	21
Wykres 23 Średnie ROE dla wszystkich banków komercyjnych i dla banków, które osiągnęły dodatni wynik finansowy w latach 2013–2019 w Polsce.....	22
Wykres 24 Wartość ekspozycji ważonych ryzykiem w relacji do sumy aktywów i zobowiązań pozabilansowych w krajach UE na koniec 2018 r. (lub 2017 r. w zależności od dostępności danych)	24
Wykres 25 Procentowy udział kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem dla ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego w łącznej kwocie ekspozycji ważonych ryzykiem w krajach UE na koniec 2018 r.....	25
Wykres 26 Udział kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem, wyliczonych z użyciem metod zaawansowanych, w ogólnej kwocie ekspozycji ważonych ryzykiem dla ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego na koniec 2018 r.	27
Wykres 27 Struktura produktowa bilansu – sektor bankowy; grudzień 2019 (w mld zł)	28
Wykres 28 Struktura portfelowa bilansu sektora bankowego – zmiana w 2019 r.	29
Wykres 29 Depozyty vs należności od sektora niefinansowego (w mld zł)	30
Wykres 30 Kapitały vs suma bilansowa - banki komercyjne i spółdzielcze	30
Wykres 31 Należności od sektora niefinansowego brutto – portfel B (mld zł); grudzień 2019 r.....	31
Wykres 32 Jakość należności od sektora niefinansowego – portfel B	31
Wykres 33 Należności od przedsiębiorstw z sektora niefinansowego – portfel B (w mld zł)	33
Wykres 34 Jakość należności (udział w portfelu należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości) od przedsiębiorstw sektora niefinansowego – portfel B	33
Wykres 35 Stopień pokrycia odpisami należności (zaliczanych do fazy 3 / z utratą wartości) od przedsiębiorstw sektora niefinansowego - portfel B.....	34
Wykres 36 Wielkość ekspozycji według sekcji PKD (w mld zł) oraz zmiana ekspozycji (w mld zł r/r).....	35
Wykres 37 Jakość ekspozycji (udział F3 %) według sekcji PKD oraz zmiana jakości ekspozycji r/r	36
Wykres 38 Należności od gospodarstw domowych brutto – portfel B (mld zł); grudzień 2019 r.....	38
Wykres 39 Jakość należności od gospodarstw domowych; sektor bankowy - portfel B	39
Wykres 40 Kredyty mieszkaniowe w CHF dla gospodarstw domowych – ewolucja portfela	40
Wykres 41 Jakość portfela oraz pokrycie odpisami kredytów mieszkaniowych w CHF dla gospodarstw domowych.....	40
Wykres 42 Struktura portfela kredytów mieszkaniowych wg waluty kredytu na koniec 2019 i 2018 r. – wartość bilansowa brutto w mld zł (lewy wykres) i liczba umów kredytowych w tys. sztuk (prawy wykres).....	41

Wykres 43 Ewolucja (przebieg spłaty) aktualnego na koniec 2019 r. portfela kredytów mieszkaniowych i jego części frankowej wg wartości bilansowej brutto (w mld zł); udział kredytów frankowych w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %).	42
Wykres 44 Rozkład mieszkaniowych kredytów złotych i frankowych względem wartości bilansowej brutto kredytów w bilansach banków na koniec 2019 r. Rozkład przedstawiony wg udziału kredytów z danego przedziału odpowiednio we wszystkich mieszkaniowych kredytach złotych i frankowych, (udział wg wartości bilansowej brutto).	43
Wykres 45 Rozkład kredytów mieszkaniowych złotych i walutowych wg wartości bilansowej brutto na koniec 2019 r. względem poziomu LTV, w mld zł.	43
Wykres 46 Rozkład kredytów mieszkaniowych złotych i walutowych względem poziomu DSTI wg wartości bilansowej brutto na koniec 2019 r. w mld zł.	44
Wykres 47 Wartość bilansowa brutto kredytów mieszkaniowych (w mld zł) w podziale na waluty oraz udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %).	45
Wykres 48 Kredyty mieszkaniowe złote wg roku uruchomienia - wartość bilansowa brutto (w mld zł) oraz udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %).	45
Wykres 49 Łączna wartość nominalna udzielonych kredytów mieszkaniowych w latach 2006-2019, w mld zł i średnia wartość udzielonego kredytu, w tys. zł.	47
Wykres 50 Rozkład łącznej wartości wynikającej z umowy kredytów udzielonych w 2018 r. i 2019 r. w podziale wg wartości nominalnej (lewy wykres) i wg pierwotnego okresu kredytowania (prawy wykres); udział w łącznej wartości kredytów mieszkaniowych udzielonych w danym roku (w %).	47
Wykres 51 Rozkład łącznej wartości wynikającej z umowy kredytów udzielonych w 2018 r. i 2019 r. w podziale wg wartości LTV (lewy wykres) i DSTI (prawy wykres); udział w łącznej wartości kredytów mieszkaniowych udzielonych w danym roku (w %).	48
Wykres 52 Wartość nominalna (w mld zł) oraz liczba (w tys. szt.) kredytów udzielonych w 2019 r. w podziale wg wartości LTI i DTI.	48
Wykres 53 Struktura portfela kredytów konsumpcyjnych na koniec 2019 r., wartość bilansowa brutto (w mld zł), udział w kredytach konsumpcyjnych ogółem wg wartości bilansowej brutto (w %); Klasyfikacja wg FINREP (prawy wykres).	50
Wykres 54 Rozkład wartości bilansowej brutto kredytów konsumpcyjnych na koniec 2019 r. (mld zł) wg wartości nominalnej kredytu w momencie jego udzielenia, udział poszczególnych kategorii w kredytach konsumpcyjnych ogółem (%).	51
Wykres 55 Rozkład DSTI w zależności od wartości nominalnej kredytu w momencie udzielenia (udział wg wartości bilansowej brutto) na koniec 2019 r.	53
Wykres 56 Wartość nominalna (w mld zł) oraz liczba (w mln sztuk) kredytów udzielonych i kredytów wnioskowanych w 2019 r.	54
Wykres 57 Rozwój akcji kredytowej w latach 2006-2019.	54
Wykres 58 Łączna wartość nominalna kredytów konsumpcyjnych udzielonych w 2019 r. (w mld zł) w podziale wg wartości nominalnej kredytu (w zł).	55
Wykres 59 Rozkład w czasie spłaty aktualnego na koniec 2019 r. portfela kredytów konsumpcyjnych o wartości początkowej przekraczającej 50 tys. zł, przy założeniu spłat zgodnie z harmonogramem. Rozkład dotyczy wartości bilansowej brutto (mld zł), w podziale wg początkowej wartości minimalnej kredytów (zł).	56
Wykres 60 Wartość nominalna (w mld zł) kredytów udzielonych, spłaconych oraz spłaconych przed upływem pierwotnego terminu zapadalności dla kredytów udzielonych w latach 2013-2019; udział kredytów spłaconych przed upływem terminu zapadalności w wartości nominalnej kredytów udzielonych (w %).	57
Wykres 61 Zmiany w strukturze finansowania sektora bankowego – kredyty otrzymane i depozyty	58
Wykres 62 Depozyty i kredyty otrzymane od sektora finansowego (w mld zł)	58
Wykres 63 Depozyty sektora niefinansowego; grudzień 2019 r. (w mld zł)	59
Wykres 64 Depozyty gospodarstw domowych (w mld zł)	60

Wykres 65 Depozyty przedsiębiorstw (w mld zł)	60
Wykres 66 LCR.....	63
Wykres 67 Relacja aktywów płynnych do wpływów netto (mld zł)	64
Wykres 68 NSFR	64
Wykres 69 Relacja pozycji zabezpieczających stabilne finansowanie do pozycji wymagających stabilnego finansowania	65
Wykres 70 Struktura finansowania (w mld zł)	65
Wykres 71 Zmiany w wartości indeksu WIG Banki na tle innych indeksów.....	66
Wykres 72 Zobowiązania pozabilansowe sektora bankowego (mld zł)	67
Wykres 73 Zobowiązania pozabilansowe sektora bankowego - 2019-12 – struktura podmiotowa (mld zł).....	67

Komisja Nadzoru Finansowego

ul. Piękna 20, Warszawa

www.knf.gov.pl

